

רוקדים

מגזין לריקודים עם ומחול

NIRKODA

עמותת ארגון המדריכים
והיוצרים לריקודים עם

גליון מס' 105 | ינואר 2021

כרמיאל, 80 ליואב

יואב ומירה

ערב בא

יואב אשריאל
26.9.2020 - 27.8.1930

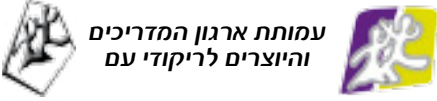

ריקוד הדייגים

רוקדים

מגזין לריקודי עם ומחול

NIRKODA

גליון מס' 105 | ינואר 2021

לקבלת המגזינים לתיבת האימיל
שלך אנא הצטרף כ-VIP

■ מו"ל

"רוקדים נרקודה", בשיתוף המכון לריקודי-עם (IDI), ארה"ב, נשיא: בוב לוין, יו"ר: טד קומט

■ עורכים: ירון מישר, רות גודמן, דני עוזיאל

■ חברי מערכת:

שני קרני אדוקולסי, הוני גולדפיין, בני לוי, יהודית פיקסלר, רות שנברג, ציפי שרגאי

■ עריכה גרפית: אנה קדרי המערכת:

רוקדים, דרך משה דיין 96/35 תל אביב 67320

טל: 052-5620447

פקס: 03-5614651

דוא"ל: rokdim@rokdim.co.il

אתר אינטרנט: rokdim.co.il

למנוי לחץ כאן

ירון מישר

רות גודמן

דני עוזיאל

קוראים יקרים,

דור הולך ודור בא... תנועת ריקודי העם ממשיכה עם אנשים צעירים ומוכשרים. דורות חדשים של מדריכים וכוריאוגרפים תופסים מקום על "בימת הריקודים" והענף ממשיך להתפתח.

אחרי דור הראשונים שפרצו את הדרך (גורית קדמן, רבקה שטורמן, תרצה הודס, לאה ברגשטיין, זאב חבצלת ועוד רבים) בא הדור השני, דור שלעיתים "מרד" בדור הקודם ופרץ דרכים חדשות לעיתים תחת ביקורת והתנגדויות מהדור הראשון (כמו שקורה היום...).

אנו רואים חשיבות גדולה לתעד, ללמד ולחנך לאורם של דורות אלה כי: "עם שאינו יודע את עברו, ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל" (יגאל אלון, מתוך הספר "מסך של חול" <https://bit.ly/35fVx4X>).

לפני 10 חודשים נפטר יונתן כרמון ז"ל שפרץ דרכים חדשות ועיצב בדרכו את המחול הישראלי לבמה. אנו ב"רוקדים-נרקודה" הפקנו גיליון מיוחד לזכרו. אנשים רבים כתבו על תחנות בחייו של יונתן ועל חוויות שחוו עימו.

לפני כ-3 חודשים נפרדנו מיואב אשריאל ז"ל שפרץ דרכים חדשות בתחום ריקודי העם בחוגים ובהרקדות. גיליון זה מוקדש לזכרו למען יקראו וידעו בדורות הבאים על השפעתו הרבה בתחום שלנו.

כוריאוגרפים רבים יצקו מים על ידיו בתחילת דרכם ובמשך השנים. למדו ממנו רבות על "כיצד לחבר ריקוד עם לציבור". יואב "המציא" את ה"השתלמויות" ואת דרכי ההפצה של ריקודים חדשים בעשרים השנים האחרונות של המאה ה-20. רשם ותיעד צעדים של מאות ריקודים שרבים מהם נרקדים עד היום.

ראוי לכל מדריך צעיר שיכיר וילמד על השפעתו זו.

יואב גם חיבר ריקודים רבים, כאלה שנשכחו וכאלה שנרקדים עד היום ונחשבים לנכסי "צאן ברזל שלנו". הנה כאן רשימת הריקודים של יואב המתועדים באתר "רוקדים": <https://bit.ly/3aVRMVU>

חוברת זו מוקדשת כולה לסיפורים על יואב, מילדותו ועד לשנים האחרונות בבית האבות משען.

ירושלים של זהב, 1970

תודה לחברים שהשתתפו בכתיבת הזיכרונות:

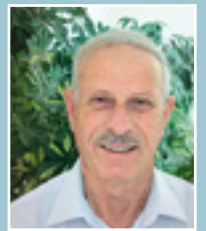
אורה לוין-ליפסקי (אוסטרליה), אורלי שחר, איילה (כרמלה) שלמה, אלי רונן, אלכס הובר, אלן קינג (ארה"ב), אסתי כץ, גלעד עדן-צעדי, דוד בן אשר, דיתה לנגליב, דני עוזיאל (ארה"ב), חיה אסקין, טל יבזרוב, יאיר הראל, יהודה עמנואל, יהודית אינגבר (ארה"ב), יואב סידי, לוסי ממן, מאיר זעורו, משה פנקס, משה תלם, מתי גולדשמיט (גרמניה), נורית גרינפלד, עמי גלעד (ארה"ב), רוני סימן טוב, רות יעקובסון, ריקה קוקוס, שלמה ממן, שמוליק גוב ארי.

קריאה מהנה

ירון מישר, רות גודמן ודני עוזיאל - עורכים.

אופיו התזזיתי, המרדני וכישוריו הריקודיים

ילדותו של יואב בקיבוץ והשפעתה על דרכו בעתיד

דוד בן-אשר
צילומים:
אלבום המשפחה,
מקורות הקיבוץ,
דוד בן-אשר

"כאמור היינו ילדים 'פורעי חוק' מסתובבים בחול החם ובזבל של הרפת, ויואב בראש. זכור לי פעם שעלינו אל רום מגדל המים בתחתונים וגופיות ושם שחינו במי המגדל. "אגלה לך בסוד שעד גיל 12 התקלחנו יחד בנים בנות באותה מקלחת בבית הילדים ואף אחד (ואחת) לא ראו בזה משהו חסר מוסר. כן, גם ישנו באותו חדר עד סוף התיכון, שוויון או לא שוויון?"

כן, אהבתי את יואב מאד, זוהי חברות אמת. אני היום בת 90, וקצת לפני מותו צלצלתי אליו לברכו ליום הולדתו ה-90. הייתה זו שיחה רוויית געגועים והעלאת זיכרונות מרוממת נפש."

מכתב מיואב לדיתה:

ואב אשריאל נולד (1930) בקיבוץ רמת דוד (עינות) בעמק יזרעאל, שם עשה את שנות ילדותו ונעוריו. חרף היותו בן קיבוץ, עם האפיונים המובהקים של הדמות הקיבוצית הייחודית של שנות ה-40-50, למעשה התקופה הקיבוצית של יואב קצרה למדי. כבר בתחילת העשור השלישי לחייו עבר לחיות בתל אביב, אף כי כדברי ההיסטוריונים הקיבוציים - קיבוצניק נשאר קיבוצניק.

נסענו, ירון מישר ואנוכי, לביקור שורשים (של יואב) בקיבוץ, להתחקות משהו על עברו בקיבוץ ערש ילדותו. יעדנו היה חדרה בפאתי הקיבוץ של **דיתה לנגליב**, חברתו הטובה משנות ילדות ונערות, לפני כ-80 שנה, ובתה **רנית**, לשיחת נוסטלגיה והיסטוריה.

דיתה מגדירה את עצמה כחברתו הקרובה ביותר בתקופת ילדותם, על אף שהייתה כיתה אחת מתחתיו:

דיתה לנגליב

"היינו ממש כמו אח ואחות, **מספרת דיתה**. התרוצצנו יחפים בקיבוץ, חופשיים ומאושרים. ילדי קיבוץ היינו, שגדלים בבית הילדים, תחת מרות המחנכים האידיאליסטים, שומרי ערכי השיתוף והשוויון. קצת רחוקים היינו מהורינו, שאותם זכינו לפגוש לכמה שעות אחה"צ ובערב. אני זוכרת את יואב כילד כשרוני ויצירתי כבר אז. כבן 12 הוא המציא משחק קלפים של זוגות (איש אישה, כלב כלבה, ארנב ארנבת) אותם צייר בעצמו. המשחק של יואב הפך ללהיט בחברת הילדים שלנו. "עוד תעלול שעשינו, רקחנו 'משחות מרפאה' - מיצים שונים אותם הכנסנו לבקבוקים ריקים, בסודיות מוחלטת והסתרנו אותם באדמה בבורות שחפרנו, כשותפי סוד.

יואב ודיתה ברמת דוד, 2012

שלום דיתה 30.11.84

שמחתי מאוד לשמוע ממך בטלפון, לחדש קשרים ישנים. נזכרתי בימי הילדות היפים שהיו לנו ברמת דוד, על כל הקשור בכך (מבלי להיכנס לפרטים...).

כפי שהבטחתי, אני שולח לך חוברת שיצאה בדפוס, עם רישומי ריקודים שלי, מהנפוצים ביותר.

חוברת זו תורגמה לאנגלית והתפרסמה בארה"ב ובאירופה, בחוגי הרוקדים והמדריכים. רבים מהם ביקרנו בסיוור ההדרכה שאנו עורכים מידי פעם.

יש לי פינה חמה בלב לרמת דוד, החיים בה והאזור כולו. את זה אי אפשר להזיז ממני, עם כל השינויים שחלו, כל בעיות החיים, ההתפתחות האישית שלי ושל כל המשפחה. זה איתי תמיד.

אני מאוד מתגעגע. אם אינני מבקר, זה לא מתוך זלזול, או רוע לב חלילה, אלא מכורח הנסיבות המעצבות.

אני רוצה מאוד לשמוע קצת יותר ולשמור על קשר. ד"ש חמה ממירה ומכל המשפחה.

בברכה חמה. יואב

הפעילות התנועתית, הצבא והמחול

בחדר הצנוע של דיתה על השולחן בסלון, כעין תצוגת מסמכים, ספרים, תמונות, מכתבים, משהו כמו תערוכת **יואב אשיראל**. אוסף יפה כזיכרון לחבר טוב, לאיש מיוחד עם עבר כל כך עשיר. בין היתר, מכתבים הנותנים תמונה של ההווי הקיבוצי והבעיות התנועתיות, דרך התנהלות הקשורה בצעיר הזה **יואב**.

הנה מכתב מודפס במכונת כתיבה של פעם, המעיד על חשיבותו של הצעיר **יואב** בעיני הנהגת התנועה הקיבוצית. המכתב נשלח לקיבוץ מההסתדרות הכללית של הנוער העובד - המזכירות (ציטוט מדויק):

אל: מזכירות קב' רמת דוד - עיינות. תאריך 9.5.1949 ח.א.

ביום 3.4 בקשנו מכם לשלוח את חברכם **יואב גליקסמן** (השם המקורי של **יואב**. ד.ב.א.) להדרכה בנוער העובד. מאז לא זכינו לשום תשובה. קשה לנו להבין יחס זה אלינו, באופן מיוחד כאשר ההחלטה היא על דעתנו ודעת מזכירות חבר הקבוצות. כמו כן גם **יואב** מוכן לצאת לעבודה.

סכמנו מחדש והחלטנו לתבוע אותו בכל תוקף לעבודה. נבקשכם לא לדחות את אישורכם ולאפשר ל**יואב** לצאת בהקדם לעבודה.

בברכת חברים,

מזכירות הנוער העובד. (שם החותם מטושטש)

העתקים:

יואב גליקסמן רמת דוד

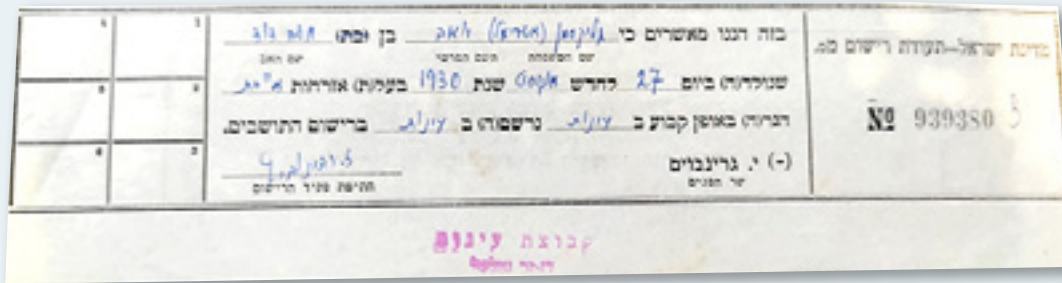
מזכירות חבר הקבוצות

רינקה (רינה שחר) "רק" בת 85, צעירה מיאוב בכמה שנים, חברת קיבוץ רמת דוד עד היום, מעלה זיכרונות:

"**יואב** היה בן 16 כשלקח על עצמו להוביל ריקוד באירוע חג בקיבוץ. הוא לקח 6 בנות, לימד אותנו את קצב הוואלס ואת צעדי הריקוד שהגה להופעה חד פעמית. זו הייתה הרגשה נהדרת, לעמוד על הבמה ולהופיע בפני חברי הקיבוץ, כשאנו ילדות בנות 11-12. **יואב** הנער הכניס בנו רוח אתגרית מענגת ותחושת התעלות להשתתף במין מופע שלא הכרנו קודם. כבר אז נראו בו ניצוצות של אהבת המחול ויצירתיות כוריאוגרפית כמבוא לעתיד כל כך עצום בשדה המחול בישראל.

"אבא של **יואב**, **משה (דוביד) גליקסמן** היה במאי שביים הצגות בקיבוצים וממנו שאב **יואב** את אהבת הבמה והתיאטרליות. אמו של **יואב**, **חנה**, השתלבה אף היא במערכת החינוכית שממנה יצא האיש המיוחד הזה, **יואב**.

"באחת הפעמים חזר **יואב** מהצבא ולימד מופע לשבועות לפי השיר "שיר העמק". אני עצמי בבגרותי רקדתי ריקודי עם, בזכותו של המדריך הראשון שלי, **יואב אשיראל**."

תעודת לידה של יואב אשיראל

המשפחה בקיבוץ - חנה, משה, דויד, אליקים ויואב אשיראל

שני המכתבים הרשמיים הנ"ל אכן מעידים על כוחה של התנועה הקיבוצית של פעם להכתיב ולדרוש מחבריה למלא שליחות ללא תנאי, ועם זאת את התנהלותו המרדנית של **יואב** הצעיר מול המערכת.

איננו יודעים בוודאות אם **יואב** הסכים לקבל את דין התנועה ולחזור להדרכה בנוער העובד, לאחר שעבד שם, לפי המכתב הזה, רק חודש. יש להניח ש**יואב**, שהיה אז קצת יותר מגיל 19, וכבר נבחר להופיע בפסטיבל בחו"ל, לא נענה לתביעת הנהגת הקיבוצים, ולא חזר להדרכת הנוער.

על פי לוח הזמנים, סיפור ההדרכה בנוער העובד היה אחרי השרות הצבאי, וככל הנראה זמן קצר לפני עזיבתו של **יואב** את הקיבוץ לקראת קריירה ארוכת שנים בתחום המחול בישראל.

ביום ד' יוד מנחם-אב התשי"ג (22.7.53), נשלחה הזמנה לחתונה של **מירה עב"ל יואב**. היא נשלחה בכתב יד, **משפרה וראובן בזפרוזבני וחנה ומשה-דוד אשריאל**, ההזמנה נשלחה לחברים להשתתף בשמחת הכלולות של ילדיהם באולם "היכל המלאכה" בתל אביב.

לא ברור מתי בדיוק עזב **יואב** את הקיבוץ אבל בגנזך צה"ל מצאתי משהו על פעילותו בשנות ה-50.

והנה מכתב נוסף בעניינו של **יואב**, מה שמעיד על אופיו התזזיתי, המרדני וגם על כישוריו הריקודיים כבר אז. והאם נענתה דרישת הנהגת הקיבוצים לקבל את **יואב** כמדריך בתנועת הנוער העובד?

מכתב מ"ההסתדרות הכללית של הנוער העובד - המזכירות".
תאריך 9.10.1949. (ציטוט אוטנטי)

למזכירות קבוצת עינות.

רמת דוד

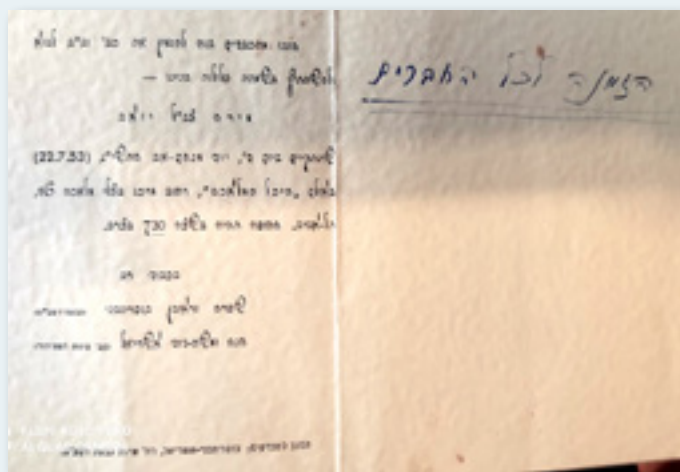
ח.י.

לאחר שובו של בנכם **יואב גליקסמן** מפסטיבל הנוער הדמוקרטי (**יואב** הופיע שם כרקדן. ד.ב.א.), תבענו ממנו להמשיך בעבודתו בתנועה. **יואב** הודיע לנו שרצונו לשוב הביתה. אין אנו רואים כל הצדקה להפסקת עבודתו בתנועה לאחר חודש ימים, והמסיבות המיוחדות בתנועה אינן מאפשרות דבר זה. כמו כל חבר אחר אשר יצא לעבודה חייב **יואב** לשאת באחריות הקולקטיבית המוטלת על עובדי התנועה ואנו תובעים גם מכך לעמוד על כך ש**יואב** ישלים את תקופת העבודה שיצא ולמלאה. טענותיו, לאחר ששמענו אותו, לא שכנעו אותנו ואנו בטוחים שהדבר הוא משבר זמני רגיל, ואנו עומדים על כך ש**יואב** יחזור מיד לעבודה.

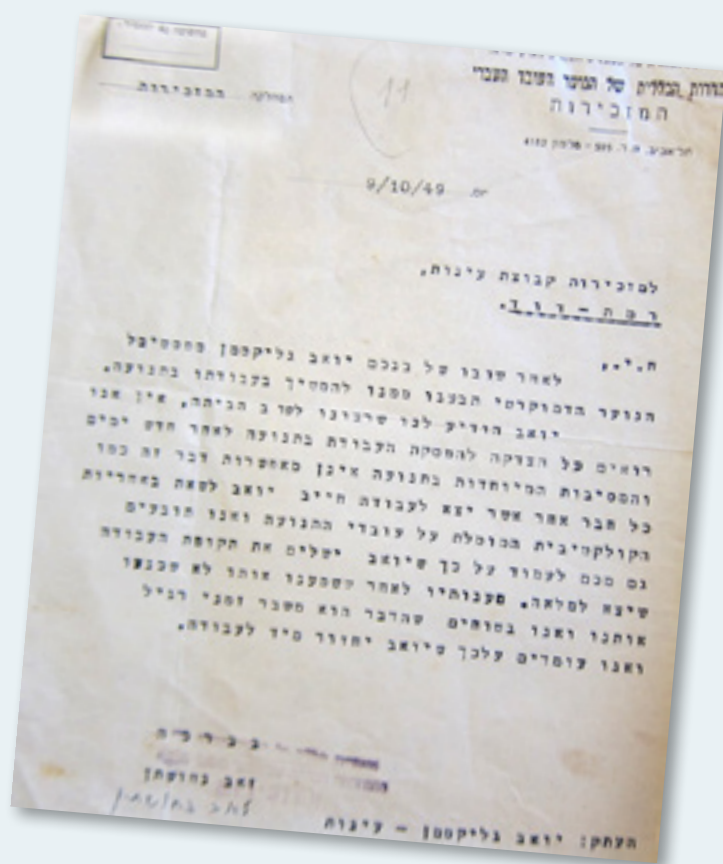
בברכה

זאב נחושתי. (עם חותמת הנוער העובד)

העתק: **יואב גליקסמן**, עינות

הזמנה לחתונה

חתונה, 1953

את מסמך
הנשף היוותה
הדגמתם של 4
ריקודים חדשים
שנעשתה על
ידי להקת
"פעמי מחול"
אשר הוקמה
לפני חודשיים,
ואשר שמה לה
למטרה לטפח
ריקודי עם
בסגנון ישראלי
טהור, להימנע
מהעתקת סגנוני
ריקוד לועזיים

העם בכל השדרות... ..השנה הזמנו כ-700 איש באמצעות מכתבי הזמנה שנשלחו בדואר.

"...**יואב** גם מקדיש מזמנו להדרכת ריקודי עם בהתיישבות העובדת, טוען שהנוער מחפש סגנון מקורי לריקודי העם הישראליים ונשאר אדיש כלפי סגנונות סלביים או אמריקאיים. הוא עצמו מוצא, לדבריו, את השראתו בהווי הצברי בהתיישבות, טוען שנוכל תוך זמן קצר להגיע לגדולות בסגנון 'שלנו'."

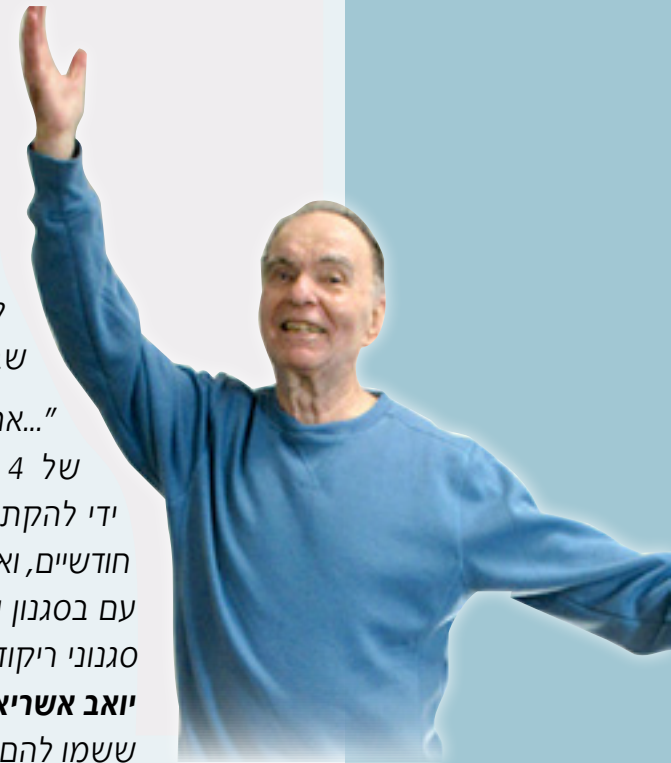
עד כאן ציטוט מהעיתון במחנה נח"ל.

כאמור, הפרק הקיבוצי, אך המאוד משמעותי, בחייו של **יואב**, היה קצר במסכת חייו הארוכה. אין ספק שתקופת הילדות והנעורים בקיבוץ השפיעה על יצירתו בהמשך חייו, ומצאה את ביטוייה כמובן גם ביצירת המחול המפוארת שלו.

בגיליון העיתון "במחנה נחל" מינואר 1958 מתפרסמת כתבה על **יואב אשריאל**, תחת הכותרת "נשפים שנתיים". הנה קטעים אחדים מכתבה זו:

"מאות אנשים מלאו את חדר בית הספר 'אחד העם' בתל אביב. ביניהם בלט בחור צעיר ורב מרץ שנתן הוראות קדחתניות, הפעיל צוות צעירים וצעירות שהיווה את הנושא להתעניינותו של הקהל הרב. היה זה כנס-נשף שנתי לריקודי עם לחובבים, שנערך לפני שבוע, וזכה לערנות רבה.

"...את מסמר הנשף היוותה הדגמתם של 4 ריקודים חדשים שנעשתה על ידי להקת 'פעמי מחול' אשר הוקמה לפני חודשיים, ואשר שמה לה למטרה לטפח ריקודי עם בסגנון ישראלי טהור, להימנע מהעתקת סגנוני ריקוד לועזיים. הלהקה מודרכת על ידי **יואב אשריאל** ואנשי משק רמת דוד לשעבר, ששמו להם למטרה ללמד ולהפיץ את ריקודי

יואב הנער הכניס בנו רוח אתגרית מענגת ותחושת התעלות להשתתף במין מופע שלא הכרנו קודם.

יואב מדריך קורס למדריכים בנחל

יואב שלנו

טל יבזרוב

אז רק משהו נטול קלוריות. לא הייתי מעזה לאכול לידם, שמא אקבל נזיפה והרצאה על שמירת תזונה נכונה ובריאה. אהבתי להתקשר אליהם הביתה ולשמוע במזכירה את "תכול המטפחת" השיר האהוב על **יואב**. אהבתי מאד לבוא אליהם לבית שברחוב טייבר 54 בגבעתיים. באחת הפעמים שהתארחתי אצלם, **יואב** הראה לי מה זאת סקיצה לריקוד חדש ואיך בכלל כותבים ריקוד. זאת ממש שפה. (עד אז חשבתי שממציאים ריקוד, זוכרים בראש וזהו...)

להרקדות במוצ"ש בכיכר מלכי ישראל תמיד הוזמנתי כאורחת כבוד וביחד עם רותם העלו אותנו לבמה להדגים את הריקודים. לאחר ההרקדה ישבנו, אנחנו הילדים, עם כל "הגדולים", על המדרכה בבית הקפה בלונדון מינסטור. בתקופה הקשה כש**יואב** חלה, רותם (שהיה בכיתה ד') עבר לגור אצלנו לתקופה לא מבוטלת, כדי ש**מירה ורקפת** יוכלו להיות לצידי של **יואב**. למרות הנסיבות, לנו הילדים זאת הייתה סיבה למסיבה ורק זיכרונות טובים יש לנו מהביחד הזה עם רותם.

מירה ויואב, בגלל אופי עבודתם בערבים (הרקדות), לא היו מגיעים לאירועים המשפחתיים וכלדה מאד התאכזבתי שדווקא הם, שהכי קרובים אלינו, לא היו שותפים לחלק מהשמחות שלנו. התמונה המצורפת שלהם בבר מצווה של אחי נדירה תרתי משמע.

בשנים האחרונות, לאחר **שמירה** הלכה מאיתנו, הקפדנו, אימא שלי ואני, פעם בחודש לבלות עם **יואב** שבת בבוקר בסנימטק, לבוקר של שירה עם נחצ'ה היימן שלוה לעיתים גם בריקודים של **יואב**.

חיכיתי למפגש הזה ולו רק לפגוש את **יואב**.

זכיתי לקשר מיוחד שכזה ואפילו יצא ש**יואב** ואני נולדנו באותו התאריך ה-27.8.

ואב של מירה, מירה של יואב... ככה קראנו לבני הדודים שלנו. ה"משפחה שלנו מהצד של אבא שלי". **מירה** בת דודתו של אבי, האמהות היו אחיות, **מירה** ואני בנות דוד. הקשרים ביננו היו הדוקים וקרובים ותמיד היינו המשפחה שהוזמנה בגאווה לכל אירוע שעשו לכבודו של **יואב** והקשר המשפחתי למעשה היה כפול:

יואב ומירה בבר מצווה של רון

אמי כנערה, הרבה לפני שהכירה את אבא שלי, הדריכה ריקודים עם והשתתפה באחד החוגים למדריכים של **יואב** בבית הספר "אחד העם" בתל אביב. כעבור שנים, כשהורי הכירו ועמדו להתחתן, **יואב ומירה** הוזמנו להכיר את הכלה... שניהם אמרו בגאווה: "אילה? אילה היא שלנו הרבה לפניכם...". עבורם אבא שלי היה בן דודה שלהם, אבל אימא שלי הייתה "שלהם מקדמת דנא".

יואב ומירה מאד אהבו את סבתא רבקה שלי. בשבילם היא הייתה הדודה האהובה שלהם ואבי היה הבן דודה האהוב שלהם. הם היו באים כמעט כל שבת בבוקר, עם הגולף הכסופה נהוגה בידי **יואב** לבקר את סבתא. ברגע שהייתי מזהה מהחלון את האוטו שלהם הייתי רצה לסבתא, היינו יושבים על המרפסת ומדברים, ומדברים ושומעים סיפורים.

יואב היה קוטף פירות הדר מהעצים בצעדי ריקוד שקטים, **ומירה** הייתה עושה "רעש". איכשהו השיחה הייתה מתגלגלת לדיווח על הרקדה מרגשת, ריקוד חדש של **יואב** עם הדגמה של שניהם על המרפסת (עקב אצבע, עקב אצבע), חוויות מטיול עם הלהקה בחו"ל ובארץ, על **רקפת**, על **רותם**, על הנכדים, על קיבוץ שפיים וההרקדות שם.

רק דבר אחד לא היה שם... אוכל! המשפחה שלי ידועה בפיתוח כישורי הקולינריה ופתיחת שולחן מלא בכל טוב בכל הזדמנות, אבל עם האשריאלים זה היה אחרת. לא אוכלים. אסור לאכול. צריך לשמור על הבריאות ועל הקלילות (אחרת איך אפשר לרקוד?). אוכלים רק כדי להתקיים וגם

אהבתי להתקשר אליהם הביתה ולשמוע במזכירה את "תכול המטפחת" השיר האהוב על **יואב**. אהבתי מאד לבוא אליהם לבית שברחוב טייבר 54 בגבעתיים

שבועות עם כל המשפחה

המפגש עם ריקודי העם שינה את חייו

שיחה עם יואב אשריאל לפני 23 שנה

אותו יחד עם חברה, ילדה בת 15, נירה שמה. התנגדותו הראשונית של **יואב** חלפה במהירות לטובת ההזדמנות לשלושה ימים הרחק מבית הספר.

כשהגיע לקורס, נמסר לו כי ההשתתפות אפשרית רק מגיל 20. עם זאת, בשל השעה המאוחרת, נסיעה חזרה באותו יום לא באה בחשבון. כזוג הרוקד הצעיר ביותר, שני הצעירים הורשו סוף סוף לקחת חלק בכל הקורס שם התבלטו כרקדנים המוכשרים והטובים ביותר.

הם למדו שמונה ריקודים וביניהם גם "קומה אחא" ו"אם בארזים". לא היו הרבה ריקודים נוספים באותה תקופה, בטח לאור העובדה שב-1997, בעת שנפגשנו, היה מספר בלתי ניתן לניהול של ריקודים וכוריאוגרפיות. מה שבטוח זה שאז לא הצלחנו לחזות את שטף הריקודים כעבור רבע מאה.

יואב אשריאל (גליקסמן) במקור) הצהיר בגלוי שהמפגש הראשון שלו עם ריקודי עם שינה את חייו. הוא חש אינסטינקטיבית שצורת המחול החדשה הזו מבטאת את געגועיהם של החלוצים בארץ ישראל לעם יהודי, ארץ-ישראלי מאוחד. הוא החל לארגן בקיבוצו מופעי מחול לחגים יהודיים.

באותה תקופה לא היו עדיין "אולפנים" (קורסים) להכשרת מדריכים. ולכן השתתף באופן לא סדיר בהשתלמויות

פגשתי את **יואב** בפסח 1997 בתל אביב. למעשה פגשתי אותו כבר 15 שנה קודם לכן, כשהשתתפתי בהשתלמויות שלו למדריכי מחול שנערכו בקיבוץ שפיים, כשעדיין גרתי בירושלים. מאז עברתי למינכן גרמניה. בביקורי זה בארץ התקשרתי אליו, הצגתי את עצמי כמדריך ריקוד עם החי בחו"ל ושאלתי אותו אם יהיה מעוניין לפגוש אותי. בתחילה, נשמע מסויג. שאל אותי אם אוכל לנקוב באחד הריקודים שיצר. כמוכן שיכולתי, והמשכתי להזכיר קרוב לתריסר מריקודיו כמו "ערב בא", "מי יתנני עוף", "בוא בשלום", "כליזמר", כל הריקודים שהם חלק מרפרטואר המתחילים שלי.

נפגשנו ביום שטוף שמש בבית קפה בתל אביב. שוחחנו קרוב לשלוש שעות על "אלוהים והעולם" ובוודאי על ריקודים, החיים שלי, והרבה יותר חשוב, על דרכו שלו. שיחתנו זו הוקלטה.

יואב נולד ב-1930 בקיבוץ רמת דוד. אמו, אז, בעת פגישתנו, בת 94, **חנה**, נולדה בפולין ועדיין גרה בקיבוץ (היא חיה בקיבוץ עד לפטירתה בגיל מופלג). אביו יליד אוסטריה כבר נפטר. **יואב** תאר בפרוטרוט את החיים בקיבוץ בימים שלפני עצמאות ישראל. חשמל עדיין לא היה בקיבוץ, וכבישים סלולים המחברים את הקיבוץ לעולם החיצון היו עדיין חלום. כתוצאה מכך, כמעט ולא היה קשר ישיר עם אנשים מחוץ לקיבוץ.

ב-1947 כש**יואב** היה רק בן 17, פנה אליו מזכיר הקיבוץ לאחר שקיבל מכתב מאי שם, והציע לו להשתתף בהשתלמות אזוטרית לריקודי עם, במשך שלושה ימים, תחת הנהגתה של **גרטרוד קאופמן**, לימים **גורית קדמן** (1897-1987).

גורית נולדה בלייפציג גרמניה, ועלתה לארץ ישראל בשנת 1920. אף אחד לא שמע על ריקודי עם בקיבוץ המרוחק. עם זאת, מאחר ש**יואב** ניגן באקורדיון והיה גם ספורטאי טוב, החליט מזכיר הקיבוץ כי הוא יהיה האדם הנכון לקורס ורשם

מתי גולדשמיט
מינכן, גרמניה

יואב אשריאל, ינואר 1997
צילום: מתי גולדשמיט

הריקוד היווני, להקת פעמי אביב של עיריית תל אביב, הדרכה: יואב אשריאל.
צילום: ארכיון Israelisches Tanzhaus

ריקוד הדייגים, להקת פעמי אביב של עירית תל אביב, הדרכה: יואב אשריאל.
צילום: ארכיון Israelisches Tanzhaus

המוקדמים שלו כמו "עז וכבש" ו"פשטו כבשים" (שניהם 1953) או "הכורמים" (1955) התאימו לאידיאל החלוצי החקלאי הארץ-ישראלי, שכן הוא גדל בסביבה זו.

כך גם **מתתיהו שלם** (1904-1975), חבר מייסד בקיבוץ בית-אלפא (1922), שהלחין את שלושת הריקודים שהוזכרו. ראוי לציין כי גם אחרים כמו **רבקה שטורמן** (1903-2001), **לאה ברגשטיין** (1902-1989) ו**צבי פרידהבר** (1901-1925) השתמשו במוזיקה של שלם לכוריאוגרפיות שלהם.

בשנת 1951, לאחר ששוחרר מהצבא, בחר **יואב** להתפתח ולקדם קריירה מחוץ לקיבות והתיישב בתל אביב. הוא שינה את שם משפחתו מ**גליקסמן לאשריאל**, בעקבות סבו נפתלי שעשה זאת קודם לכן. "Glück" בגרמנית פירושו "מזל" ומכאן אשריאל או "אושר" בעברית.

באותה תקופה, בתמיכתה האקטיבית של **גורית קדמן**, הקים את ההרקדה הגדולה ביותר תחת מטריית מועדון הספורט של האיגוד המקצועי הפועל תל-אביב. ריקודי עם לא הייתה באמת דרך להתפרנס באותה תקופה, ואם כן, הרי רק בצניעות ובצמצום רב. עם זאת, ריקודי-עם הפכו במהרה לעיסוקו העיקרי.

מכיוון שלא ניתן היה לצפות לפרנסת משפחה ממקצוע ה"הרקדות", החל **יואב** לעבוד, לצורך הכנסה נוספת, כמזכיר בהסתדרות. בנוסף למאמציו לקדם את ההרקדות הקבועות באזור תל אביב רבתי, הספיק **יואב** גם לבקר בדרום אפריקה, המבורג וקאסל בגרמניה (שנת 1968). ב-1959 השתתף ככוריאוגרף בפסטיבל הנוער הבינלאומי בווינה.

פעילותו התרבותית של **יואב** באותה תקופה התרכזה בעיקר בתחום הכוריאוגרפיות לבמה. כבר בתחילת שנות ה-50 ניהל שתי להקות מחול. רבות מכוריאוגרפיות ריקודי

שאינן תנועת העבודה של ההסתדרות. כשישראל הפכה לעצמאית ב-1948, גויס **יואב** לחטיבת הנח"ל. חובותיו כללו, בין היתר, את ארגון כל הפעילויות בתחום ריקודי-העם.

בעת שירותו פגש את אשתו **מירה**. נולדו להם שני ילדים. בגאווה צנועה **יואב** אמר לי שבאחת מהופעות הריקוד שלו בנח"ל נכח **דוד בן גוריון**. בסוף ההופעה בירר ראש הממשלה הראשון של ישראל, את שמו של הרקדן המוביל, שהיה, כמובן, **יואב** עצמו.

בשנת 1950, עוד כששירת בצבא, הציג את הריקוד הראשון שלו "טעם המן", כוריאוגרפיה שנדונה רבות באותה תקופה. **יואב** התנגד בצורה אינטואיטיבית לטיעונים ש"פעילות וואלס" לא יתאימו ל"ריקוד-עם" וש"צעדים תימניים" בריקוד זוגות למוזיקה מרכז אירופית קלאסית, בהחלט לא במקום: ראשית, המוסיקה ל"טעם המן" היא במשקל 3/8, כך שזה לא וואלס אמיתי, ושנית, הוא היה מודע לכך שיהודים רבים בישראל היו בעלי שורשים תרבותיים אירופיים כמו גם תימניים. לדעתו, ההומוגניות של החברה הישראלית הצעירה יכולה לבוא לידי ביטוי רק על ידי שילוב של אלמנטים תרבותיים. "אלה עובדות פשוטות אשר אחד יכול לתמוך בהם רגשית או לא", אמר **יואב**.

על פי דבריו של **יואב** עצמו, צעדי ריקוד ותנועות מגיעים "סתם ככה". ניסיתי לקטוע את זרם המילים של **יואב** בשלב זה, מכיוון שאני מאמין שכוריאוגרפיות זקוקות ליותר ממעט אינטואיציה. לשווא! **יואב** המשיך: "ישראל באותה תקופה, הייתה עדיין מופרדת מהשפעות חיצוניות, בוודאי בשל אמצעי התקשורת המוגבלים. בהשוואה להיום (1997). מבחינה זו זה היה, כפי שנראה בהקשר ההיסטורי, די מובן לעם שצריך ליצור פולקלור משלו ולכן גם פולקלור חדש". כתוצאה מכך, לא היה זה מפתיע שרבים מהריקודים

**בשנת 1950,
עוד כששירת
בצבא, הציג את
הריקוד הראשון
שלו "טעם המן",
כוריאוגרפיה
שנדונה רבות
באותה תקופה.**

יואב ומירה אשריאל. צילום: ארכיון Israelisches Tanzhaus

רק בריקודים שחברו ישירות בישראל. מה שבשנות התשעים לא היה אמור לכלול שמות כמו **מושיקו הלוי**, **משה אסקו**, **ישראל יעקובי**, **דני דסה**, **שלמה בכר** ורבים אחרים. ומה שתקף לריקוד צריך להחיל גם על המוזיקה. עם זאת, עד מהרה הבין **יואב** שהפרקטיקה עקפה את התיאוריה: רק כמה שנים טובות אחרי שכוריאוגרפיה של "באביב את תשובי חזרה" (1972), שיר שבוצע בעברית על ידי להקת הנח"ל, הוא היה צריך להבין שהגרסה המקורית הוא שיר שבוצע בצרפתית על ידי הזמר הצרפתי-ארמני הידוע, **שארל אזנבור**. "הייתי רוצה להיות האדם האחרון שרוצה להתנגד בכוח להתפתחות זו, כפי שהיא קיימת כיום", ביטא **יואב** מילולית כעבור עשרים שנה. "היצמדות רבה מדי להוראות מסוימות, אך עם זאת שנויות במחלוקת, יפריעה ללא ספק להתפתחותה של סצנת ריקודי-העם בישראל באופן בלתי רצוי" הוסיף.

יואב שם דגש על כך שצעדי ריקוד ורצפים של צעדים מבוצעים בצורה קולחת וטבעית, כך שרקדנים פשוט נהנים לרקוד. לאורך כל הדרך דחה **יואב** את מה שמכונה "אליפויות" או כל תחרות דומה בתחום ריקודי העם. מכיוון שמי שרוצה בהחלט להבדיל את עצמו יכול לעשות זאת בלהקות המחול הידועות.

הוא נפגש בקביעות עם כמה עמיתים, כמו **שלמה ממון**, **אבנר נעים**, **טוביה טישלר** ו**רוני סימן-טוב**, על מנת להעריך את מצבו הנוכחי של ריקודי העם הישראליים.

באמצע שנות ה-90 **יואב** ראה את משימתו העיקרית כתמיכה בכוריאוגרפים צעירים בעבודתם.

כשהשמש נעלמה באופק, פגישתנו עמדה להסתיים. הוא השאיר לי כמה תצלומים ישנים בשחור-לבן כתזכורת. למרבה הצער, זו הייתה הפעם האחרונה בה פגשתי ואני אישית רואה בו כאחד האישים החשובים ביותר בריקודי העם הישראליים.

המעגל הידועות יותר שלו הנרקדות בימינו, היו חלק מהריקודים של להקותיו.

יואב שם דגש מיוחד על אלמנטים חדשים של ריקוד, כמו ההשפעה הערבית ב"דבקה דלעונה" (1959), או רצפי ריקוד שונים לגברים ונשים בריקודי זוגות, כמו ב"עז וכבש" (1953).

הריקוד "ערב בא" (1960), שנחשב היום לקלאסיקה, היה נתון במחלוקת חריפה במסד המחול באותה תקופה. כמה מהטיעונים ציינו כי ריקוד למנגינה איטית ורומנטית כזו לא יכול להתקיים אלא כריקוד זוגות. יתר על כן, הוא הכיל יותר מדי סיבובים ופיתולים, ובכלל מה הקשר בין נושא ה"אהבה" לפולקלור אמיתי! בסיפוק רב הבחין **יואב** כי הכוריאוגרפיה של **רבקה שטורמן** לריקוד זוגות לאותה מנגינה, אינה מקובלת על קהילת הריקודים.

כעבור כמה שנים, **אריה לבנון**, מלחין השיר, הודה ל**יואב** באופן אישי על מימושו המוצלח של שירו. כמלחין, אריה עדיין מקבל תמלוגים עבור שימוש בלחן זה ברחבות ריקודי העם. תמלוגים שכידוע לא קיימים לכוריאוגרפים עד היום. קלאסיקות אחרות הגיעו בעקבותיהן, כמו "הורה מדורה" (1963) או "קוראים לנו ללכת" (1972).

בשנת 1976 הקים **יואב** יחד עם **תמר אליגור** (2013-2419) ואחרים את "ארגון המדריכים". הוא לא התייחס לפרטים אך אמר לי שבגלל "כמה חילוקי דעות מהותיים" על כיצד להוביל את הארגון, התפטר במהרה. כמה שנים מאוחר יותר, בשנת 1981, ארגן את ה"השתלמות" הראשונה שלו, שם פגשתי לראשונה.

בסך הכל, כשמסתכלים על מגוון ריקודי העם הישראליים, כפי שהם מוצגים באמצע שנות ה-90, פשוט צריך לסנן את "האלמנטים הטובים". מכיוון שגם בקרב הריקודים הישנים של שנות הארבעים, אנו יכולים לקבוע טובים, טובים פחות, אולי אפילו רעים. מצד שני, לפחות על פי **יואב** במהלך פגישתי איתו, כמעט בלתי אפשרי ליהנות מההווה ללא השורשים הפולקלוריים של העבר. מה שהיה בהחלט מכה ברורה נגד חלק מסוים ממשנתפי הריקודים, שרוצים להתרכז אך ורק ב"ריקודים מודרניים", הלהיטים האחרונים, כביכול.

האם בימינו אנו יכולים לדבר על ריקודי עם בכלל או שיהיה צורך במונח חדש? כמו המונח "ריקוד פנאי ישראלי" שהוצג מזמן בארה"ב. את הנושא הזה סיכם **יואב** בהצהרה זו "בחברה ליברלית, חופשית ככל שתהיה, גיוון תרבותי חופשי, בסופו של דבר עשוי להיות חשוב יותר מאשר אכיפת גבולות אידיאולוגיים."

הגענו כמעט לסוף הדיאלוג שלנו. הפנית את תשומת לבו למאמר אודותיו, שפורסם בינואר 1978 בכתב העת העממי האמריקאי "Viltis".

באותו מאמר טען **יואב** כי יש להכיר כריקודי עם ישראליים

"היצמדות רבה מדי להוראות מסוימות, אך עם זאת שנויות במחלוקת, יפריעה ללא ספק להתפתחותה של סצנת ריקודי-העם בישראל באופן בלתי רצוי"

יהודית ברין אינגבר

תרגום לעברית:

בני לוי

תמונות באדיבות
יואב אשריאל ז"ל

וכתתו חרבותם לאתים

ראיון עם יואב אשריאל

רקדנים בשרות צבאי שהופיעו בריקודים שיצר החייל העמית שלהם יואב אשריאל, היו להיט בפסטיבל המחולות דליה בשנת 1951

יום שלם ללמוד את הריקודים. היום, הרקדנים המנוסים שלנו לומדים אותם תוך שעה.

אחר כך, כל זוג חזר לקיבוצו ולימדנו את הריקודים. אני ניגנתי באקורדיון הישן שלי, ומצאתי עצמי מוביל גם את ההרקדות. התרגשתי מאוד.

התגייסתי לצבא. שירתי בנח"ל - חייל שהכשיר צעירים להקים קיבוצים בגבולות. **זאב חבצלת** הגיע על מנת להקים להקת הופעות בנח"ל, וביקש ממני להדריך קורס לריקודי עם במסגרת הצבאית. שאלתי: איך אוכל ללמד כשאני בקושי מכיר את הריקודים בעצמי, אבל הוא היה המפקד שלי ופקד עליי "עשה זאת". אז התחלתי. כך נבנה קורס שהכשיר חיילים להרקיד בנח"ל על פי אותו עיקרון לפיו למדתי אני והוא שכל יחידה בנח"ל שלחה שני חיילים ללמוד את הריקודים על מנת שיחזרו ליחידות וילמדו אותם שם.

הקמתי להקה של חיילי הנח"ל והתחלתי ליצור ריקודים על מנת ללמד אותם. הופענו בפסטיבל דליה בשנת 1951. היינו 80 רקדנים. בריקודים שלנו השתמשנו בסמל המגל והחרב של הנח"ל. אני חושב שזה מאד הרשים לראות

יואב אשריאל נולד בשם **יואב גליקסמן**

ב-27 אוגוסט 1930 וגדל בקיבוץ רמת דוד. נישא לבת-זוגתו לריקוד, **מירה** (ז"ל, נפטרה בשנת 2008).

אשריאל הינו אחד מראשוני היוצרים בוגרי הקורס לריקודי-עם של ההסתדרות, ואף כי הפך היה בלתי תלוי במערכת הממוסדת - ההסתדרות - והיה גם הראשון לנהל סדנאות משלו בתשלום, ועודד גם אחרים שלא עבדו תחת הממסד דוגמת **אליהו גמליאל**, **יענק'לה לוי**, **בנצי תירם**, ומאוחר יותר גם **שלמה ממון**, **רוני סימנטוב**, **ואבי פרץ**. הוא לימד והדריך קבוצות ריקודי עם במסגרות כגון צה"ל, עיריית תל אביב, פסטיבלים, והופעות.

הריקודים של **יואב** הם בעלי הבעה נרחבת, וחלקם, דווקא בנושא יופייה של השבת - כמו הריקוד "לקראת שבת", או על

נושא חיי השטעטל - הצליחו מאד גם בחברה הישראלית החילונית. הוא היה מרקיד מאד מצליח והראשון למשך קהלים גדולים להרקדות שלו. בשנת 1992 זכה בפרס יקיר הארגון מטעם הארגון לריקודי עם, ועד הפועל של ההסתדרות, ומשרד החינוך והתרבות.

יואב מספר:

מבחינתי, ריקודי עם נוצרו להנאת הרקדנים. כך לפחות לדעתי. תמיד חיברתי ריקודים לחבריי. אני מקיבוץ רמת דוד ולא ידעתי דבר על ריקודים עד גיל 17. הייתי ילד קיבוץ שעבד ברפת עם פרות. לא רקדנו הרבה בקיבוץ שלנו, אבל שרנו. כשמישהו נתן לי אקורדיון ישן, נהייתי אחד מאלה שליוו את השירה.

הייתי טוב גם בספורט, והיה זה אך טבעי שכאשר הקיבוץ קיבל הזמנה לשלוח זוג נערים לקורס לריקודי עם, הייתי אני אחד מהשניים. בקורס הכרתי את **גורית קדמן** שבאה ללמד אותנו חמישה ריקודים. היינו נוער שהגיע מקיבוצים רבים, ואני זוכר שכולנו מאד אהבנו את זה. גורית פקחה את עיניי. אני זוכר בדיוק את הריקודים שלימדה: "הורה" אגדתי, "אם בארזים" של **רבקה שטורמן**, "שר'לה", "ובנו הבתים", של **זאב חבצלת**, "בוא דודי", ו"רונדו". לקח

"ראיון עם יואב אשריאל"

מאת יהודית ברין אינגבר

נערך לראשונה ב-1972

ועודכן בשנת 2006.

הדפסה מחודשת של

Seeing Israeli and

Jewish Dance

עמ' 154-150.

עורכת: יהודית ברין אינגבר,

בהוצאת Wayne State

University Press (ארה"ב).

כל הזכויות שמורות 2011

ומובא לדפוס ברשות המו"ל.

נספר וכל תנועה נחשבת בעינינו כי זה דיבר אלינו, דבר שלצערי, לא קורה בשנת 2006.

ריקודי העם הישראליים השתנו. בתחילה היה בהם טעם אירופאי ואז התווסף התבלין המזרחי. למעשה, את הצעד התימני למדתי מ**רחל נדב** (שבאה מרקע תימני ויוצרת ריקודים תימניים) בפסטיבל שבועות, כנראה בשנת 1949. אני זוכר שהיה קשה לנו להבין, כי היינו כל כך רגילים לבעיטות רגליים וקפיצות. וכך זה השתנה עבורי, ממשוה נועז וחזק – לשמחה שקטה שבלב.

אנו היהודים – אנשים רציניים אנו. אנחנו לא פתאום קמים וקופצים. אני חושב שיש להרגיש את הסיבה לריקוד, ואז עם כל הרגש מבפנים, זה חייב לצאת החוצה להתבטא בתנועות. זה לא נכון לחשוב שכל ריקודי העם שלנו הם ריקודים קופצניים.

הסיבות לריקוד הם גם המפתח אליהם. שחזור פסטיבלים יהודיים אינה בהכרח הדרך לגרום לאנשים לרקוד. אנחנו חיים בחברה מודרנית והריקוד שלנו חייב לשקף זאת. אני חושב שריקודי העם הופכים להיות פופולאריים כשהם תואמים לרגש שהם מביעים, ולא לפי תכנית לימוד ריקודים או רצונו של יוצר זה או אחר.

פעם החלטתי ליצור משהו שקט ובאווירה רגועה. ריקודי מעגל תמיד היו שמחים, עם צעדים נמרצים, בעוד ריקודי הזוגות אופיינו בצעדים עדינים ורגועים. אולם אני רציתי שכל הקבוצה תרקוד ברוח שונה, ולכן, ב-1960, לקחתי שיר לירי פופולארי וחיברתי את הריקוד "ערב בא". בתחילה הוא נחשב לרגשני מידי, אבל הוא עדיין אהוב, וכל המעגל רוקד אותו בעדינות רבה.

ככל שהייתי מעורב בתחום, כך גם הבנתי שאנחנו צריכים כלים על מנת ללמד. לא היו הקלטות, אבל פרד ברק הנפלא מניו יורק עודד אותי להתחיל להקליט מוסיקה ולרשום את צעדי הריקוד. חשבתי שאוכל להסביר בצורה ברורה יותר מאשר החומר שנכתב על ידי ההסתדרות. בקיבוץ שפיים הצעתי קורס אליו הגיעו 300 איש. השתמשנו בסרטים ועשינו עבודה רצינית. דיברנו על אמנות הבמה, לא אפשרתי להתווכח או לדבר תוך כדי ההדרכה והכל התנהל בכבוד.

בשנות ה-70, טוען אשיראל, קהל הרוקדים ריקודי עם השתנה

אלה הרוקדים ריקודי עם הם פחות ספונטניים. בדרך כלל יש לרוקדים ניסיון במה עשיר והם בהחלט מכירים רפרטואר עשיר. אפשר שהם גם מנוסים בסוגים שונים של מחולות כמו ג'אז, מודרני, ואפילו בלט, שלא כמו המתחילים בריקודי עם. אני חושב שנחשבתי לבוגד כשביקשתי ללמוד ריקודים סלונים, ג'אז ומודרני כשלמדתי עם **רות האריס** (אמריקאית שהגיעה לישראל בשנות

צעירים וצעירות המחזיקים בחרבות ההופכות לאתים ולמזמרות כמו בנבואה התנ"כית.

באותה שנה, **שושנה דמארי** שרה את "טעם המן", שהפך להיות מאד פופולארי, ואני החלטתי לחבר ריקוד לשיר זה שהיה משמעותי עבורנו. את הריקוד "למדבר", חיברתי באותה דרך – השתמשתי במנגינה פופולארית. ידעתי שכל מה שהרקדנים יאהבו – הם יבצעו היטב. מה שמורגש היטב ומובע על ידי הרקדנים – יכול להיות החומר לפולקלור. עזבתי את הצבא והפכתי להיות מרקיד במסגרת הפועל תל אביב במשך שבע שנים.

מעולם לא הדרכתי מבלי שיצרתי ריקודים וארגנתי הופעות. חיברתי אולי 70-60 ריקודים (נאמר בזמן הריאיון הראשון. עד 2006 נספרו כ-200 ריקודים **שיואב** יצר) ואלו היו יועדו לקבוצת החברים הרוקדים שלי, ולא בשל איזה חג או אירוע מיוחד. בשנת 1953 חיברתי את הריקוד "עז וכבש" לשיר מוכר מאוד של **מתתיהו שלם** בסגנון מזרחי, יפהפה בעיניי, ואיכשהו ניתן היה לחוש בו באווירה של השדות.

מילות השיר הבחינו בין הרועים לרועות, ולכן בריקוד, הפרדתי בין בנים לבנות. אני חושב שהיה זה אחד הריקודים הראשונים בו לא כולם רקדו אותם צעדים. אבל הייתה לזה משמעות עבורנו ולכן זה עבד.

ריקודים שיש בהם זרימה כאשר צעד אחד מוביל לצעד הבא אחריו עם מוסיקה שתופסת אותך הם ריקודים אהובים. אני חושב שריקודי **שרה לוי-תנאי** הם בדיוק כאלה, גם אם יצרה רק שלושה ריקודים שהפכו לריקודי עם, הם מתנה נהדרת עבורנו.

ריקודי **רבקה שטורמן** גם הם זורמים וגורמים לנו לרצות לרקוד, אני חושב שלא ניתן לעמוד בפניהם. כל רגע

כאשר הופיע יואב אשיראל בפסטיבל המחולות דליה בשנת 1968 בריקוד הדייגים שלו, הוא השתמש ברשתות דייגים אמיתיות על הבמה

אנחנו חיים בחברה מודרנית והריקוד שלנו חייב לשקף זאת. אני חושב שריקודי העם הופכים להיות פופולאריים כשהם תואמים לרגש שהם מביעים, ולא לפי תכנית לימוד ריקודים או רצונו של יוצר זה או אחר.

הרקדות ריקודי העם הפופולריות במוצאי שבתות בכיכר העיר (כיום כיכר רבין) בתל-אביב, היו ההרקדות העירוניות המאורגנות הראשונות מחוץ לאולמות ונוסדו על ידי יואב אשריאל בשנת 1974

זו. אז שם התחלנו את הרקדות הקיץ ועד שנת 1970 כבר הגיעו אלפים לרקוד שם. אוטובוסים של תיירים היו מגיעים רק כדי לראות את ישראל רוקדת.

קשה להתעלם מהעובדה שהמוסיקה ברדיו ומסביבנו השתנתה, אבל אני חושב שהשינוי הזה רק הוסיף לריקודי העם. זה משקף את הערכים של ימינו. מעט מאד להקות כפר עם אקורדיון קיימות היום. יש לנו מכשירי הקלטה, ובכן, עכשיו זה כבר מחשבים המחברים למערכות הגברה בכיכרות העיר כמו אותה תכנית תל אביבית שהזכרתי. אני חושב שבסופו של דבר, לא חשוב היכן אנשים רוקדים, אם זה בקיבוץ או בעיר, אם יש מוסיקה טובה - יהיו גם יותר ריקודים.

אני נגעתי בכל הסגנונות: רוק, פופ, עמים, כמו גם ריקודי העם שלנו כפי שאני למדתי אותם, ואני מאמין שהכל לטובה. אופיים של ריקודי העם אינו יכול להישאר כמות שהוא. בתחילה, טובה צימבל חיברה ריקודים יפים בדליה, והייתה בנו התרגשות עצומה שם. לא אשכח איך היה כשבאתי עם החיילים. פרשנו שמיכות בחוץ וניסינו לישון. עכשיו, מה כל הקפיצות וסיבובי המעגלים על הרחבה באולמות הספורט? נראה כאילו זה לא אומר כלום, אבל עדיין, אני יודע שזה שינוי, כי ריקודי עם זה משהו חי הממשיך לצמוח ולגדול.

מילות השיר
הבחינו בין הרועים
לרועות, ולכן
בריקוד, הפרדתי
בין בנים לבנות.
אני חושב שהיה
זה אחד הריקודים
הראשונים בו לא
כולם רקדו אותם
צעדים. אבל הייתה
לזה משמעות
עבורנו ולכן זה
עבד.

ה-60 והייתה בין הראשונות שלימדה ריקודי ג'אז) ואחרים. היום אני חושב שכל ההתנסות הזאת מאפשרת לרוקדים ריקודי עם, לדרוש ריקודים יותר מורכבים.

גם תצורות הריקודים השתנו ממה שהיו בעבר. אולי הכוונה המקורית של ריקודי מעגל הייתה לרקוד כתף אל כתף, כמו הורה אגדתי. אבל האקלים שלנו חם מידי לקרבה מסוג הזה, ועם הזמן והניסיון, ריקודי ההורה והעם המהירים התרחבו בחלל.

אשריאל יוצא נגד הזרם

ספגתי ביקורת על שחיברתי ריקודי אהבה במעגל במקום בזוגות, או על חיבור ריקודי מעגל הכוללים סיבובים שהיה מי שחשב שיהיו קשים לביצוע - ותראו כמה כאלה יש היום על רחבת הריקודים! וריקודים ללא אחיזת ידיים. שינוי נוסף שקיים היום, ואיני חושב שהוא שינוי לרעה, הוא העובדה שסגנונות ריקוד כגון רוק ופופ נכנסים לריקודי העם שלנו. ריקודי עמים, לרבות הסגנון היווני, גם הם פופולאריים. בתוכניות הקיץ שלנו לריקודי עם בכיכר העיר בתל אביב בחסות העיריה, אפשר לראות את הצעירים שלנו רוקדים גם רוק וגם ריקודי עם.

הכל החל אחרי טיול שטיילתי לספרד, מחוץ לברצלונה ראיתי איך אנשים רוקדים בחוץ, וחשבתי שרחבת הכיכר מול בניין עיריית תל אביב תהיה מושלמת בדיוק למטרה

צוות שהשלים זה את זו

דני עוזיאל

אחא, הרמוניקה, אם בארזים, ודודי לי. מידי פעם הם הציגו ריקוד חדש. כיוון ש**יואב** היה עם רקע עשיר בריקוד עוד מהנח"ל, הוא הדריך את החוג.

יואב התחיל עם הריקודים שכבר ידענו, ומדי שבועיים שלושה, לימד ריקוד שהוא עצמו חיבר. כאשר **מירה**, רקדנית מלאת אנרגיה ושמחת חיים, הדגימה את הריקודים, זה נראה לגמרי אחרת. צורת הלימוד של **יואב ומירה** ואהבתם המוחלטת לריקוד שינתה לחלוטין את האווירה ואנשים נוספים הצטרפו לקבוצה. אווירת ההתרגשות והשמחה תפסה את כולנו. **מירה** גם עודדה אותנו לשיר את השירים תוך כדי ריקוד.

אחרי תקופה קצרה, **יואב** הקים להקת רקדנים מתוך הוותיקים שהיו שם, בשילובם של כמה חדשים, ואני ביניהם. החזרות התקיימו אחרי ההרקדה. הופתעתי כשאמר לי, "דני, אתה תרקוד עם **מירה**".

בשנת 1954, **יואב** יזם והפיק אירוע מיוחד של שירה ומחול בליווי תזמורת חיה בתיאטרון הבימה, תל אביב. הזמרים היו **אילקה ואביבה רוח**. **מירה** ואני רקדנו סולו. החוויה קשרה אותי אף יותר אל הזוג שבאותה תקופה גם התחתן.

בהתחלה, התגוררו האשיריאלים בגבעתיים אצל

יואב אשריאל ודני עוזיאל

את **יואב אשריאל** פגשתי לראשונה בתחילת שנות החמישים באמצעות **מירה**, מי שתהיה אשתו מאוחר יותר, שרקדה בחוג אותו הפעילה **גורית קדמן** בהפועל תל אביב. **מירה** הפתיעה אותנו כשהביאה חבר לחוג, אותו הכירה מלהקת המחול של הנח"ל - **יואב אשריאל**.

בזמנו, הרוקדים הוותיקים לימדו את החדשים, כמוני, ריקודים שידעו לפני כן. זה כלל ריקודים כמו קומה

בשלב מסוים,
יואב אמר לי,
"דני, אתה חייב
להתחיל גם
ללמד"

מירה אשריאל ודני עוזיאל בהופעה עם הפועל תל אביב, מאי 1953

יואב אשריאל ודני עוזיאל

מירה ודני בפגישה בניו יורק

יואב אכן פילס דרך בתחום ההרקדות ולהקות המחול. אני חייב לציין שחוץ מאשר להיות זוג – בעל ואשה – **יואב ומירה** היו צוות שהשלים באופן ייחודי זה את זה. הוא, ככוריאוגרף, נתן לנו ריקודים שהפכו קלאסיים ואוצר לאומי, בעוד היא נתנה לנו את המרץ והרוח של כל ריקוד בפני עצמו.

לסיום, ובנימה אישית, ארצה להדגיש עד כמה אני מעריך את **יואב ומירה** על שהיו ציון דרך משמעותית בדרכי בתחום ריקודי העם הישראליים ועודדו אותי להדריך ולפתח חוגים והרקדות משלי – התחום האהוב עליי ומפעל חיי.

ההורים של **מירה**, ואני הייתי מגיע אליהם מתל אביב לחזרות למופעים וללמוד ריקודים חדשים של **יואב**. מעט אחר כך עברו לדירה משלהם בגבעת רמב"ם. על מנת להקל מהנסיעות, עברתי לגור שלושה בתים מהם. מחלון המטבח בדירה יכולתי לראות את המרפסת שלהם. וכיוון שלא היו אז טלפונים, הם היו מנופפים לי בידיהם להגיע אליהם לחזרות. הייתי כמו בן משפחה להם. אחרי שהפכו הורים ל**רוקפת**, אני נהייתי "**הדוד דני**".

יואב ומירה פתחו הרקדות נוספות מעבר לאלה של הפועל תל אביב. כמעט בכל ערב הייתה להם הרקדה. בשלב מסוים, **יואב** אמר לי, "דני, אתה חייב להתחיל גם ללמד". הוא נתן לי את ההרקדה בביה"ס החקלאי עיינות, הממוקם בין נס-ציונה לראשון-לציון. מכונת הייתה באה לאסוף אותי ואת עמי גלעד, אקורדיוניסט בן 14, בזמנו.

בהמשך, **יואב** ביקש ממני לקחת גם את ההרקדה בהפועל תל אביב, שם עבד כשכיר כיוון שהחליט להפוך את העיסוק שלו למקצוע ולהיות עצמאי. הוא הראשון שעשה זאת.

בשנת 1961, עזבתי לארה"ב, אבל שמרתי על קשר רצוף עם **יואב**. דיברנו על ההרקדות שלו, על להקות המחול, ועל ההשתלמויות למדריכים שם טיפח יוצרים צעירים והציג את ריקודיהם.

דני עוזיאל ורותי גודמן עם יואב ורוקפת במנהטן 2008

הרקדה בדובנוב, 1965

יואב מורי ורבי

עמי גלעד

"דובנוב", שם הדריך עם **מירה**, במשך שנים כמה פעמים בשבוע.

בינתיים סיימה להקת הפועל תל אביב את הופעותיה, אולם החלל הריק שנוצר לא נמשך זמן רב עד שהוקמה להקת המחול: "פעמי מחול" אותה הדריך **יואב** אשריאל בהעלותו כוריאוגרפיות מרהיבות שהועלו על בימות רבות ברחבי ישראל. בלהקת "פעמי מחול" איפשר לי **יואב** להופיע כרקדן בחלק מהופעת הלהקה וכמובן כנגן.

עם התקרב מועד גיוסי לצה"ל, שכנע אותי **יואב** לגשת למבחן ללהקת הנח"ל. צייתתי להצעתו ניגשתי למבחן והתקבלתי ללהקה שנחשבה לטובה ביותר בין הלהקות הצבאיות באותן שנים.

מירה אשריאל ראתה גם היא את הפוטנציאל הטמון בי כנגן אקורדיון, יחד איתה נסעתי לבית הספר החקלאי "עיינות" שם נהגה להדריך חוגים לריקודי עם מידי שבוע.

תקופה נפלאה זו פתחה בפני דלתות נוספות בהן ליווי החוגים לריקודי עם שהתקיימו בבית לסין בתל אביב בהדרכת תרצה הודס, וליווי משלחת ישראל ל"פסטיבל הנוער הדמוקרטי" שהתקיים בווינה בירת אוסטריה.

כששמי כאקורדיוניסט מצא דרכו אל **יונתן כרמון** ז"ל, צורפתי ללהקתו עימה יצאתי לסיורי הופעות באירופה, ארה"ב, קנדה, מרכז ודרום אמריקה ודרום אפריקה.

נסיעותי מחוץ לגבולות ישראל ניתקו אותי מכל פעילות עם **יואב** אולם הקשר האישי נותר לאורך כל השנים.

בתחילת שנות החמישים הייתי בנעורי. מלבד היותי תלמיד בבית הספר התיכון מקצועי "שבח" בתל אביב, הייתי, כשאר הנערים בגילי, תר אחר פעילות תרבותית לבני גילנו. כך מצאתי עצמי מעורב בתנועת הגדנ"ע שם נחשפתי לראשונה לתחום שלא הכרתי קודם לכן - ריקודי עם ישראליים.

הצטרפתי למעגלים, לשורות ולזוגות כשרגלי מצאו במהרה את הצעדות הנצמדות לכל ריקוד ומכאן והלאה הפך הרגל זה ל"חידק ריקודי עם" שדבק בי בעוצמה. האהבה שפיתחתי לריקודי העם הייתה כמו הפתגם: "עם האוכל בא התיאבון". בחיפוש אחר חוגים נוספים לריקודי עם נחשפו בפני החוגים שהתקיימו בבית הפועל ת"א שבמורד רחוב אוסישקין בצפון תל אביב, למרבה השמחה התגלו חוגים אלה, שהודרכו על ידי **מירה ויואב אשריאל**, כחוגים הגדולים ביותר בישראל.

מידי יום ג' בשבוע, רקדתי במשך שלוש שעות תמימות, ותאבוני לריקודים שנרקדו ולא לה שכלמדו בהדרכה מהמשובחת ביותר בידי צמד **האשריאלים** - טפח. כשהתגלה לי חוג נוסף שהתקיים בחצר קפה "בוסתן", סמוך לכיכר דיזנגוף, התוסף אף זה ללוח הזמנים, כשההנאה והסיפוק אינם יודעים גבולות.

בהיודע **ליואב אשריאל** שאנוכי מנגן באקורדיון, הוריד אותי מרחבת הריקודים בבית הפועל תל אביב וביקש שאקח את האקורדיון ואנגן ריקודים אחדים. המבחן נחל הצלחה מרובה ומכאן והלאה הופקדתי כנגן האקורדיון המלווה את כל החוגים. תוך כדי הנגינה בחוגים **יואב** לימד אותי את תורת הליווי הרצויה כשהדגש מופנה למהירויות הדרושות לכל ריקוד וכן האווירה בנגינה שמטרתה לדרבן את רוקדים ליצירת מצבי רוח תואמים לריקודים. זו הייתה ראשית דרכי לבית הספר ל"לימוד ליווי ריקודי עם" שפתחה בפני קריירה עשירה רבת שנים.

עם התפתחותי בנגינה לחוגים, צורפתי ללוות את להקת המחול של הפועל תל אביב בחזרות ובהופעות. להקה זו הייתה הפופולרית והמפורסמת ביותר בישראל באותה תקופה והשם **יואב אשריאל** צבר משמעות שעלתה מיום ליום. הפופולריות של החוגים בבית הפועל תל אביב הניבה רעיון להקליט אחת לחודש הרקדה חיה שנועדה לשידור ב"קול ישראל" תחת השם: "לרוקדים הידד".

עם סגירת החוגים בבית הפועל תל אביב העתיק **יואב** את פעילותו לבית הספר "אחד העם" ולאחר מכן לבית הספר

"בהיודע **ליואב**
אשריאל שאני
מנגן באקורדיון,
הוריד אותי
מרחבת
הריקודים בבית
הפועל תל אביב
וביקש שאקח
את האקורדיון
ואנגן ריקודים
אחדים"

יואב, עמי והאקורדיון

מורי, רבי ואהוב נפשי

שלמה ממן

במקום יחד איתו. כשעבדנו על הריקודים הוא השיא עצות טובות, נימוקים והסברים משכנעים מדוע הריקוד אינו מספיק טוב.

לפעמים התעכב על הקטע המוזיקאלי, ולפעמים התעכב והתעקש שאתייחס לתוכן השיר. ל**יואב** היו הבנה וידע עצום במוסיקה. לא פעם שמעתי אותו מנגן באקורדיון. אני זוכר שכשהשמעתי לו הקלטות של שירים ומנגינות שהקלטתי באולפן הקלטות עבור ריקודים שלי, הייתה לו הבחנה דקה, וזיהה חוסר דיוק וזיופים פה ושם. אני, כמובן, חזרתי לאולפן ותיקנתי את הביצועים והמנגינות לשביעות רצונו.

מדי פעם היה אומר לי שהוא מקנא בי על זה שאני מקליט שירים וביצועים שמתאימים לריקודים שלי. באחת הפעמים כשהקלטתי שוב, הפתעתי אותו והקלטתי עבורו שירים לריקודים שלו: "איתך ובלעדיך", "אל בורות המים", "תכול המטפחת" ועוד. זה היה מעט שבמעט שיכולתי לעשות למענו.

ליואב היה חשוב שהריקודים יהיו פשוטים אך לא פשטניים וכמה שרק אפשר לא מורכבים מידי, עם הרבה יצירתיות והתייחסות ללחן, למקצב ולתוכן השיר. הוא הדגיש בפני, ובפני כל היוצרים איתם עבד, שהריקוד חייב להיות בנוי בסדר מחזורי. כלומר שכל חלק בריקוד יחזור על עצמו. וזאת כדי להקל על הרוקדים.

הייתה לי ולכל חברות היוצרים שסבבה אותו, הערצה, הערכה ויראת כבוד כלפיו. אני זוכר שבפעם הראשונה שדיברתי איתו בטלפון, מרוב התרגשות בלעתי את המסטיק שלעסתי באותו רגע ורק אז הרשתי לעצמי לדבר איתו.

לוסי, אשתי לשעבר ואני הגענו אליו עם הריקוד "שמרי לי על המנגינה". הוא הביט עלינו מבצעים אותו ופסק שזה לא ריקוד עם, אלא ריקוד להופעה. אבל שבכל זאת אלמד אותו בהשתלמות. וכך אמר: "אם הוא לא יתקבל, לפחות תהיה לנו הופעה יפה". למותר לציין שהריקוד הפך להיות אחד הריקודים הנרקדים ביותר בכל ההרקדות. כשנסע עם **מירה** להדריך במחנות בכל רחבי ארה"ב, הם לימדו את "שמרי לי על המנגינה", עם שינוי קל של **מירה**, ואכן הריקוד נחל שם הצלחה גדולה.

כשהוזמנתי להרקיד בקמפ "הורה שלום" בניו יורק,

המפגש הראשון שלי עם **יואב** היה בשנת 1975, כשהייתי רקדן מקצועי בלהקת ענבל. **ציון נוריאל** שרקד איתי בלהקה הפגיש בינינו. אני זוכר את הפגישה בהרקדה בדובנוב, **יואב ומירה** אשתו הרקידו שם יחד. בתום ההרקדה נותרתי נפעם ונרגש. חשבתני בליבי שאני נמצא בהרקדה הכי טובה בארץ.

ציון שהיה רקדן מצוין והיה גם המדגים בריקודי זוגות עם **מירה**, ראה כמה ניצני ריקודים שלי והציע לי להיפגש עם **יואב**, ולהציג בפניו ריקוד שלי. התרגשתי התרגשות עצומה לפגוש את מי שהיה מושא הערצה של כולנו – הרוקדים, המרקידים והיוצרים החשובים של אותה תקופה. עבור כולנו היה מדובר במי שחיבר את "הורה מדורה", "הורה נרקודה", "ערב בא", "עז וכבש", "סובבוני" ועוד רבים וטובים.

ליואב הייתה יכולת לזהות מיד כישרונות של רקדנים טובים ומחברי ריקודים שנקראו אז "יוצרים".

נכון שהגעתי אליו די מבולבל עם הרבה חלומות ואמביציות, אבל **יואב** עשה לי סדר במחשבות ואף הציע לי להצטרף ללהקת בת שבע. תהיתי איך אני הקטן אתקבל ללהקת בת שבע? אבל **יואב** קבע לי פגישה והלכנו יחד לאולם בו היו החזרות של הלהקה. זה היה מלהיב לראות איך **יואב** התקבל על ידי הרקדנים וההנהלה שהציעו לי, אחרי שיחה איתו, להגיע לחזרות כבר למחרת. אבל משום מה ויתרתי על הרעיון.

בתחילת דרכי כיוצר הצגתי בפני **יואב** את הריקודים הראשונים שיצרתי: "גוונים", "זמר בגלובע" וריקודים נוספים. **יואב** התעמק בריקודים, זיהה את הגודש שבהם, והסב את תשומת ליבי לכך שכל ריקוד שלי מכיל 5 ריקודים. "אתה צריך לצמצם לריקוד אחד ואת שאר הרעיונות שמור לריקודים אחרים" אמר.

העבודה איתו לא הייתה קלה. הוא היה פדנט ולא ויתר עד שהגיע לתוצאה הרצויה. אם הריקוד לא מצא חן בעיניו שלח אותי הביתה לשפר אותו. לעיתים שיפרתי את הריקוד

מירה ויואב - אהבה גדולה

אלפסי, יענקל'ה זיו, בנצי תירם, רוני סימן טוב, עבדכם הנאמן ועוד רבים וטובים.

אני זוכר ש**יואב ומירה** סיפרו לי בגאווה גדולה על הרקדות הענק המוצלחות שערכו מידי מוצאי שבת בכיכר שנקראה אז "כיכר מלכי ישראל" והיום "כיכר רבין". הם סיפרו על המוני רוקדים שהגיעו באוטובוסים מכל רחבי הארץ, ושזו הייתה גולת הכותרת של ההרקדות בתל אביב.

מרתונים לריקודי עם

מירה ויואב היו מהראשונים שהחדירו לעולם המחול הישראלי את המרתונים לריקודי עם, שהתקיימו החל משעות הערב ועד אור הבוקר. הם התקיימו כל פעם במקום אחר ובסוף התמקמו במכון ווינגייט. שם נחלו הצלחה אדירה. אני, שהייתי לצדו של **יואב** במרתונים זוכר איך יצק בהם תוכן. הוא הכניס קטעי שירה בציבור, מופעי להקות מחול, שילב יוצרים שלימדו ריקוד חדש שלהם ורקדו עם כל הרוקדים מקבץ מריקודיהם.

המרקידים שהרקידו במרתונים שלו נבחרו בקפידה, וחויבו לשלוח מבעוד מועד רשימת ריקודים המועדפים עליהם, והוא עשה סדר עם כל הרשימות שקיבל מכלל המרקידים וזאת כדי למנוע השמעה חוזרת בהרקדה. ראוי לציין שהיה זה לפני עידן המחשבים והציוד המשוכלל שקיים היום. זו הייתה הצלחה מסחררת שהפכה עם השנים לחלק בלתי נפרד מהגיוון בהרקדות ונמשך עד עצם היום הזה.

כשלימדתי בהשתלמות אצלו את "זמר בגלובע", אני זוכר שניגשו אלי מדריכים והסתכלו עלי כאילו נפלתי עליהם מעולם אחר, עם כל התנועות המיוחדות שהכנסתי לתוך הריקוד. שאלו אותי למה אני לא יוצר ריקודים פשוטים וקלים כמו "הורה הבקעה" של **יענקלה לוי**, שנלמד באותה השתלמות. עניתי שהסגנון שלי שונה מסגנונות אחרים ואותו אני רוצה להביא לידי ביטוי בריקודים שלי. הייתי בטוח שיחד עם הכוונה והתוויה של **יואב** הריקוד יתקבל יפה בהרקדות ואכן הריקוד התקבל בהתלהבות רבה בארץ ובעולם.

נפגשתי לראשונה עם **דני עוזיאל**, מרקיד שהשפיע רבות על תנועת ריקודי העם בארה"ב, גידל דורות רבים של רוקדנים שהמשיכו את דרכו הייחודית לשימור המחול הישראלי בגולה.

הוא סיפר לי על הקשר המיוחד שלו עם **יואב ומירה**, עוד בתחילת הדרך כשהיה בן זוגה של **מירה** לריקודים, ושהוא שמע מהם על הריקודים שלי, כך סגרנו מעגל שבו שנינו תוצר של **יואב ומירה** האהובים והמוערכים.

יואב היה מהחלוצים של ההשתלמויות בארץ. הוא טיפח וגידל דורות רבים של יוצרים, מרקידים ורוקדים. אחת לכמה חודשים הפיק השתלמות שבה לימדו כשישה ריקודים חדשים. הוא שיבץ במסגרת הזאת גם העשרה למדריכים, אם על ידי מרצים או על ידי רוקדנים וכוראוגרפים מקצועיים שלימדו סגנונות מחול שונים.

אנו היוצרים לימדנו שם את הריקודים החדשים שלנו. בתחילת הדרך כל מי שהגיע להשתלמות שילם דמי כניסה, גם אם היה אחד היוצרים שלימד ריקוד בהשתלמות. באחת הפעמים הגעתי להשתלמות וביקשתי לשלם בכניסה, אבל **מירה** הודיעה לי שאני לא משלם, הייתי לגמרי מופתע. היא אמרה לי ששמעה **מציון נוריאל** שלא קיבלנו משכורת מלהקת ענבל, והיום אני האורח שלהם. זה ריגש אותי מאוד לדעת עד כמה הם היו רגישים ומתחשבים.

היינו קבוצה מגובשת של יוצרים שהיו יציר כפיו. ושבעידודו יצרנו ריקודים מוצלחים מאוד שלשנים הפכו לקלאסיקות במחול העממי הישראלי.

אציין את חלקם: **חיים שריון, איציק סעדה, אבי פרץ, ישראל שיקר, אבנר נעים, טוביה טישלר, שמוליק גוב ארי, מרקו בן שמעון, ספי אביב, שושנה קופלוביץ, מוטי**

תזמורת שלמה

אחרי המתנה נוספת **יואב** החליט לא לחכות יותר וביקש ללכת, ליווייתי אותו החוצה ובמעבר החצייה פגשנו את שמוליק שהגיע באוטובוסים מהצפון הרחוק (לא היו אז טלפונים ניידים ואפשרות להודיע על עיכוב). שמוליק התנצל כי היו המון פקקים. **יואב** כעס עליו מאוד, אבל השתכנע לחזור אלי הביתה ולעבוד איתו על הריקוד. אחרי עבודה וליטוש לשביעות רצונו של **יואב**, זכינו בריקוד מוצלח מאוד שנרקד בכל החוגים וביוצר מהטובים שיש לנו במחול הישראלי. לימים אמר לי שמוליק שאם **יואב** לא היה מקבל אותו אז, הוא לא היה ממשיך בכיוון הזה של יצירת ריקודי עם.

כמי שרקד בכל החוגים בארץ הסתובבתי כמעט בכל הרקדה ולימדתי ריקודים שלי. באחת הפעמים לימדתי ריקוד שלי בהרקדה של **מישאל ברזילי** לפני שלימדתי בהשתלמות של **יואב**. הדבר הגיע לידיעתו של **יואב** והוא כעס עלי מאוד. הוא תמיד התעקש שהריקודים של ההשתלמות יופיעו לראשונה בהשתלמות ורק אח"כ יופצו בחוגים. לאחר שלימדתי את הריקוד בהשתלמות, פנה אלי **יואב** בסופה ואמר: "לא מוצא חן בעיני שאתה מביא להשתלמות ריקודים משומשים". מאוד נפגעת ואני, שהייתי עימו בקשר יומיומי, נמנעתי מלהתקשר אליו. **יואב** שהבין שנפגעת, הגיע אלי הביתה עם זר פרחים ענק והתנצל. זו גדולתו של אדם היודע להודות בטעותו, להתנצל ולפייס כשמבין שפגע.

לוסי ואני היינו בני בית אצל האשיראליים, נסענו איתם בשבתות לטיולים בכל רחבי הארץ ועל הדרך נפגשנו עם גדולי היוצרים: **יענקלה לוי**, **בנצי תירם** ואחרים. ביום חתונתו באולם "מצפור" בטבריה, כל היום היינו מצולמים הסתובבנו כל היום באתרים שונים לצילומי חתונה, כשהגענו באיחור, **מירה ויואב**, שהרגישו כמו הורים שניים שלנו, כעסו עלינו מאוד ונזפו בנו, כי לא היה להם נעים לראות את המוזמנים מחכים לנו כל כך הרבה זמן.

היו פעמים שלימדתי בהשתלמות יותר מריקוד אחד, כשכל היוצרים האחרים לימדו ריקוד אחד בלבד. כשהם פנו אליו בבקשה ללמד יותר מריקוד אחד הוא התנגד. וכשנשאל מדוע הוא מאפשר לי ולהם לא, ענה מיד: "אני אוהב את שלמה". זאת הייתה דרכו להביע הערכה כלפי, ולבטא את הקשר המיוחד שהיה בינינו.

עם השנים הציע שנפיק את ההשתלמויות ביחד. ואכן עשינו זאת יחד כמה שנים טובות. **יואב** הדרך וקידם יוצרים ומרקידים רבים, אבל חשב תמיד על דור ההמשך וסימן אותם לקראת העתיד לבוא. לא פעם אמר לי "תזכור שההשתלמויות יעברו אליך כשאני ומירה נפרוש". את אותו

דבר אמר **ליענקלה זיו** שהחליף אותו בהרקדות כשפרש.

אני זוכר שהוזמנתי ללמד את הריקוד שלי "גוונים" בהשתלמות של המדור לריקודי-עם, שהתקיימה בביתן אהרון. תוך כדי הלימוד המדריכים הוותיקים הציקו לי בשאלות מיותרות, **יואב** נכנס למרכז המעגל היסה בהם, וביקש מהם לאפשר לי ללמד את הריקוד בדרך שלי ולכבד את המעמד.

חינוך לדרך ארץ ולתרבות הייתה בנפשו, והיה לו חשוב להנחיל אותם לרוקדים, למדריכים, למרקידים וליוצרים בכל הזדמנות שניתנה לו.

כשנתקלתי בכישרונות טובים ומיוחדים הפנית אותם אליו. כך היה עם **שמוליק גוב ארי**, אחד היוצרים המוכשרים אותו חיברתי ל**יואב**.

באחת הפעמים הגיע אלי **יואב** הביתה ברמת גן, כדי לעבוד על ריקודים חדשים שלי להשתלמות. תאמת עם שמוליק שיגיע מיד כשנסיים כדי שידגים בפניו את הריקוד "לכו נרננה". חיכינו כשעה ושמוליק לא הגיע.

מדגימים יחדיו

דייגים -סטודנטים 2006

קרמיאל, 80 ליואב

השנים, העשייה שלו ארוכה ומתחילה ב"ריקוד העמק" של חיילים וחיילות מהנח"ל, שיצר לפסטיבל דליה, בהמשך הקים את להקת הפועל תל אביב, להקת גדנ"ע פתח תקווה, להקת הקיבוצים והקבוצות, להקת מועצת פועלי רמת גן, להקת הסטודנטים תל אביב (שמזה כ-30 שנה אני הכוראוגרף והמנהל האומנותי של להקה זו), וגולת הכותרת שלו הייתה להקת "פעמי אביב" בעירית ת"א. זכור לי במיוחד ריקוד הדייגים של **יואב** אותו שחזרתי פעמיים להופעות של הלהקות שלי, ביניהם המופע באמפיאטרון בפסטיבל כרמיאל. ריקוד זה הוא יצירת מופת לכוריאוגרפיה ישראלית במיטבה.

אי אפשר לתאר את תנועת ריקודי העם שלנו ללא **יואב אשריאל**. הוא היה מהחלוצים ומעמודי התווך של תנועה זו. **יואב** תרם תרומה משמעותית לקידום תרבות המחול הישראלי.

בעבודה משותפת

היינו כמו משפחה. אני זוכר שבמלחמת לבנון הראשונה, כשגויסתי ללבנון כחייל מילואים בצנחנים, לזסי נמלאה חרדה ורצתה למנוע ממני את ההליכה למלחמה. **יואב ומירה** לקחו אותה אליהם הביתה והיו לה למשענת של שקט נפשי ורגיעה.

בשנים האחרונות **יואב** התגורר בדיר מוגן ברמת אביב. באחת הפעמים ארגנה **נורית גרינפלד** ערב לכבודו במקום. הדיירים שם נחשפו לפעילותו הענפה והמבורכת. **יואב** שמח והיה נרגש מאוד מהמחווה שגרמה לכל החברים והדיירים שם להכיר ולהוקיר את פועלו.

באחד הימים פנה אלי **יואב** לארגן מופע לציון יום הולדתו ה-85, כשבמופע נרקוד ונספר על תרומתו לתנועת ריקודי העם ונרקוד את ריקודיו. הכוונה הראשונית הייתה לעשות אירוע צנוע, בספרייה למחול. אך כיוון שהספרייה הייתה בשיפוצים, ביקשנו לקיים את זה באולם הקטן של להקת ענבל. משלא הסתייע גם שם, פניתי לעיריית גבעתיים וכך, בשיתוף העירייה, הפקנו בתיאטרון גבעתיים ערב מחווה ענק ל**יואב**, לו קראנו "ערב בא". בערב זה הופיעו **להקות המחול של גבעתיים וארמוני**, חבורת האקורדיוניסטים שניגנו עם **יואב** כל השנים, ביניהם **משה גרשטיין ועמי גלעד** שעבדו עם **יואב** בתחילת הדרך, וקבוצת מרקידים ורוקדים שרקדו מריקודיו של **יואב** על הבמה. כל זאת בהנחייתו של **אבנר נעים**, בן טיפוחיו של **יואב**.

האולם היה מלא מפה לפה והרבה אורחים לא יכלו להיכנס ונאלצו לחכות עד סוף המופע. ולהצטרף להרקדה ברחבה מחוץ לאולם בסוף הערב, בה רקדנו מריקודיו היפים של **יואב**. לא תיארנו לעצמנו כזאת הצלחה. הכי חשוב - **יואב** היה מאושר. שמחתי שנפלה בחלקי הזכות לתרום את חלקי הדל לאיש הענק הזה שתרום כל כך הרבה למחול הישראלי ולקהל הרוקדים.

לא זכיתי לרקוד באחת מלהקות המחול שהקים לאורך

הוא הדגיש בפני,
ובפני כל היוצרים
איתם עבד,
שהריקוד חייב
להיות בנוי בסדר
מחזורי. כלומר
שכל חלק בריקוד
יחזור על עצמו.
וזאת כדי להקל
על הרוקדים.

מירה ויואב מדגימים ריקוד בכפר המכביה

כשמירה נפטרה **יואב** ביקש ממני לנהל את טקס ההלוויה כטקס דתי/חילוני. וכך היה. כש**יואב** הלך לעולמו סיפרתי למשפחה על בקשתו זו, ובעצה אחת איתם הוחלט שנעשה זאת שוב באותה מתכונת. טקס ההלוויה היה עצוב מאוד במיוחד לנוכח העובדה שאלפים רצו לחלוק לו כבוד אחרון, אלא שנבצר מהם לבוא ללוויה בשל מגבלות הקורונה. עם זאת, למרות הצמצום זכה **יואב** לכבוד הראוי לו ונקבר לצידה של **מירה** אשתו אותה כל כך אהב, בבית העלמין בקיבוץ שפיים.

בתקווה שנחזור לנורמאליות וניפטר מכל מגבלות המגפה ואז נקיים אירוע גדול שיכבד את זכרו ותרומתו האדירה למחול הישראלי.

יואב ומירה היו חלק בלתי נפרד מחיי הבוגרים והמקצועיים. בזכותו האמנתי כל הדרך ביכולות שלי וחלק גדול מהצלחה שלי אני זוקף לזכותו. אוהב, מעריך ומעריך מאוד!

"מספיק רק רעיון אחד מקורי"

כך התחלתי ליצור ריקודי עם

רוני סימן טוב

הרקדה בבית ספר דובנוב, 1986

בשלב מסוים, **יואב** עצר את המוסיקה ושאל: "אתה מוכן לקבל את הביקורת שלי?" "בוודאי!", ענית. כשאני נזכר במילותיו כיום, אני מחייך ורגשות הערכה ממלאים אותי... אבל אז, הייתי מאוד מתוח וחרד, כי בסך הכל הייתה זו היצירה הראשונה שלי... ועוד במקצב של ואלס...

יואב, רגוע אך החלטי, אמר: "ילדון צעיר, עשית שלושה ריקודים! לא צריך להכניס את כל עולם המחול בריקוד אחד... מספיק רק רעיון אחד מקורי. מבנה הריקוד צריך להיות במחזוריות של בית-פזמון ואם השיר מחייב, אז אפשר בית נוסף, אבל את קטעי המעבר בהקלטה שבתקליט אנחנו "מבשלים".

הכוונה ב"מבשלים" הינה, כמובן, לעריכת המוזיקה לריקוד בה נחתכים ומועלמים מהפסקול קטעי המעבר, המנגינה השייכת לעיבוד המוזיקלי ולא ללחן המקורי, ונתרים רק החלקים של השיר עצמו, כך שהם יתאימו

א ביב 1981 יום שישי בערב. המרתון המסורתי של **מירה ויאב אשיראל בוינגייט**. אולם הספורט היה מלא מפה לפה ברוקדים ובאנרגיות של מחול ושמחה...

חברתי (דאז) **נירה ואני**, עדיין חיילים בשירות חובה, הוזמנו לאירוע על ידי ידידתנו **לוסי ממן**, אותה הכרנו זה מכבר מחוגי ריקודי העם ולהקות המחול. בין ריקוד לריקוד לוסי עשתה לנו היכרות עם **יואב** אשר היה מרוכז בניהול ההרקדה: "תכירו..." והוסיפה: "**יואב**, אני ממליצה שתיפגש איתם. רוני רוקד בלהקת "כרמון" וגם מחבר ריקודים..."

יואב לקח את מספר הטלפון שלי ואמר "ביום ראשון אתקשר". הודיתי לו וחשבתי לעצמי שהוא היה די מנומס ובכך זה ייגמר, כמו שאומרים באודישנים... "don't call us," "we'll call you"

להפתעתי ולשמחתי, ביום ראשון שלאחר מכן **יואב** התקשר אלינו הביתה. (בשנות ה-80 לא היו עדיין טלפונים ניידים) השיחה הייתה מאוד נעימה אך די קצרה כי המילים פשוט נתקעו לי... ענק הדור מדבר איתי. **יואב** הזמין אותי אליו וקבענו להיפגש בסוף ההרקדה של **מירה** בבית הספר דובנוב. מיותר לציין שהייתי בהתרגשות עצומה לקראת המפגש.

בערב המפגש, **יואב ומירה** קיבלו אותנו כל כך יפה וגילו בנו התעניינות יוצאת דופן. כבר מהרגעים הראשונים הרגשנו סוג של משפחתיות. בסוף ההרקדה, לאחר שכולם התפזרו, **יואב** ביקש שנציג את הריקוד...

נירה ואני הצגנו את "תיבת הזמרה" בביצועם של **אופירה גלוסקא ולוליק לוי**... רקדנו, ורקדנו ורקדנו...

אמרנו: "כן,
טנגו! השיר הוא
ישראלי לכל
דבר. המילים הן
של יוסי גמזו,
הלחן של סשה
ארגוב והביצוע
של יהורם גאון.
אז בעצם, למה
לא יש יותר
ישראלי מזה?"

הרקדה בבית ספר דובנוב, 1986

חוזה בצעירותו את הפרעות כשלימד ולכן הפציר בתותיקים ש"צריך לתת צ'אנס לצעירים!" משם והלאה חלקנו הרבה מפגשי עבודה והחלפנו דעות מקצועיות. מרבית המפגשים היו לאחר ההרקדה והסתיימו בשעות הלילה המאוחרות. אבל תל אביב הרי שוקקת חיים גם בלילה, כך שאת המפגשים היינו מקנחים לא פעם במשקה "צוללת" - כינוי לשוקו חלב עם חתיכות שוקולד שצוללות בתוכו... **מירה**,

רוקוד עם מחזוריות קבועה! בקול רגוע המשיך **יאב** ואמר: "לא צריך לשגע את הרוקדים. גם ככה הם באים אחרי יום עבודה..."

אני שנותרתי לרגע המום, לא ידעתי מה לומר? **מירה**, אשר צפתה ברקע, התערבה פתאום ואמרה: "רגע, אבל יש פה הרבה אלמנטים יפים". **יאב** הנהן ומיד נחלץ לעזרתי. דקה של מחשבה והוא הציע לחבר חלק מהקטע הראשון עם חלק מהקטע השני, להכפיל אותם ואז להוסיף את ה"רעיון" השלישי לפזמון... "בהצלחה!" הוסיף.

בשבילי זה היה שיעור על רגל אחת, אך שיעור מאלף!

כך נולד לו רוקוד ראשון, עם חבלי לידה לא קלים, אך אלה שבאו אחריו כבר הגיחו לאוויר העולם עם תובנות מבית מדרשו של המאסטרו.

לא אוכל לשכוח כיצד בהשתלמות הראשונה שאלה הגענו ללמד, **יאב** הציג אותי בפני המדריכים הוותיקים.. ביקש שלא יפריעו ובנוסף גם הסתובב באולם לוודא שיאפשרו לי ללמד...

בזמנו, המדריכים הוותיקים לא קיבלו באהדה את היוצרים הצעירים ולפעמים אף לגלגו עליהם... **יאב** סיפר שהוא בעצמו

לא צריך להכניס את כל עולם המחול בריקוד אחד... מספיק רק רעיון אחד מקורי. מבנה הריקוד צריך להיות במחזוריות של בית-פזמון ואם השיר מחייב, אז אפשר בית נוסף, אבל את קטעי המעבר בהקלטה שבתקליט אנחנו מוציאים מההקלטה עבור הריקוד.

הרקדה בבית ספר דובנוב, 1986

כך היה גם עם "מסע בין כוכבים" - ריקוד בסגנון הרוקנ'רול הראשון בריקודי העם.

ההערות המקצועיות של **יואב** היו כל כך נכונות. לפעמים כשהיה נתקל בריקוד מורכב כלשהוא, היה אומר ליוצר: "תחשוב עוד קצת. קח לילה למחשבה. בטוח יצא משהו טוב יותר". ואני, רק מהחשש לשמוע משפט כזה **מיואב**, הייתי טורח ומתאמץ מבעוד מועד לפני המפגש איתו. בודק את עצמי שוב ושוב ומוודא שהשקעתי די מחשבה כדי לעקוף מכשולים בריקוד.

שיא הפתיחות והכנות האמנותית של **יואב** הייתה כאשר באתי להראות לו ריקוד בשם "שיר מגרש את החושך" והוא אמר לי: "אתה יודע שיש לי ריקוד על השיר הזה. הוא נקרא גוגולי...". אני, שלא ידעתי מה לעשות עם עצמי מרוב בושה, השפלתי מבט ושתקתי. "אבל הריקוד שלך יפה, ואני אקח אותו להשתלמות" אמר ולא יסף.

כיום, במבט לאחור, אני מחשיב את עצמי בר-מזל שזכיתי להכיר את **מירה ויואב אשריאל** ז"ל. הם פתחו לי ולרבים אחרים, את הדלתות לעולם ריקודי-העם. אצלם גם יוצרים צעירים מצאו כתובת ויחד עם היוצרים הוותיקים הבאנו מגוון רחב של יצירות לפזמונים ישראליים מכל הסגנונות אשר הטביעו את חותמם על המחול הישראלי.

מכל אחד מהאשריאליים לקחתי "כלים לחיים". **ממירה** למדתי את סגנון ההדרכה: איך להיכנס לקרביים של הריקוד, לפרק אותו כך שהרוקדים יקלטו אותו בצורה מיטבית, או כפי שאני נוהג לכנות זאת - "חריטה נירולוגית". **מיואב** אימצתי לעצמי את חדוות היצירה. להתאים את הצעדים לאופי המוסיקה ולמקצב, לחבר קומפוזיציה שתאפשר התמקדות במוסיקה יותר מאשר בצעדים ושפשוט "תזרום עם הלחן המתנגן" כפי ש**יואב** נהג לומר...

יש לציין כי **יואב** היה אשף ברישום ריקודים באופן מדויק, עוד בטרם הגיע עידן הווידאו. בכל השתלמות היה מחלק למדריכים חוברת עם רישום הריקודים וליוצרים אף הקפיד על הקדשה אישית...

במשך השנים הרבות שזכיתי לעבוד עם **הזוג אשריאל**, הרגשתי ש**מירה ויואב** אהבו מאוד ובאופן מיוחד את **נירה** אשתי, שתיבדל לחיים ארוכים. הם פתחו בפנינו את ביתם הפרטי ו**יואב** אף ביקר מספר פעמים בביתנו. תמיד זה היה "**מירה ויואב**", "**נירה ורוני**"...

כנראה שהזוגיות הן בחיים והן ביצירה הזכירה להם קצת את עצמם וזה כמובן שימח אותנו מאוד ואיפשר לנו לשדר "על אותו הגל"...

תודה לכם **יואב ומירה אשריאל**.

מתגעגעים אליכם. נזכור אתכם לעד!

הרקדה בבית ספר דובנוב, 1986

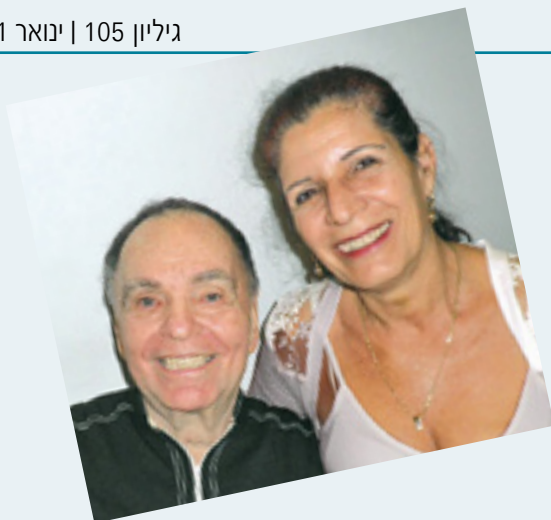
כמו כל יידשע מאמא אמיתית הייתה זו שמזמינה אותנו: "אתם חיילים. אני משלמת!".

את "אהבה פשוטה" קיבל **יואב** מהרגע הראשון, ללא כל הערות. הריקוד, כמו השיר, הנו בעל מבנה וצעדים פשוטים לקליטה ולביצוע וגם חובר תוך מספר דקות לכדי קומפוזיציה מלאה. המהירות בה נוצר הריקוד העלתה בי ספקות ולכן ניסיתי להלביש על המוסיקה קומפוזיציות מורכבות יותר. נירה, שותפתי לחיים וליצירה, אמרה אז: "רוני, לפעמים היופי הוא דווקא בפשטות... לא תמיד חייבים לסבך כדי ליצור משהו מושלם". ובכן, נירה צדקה... יעידו על כך מחיאות הכפיים שקיבלנו בהשתלמות אבל יותר מכל - העובדה שריקוד זה מאוד פופולארי גם היום בכל החוגים.

לימים, כאשר הגעתי אל **יואב** עם "קיץ על העיר", הוא קצת הסתייג: "מה? טנגו בריקודי עם?" נירה חברתי שהמליצה לי על השיר עם המקצב השונה ואני, הבטנו בו בתמיהה אבל רק לרגע. מיד התעשתנו: "כן, טנגו! השיר הוא ישראלי לכל דבר. המילים הן של **יוסי גמזו**, הלחן של **סשה ארגוב** והביצוע של **יהורם גאון**. אז בעצם, למה לא? יש יותר ישראלי מזה?" נימקתי.

מירה, כמו לביאה המגינה על גוריה, מיד יצאה להגנתי ואמרה: "צודק צודק. יואב לא לגעת! זה יפה". **יואב**, שתק לרגע ואחרי דקה אמר: "אתם יודעים? גם כשחיברתי את "ערב בא" אמרו לי כולם שאני השתגעתי... אז כנראה שאסור לחשוש וצריך ללכת עם תחושת הבטן...". כך נפתח עידן הטנגו בריקודי העם כשבהמשך, יצירות נוספות בסגנון זה כבר התקבלו בקלות.

לזכותו של **יואב** יש לומר שלמרות תפישתה של ההנהגה הוותיקה במדור לריקודי-עם דאז, היה נכון לאמץ רעיונות חדשים ולהתקדם עם רוח התקופה.

דרש שלמות מוחלטת

אורלי שחר

בהמשך הזמן נכנסתי. הגעתי לשם כמו אל מקדש של רצינות. **מירה** הייתה מתבוננת ברוקדים בעיניים בוחנות, גוערת בכל מי שלא דייק והעז לרקוד במרכז ולפגום באחידות וביופי. הייתי רוקדת במעגל החיצוני בשקט, מתאמצת לדייק. חרדה. לא נגשנו אז אל המרקידים. היה דיסטנס אמיתי והיררכיה בין הרוקדים שדרשה מכולם ללמוד, לדעת ולהגיע לאיזה יעד נכסף וראוי של "מתקדמים". לא לגמגם ולא להעתיק. התחושה הייתה פחות של הרקדה ויותר כמו חזרות של להקה לקראת מופע. היה לא פשוט להשתלב. מבחינתי, עוד הייתי "סטודנטית למחול" ש"יום אחד תגיע". היה הרבה מאוד חומר ללמוד ושלא כמו היום, היה ברור לכולנו כי לא קופצים על שלבים בסולם, גם אם אתה רקדן צמרת. עד היום, אני משוכנעת כי מי שאחראים לגישה הזו, שכל כך חסרה היום, הם **יואב ומירה אשריאל**.

הגעתי לרמת הידע הנדרשת. בשנים המאוחרות יותר, רקדתי אצל **יואב אשריאל** באופן קבוע בהרקדה שהתקיימה בהיכל הספורט "אמסטרדם" בפתח תקווה. הרקדה נפלאה ומיוחדת שהכילה רפרטואר של ריקודי עמים ייחודי שנרקד רק בהרקדה הזו. הייתי מחכה לה כאל

ששמעתי לראשונה את השם **יואב אשריאל** הייתי בסביבות גיל 10. היינו רוקדים בהפסקות בבית הספר ריקודי עם. לצד הורה מדורה, רקדנו את "דבקה דלעונה", ואת "סובבוני". בתנועת הצופים נתקלתי גם בריקודי הזוגות אותם המדריכים שלנו היו רוקדים. בעיקר הרשים אותי הריקוד "עז וכבש". הוקסמתי מצעדי הגבר והאישה השונים, מהמשחק הדרמטי ביניהם. בהחלט הייתי משוכנעת שמדובר בריקוד במה. עד היום, "עז וכבש" הוא אולי הריקוד היחידי שבו קיים שיח כזה ותפקיד לגמרי שונה בריקוד, לרקדן ולרקדנית.

כשבגרתי, רקדתי באוניברסיטה. ידעתי כי בבית הספר דובנוב, מתקיים חוג ריקודי עם למתקדמים, למומחים, לא לכל אחד. זוכרת את עצמי מגיעה פעם לדובנוב ומסתכלת פנימה מבעד החלונות. זה היה ניראה עולם אחר לגמרי מההרקדות שהכרתי מהטכניון ומהאוניברסיטה. הרגשתי כמי שצופה בלהקת ריקוד. הרוקדים היו מאוד מאוד רציניים בעיני בעיקר בריקודי הזוגות, יפים ומדויקים, לבושים קצת אחרת, השמלות המתנפפות במקום מכנסי הג'ינס. הרגשתי שזו ליגה אחרת ובחרתי שלא להיכנס.

בעיקר הרשים אותי הריקוד "עז וכבש". הוקסמתי מצעדי הגבר והאישה השונים, מהמשחק הדרמטי ביניהם. בהחלט הייתי משוכנעת שמדובר בריקוד במה.

בהרקדת נוסטלגיה בגניגר אצל יאיר בינו ואילנה אשכנזי

הייתי מסיעה את **יואב** להררית, לאירוע מרקידים ותיקים שהתקיים מדי שנה בחנוכה אצל רותי פרדס. נסיעה ארוכה בה התפתחו שיחות ארוכות על עולם ריקודי העם שהיה ולאן הוא מתקדם. **יואב** היה מאוד מחובר לריקודי ההווה ולא נשטף רק לנוסטלגיה כמוני וכמו חברים רבים מחבורת הנוסטלגיה.

היה ניסיון להחזיר למעגלים את הריקוד "ציוניוני הדרך". ריקוד של **יואב** שמעולם לא הצליח. הוא ממש כעס. "עבר זמנו" הוא טען. "עזבו אותו, עבר זמנו". הייתה לי שיחה איתו בקשר לריקודו לשיר הנפלא "סימן שאתה צעיר". מבחינתו, לא הייתה לו התנגדות שיחבר ריקוד אחר במקום הריקוד שלו. היה הגון וביקורתי כלפי ריקודיו שלו לא פחות ממה שהיה כלפי ריקודיהם של אחרים. ריקודים שלא הצליחו, לא היה מעוניין להחזיר לרחבות.

הייתי מסיעה את **יואב** להרקדות שונות בהן הדגמתי איתו את ריקודיו. **יואב** דרש שלמות מוחלטת גם כשבעצמו כבר התקשה לרקוד. "בזה אני עוד מבין" היה חוזר ואומר ומעביר ביקורת על טעויות ועל סגנון.

ב-2016 נערך לכבודו ערב הצדעה מיוחד בתיאטרון גבעתיים. לאחר הערב המרגש יצאנו לרקוד ברחבת התיאטרון. **יואב**, לקראת סוף שנות השמונים שלו, לא התכוון לרקוד, אבל המרקידה בקשה ממנו להדגים את "תכול המטפחת". **יואב** "דילג" בעיניו על מרקידות שונות שנכחו במקום ו"אסף" אותי לפתע, כשאני לא מוכנה. הייתי מאוד מופתעת, חטפתי "בלק אאוט", ניסיתי להתחמק, אבל הוא התעקש, אמר לי "איתך אני מרגיש בבית". בסך הכל, הרגשתי גאוה. סיפרתי בלב לאורלי הצעירה, ההיא שהציעה מבעד לחלונות בית הספר דובנוב, שתיראה ותשמח בהישגיה.

נכחתי ב"קמפ בתנועה" באילת, כש**יואב** הוזמן כאורח הכבוד של **גדי ביטון**. עשרות מילדי אילת הגיעו לקמפ

עם יענקל'ה לוי ויואב

הפסגה של השבוע. בשנים האלה, כשהייתי אימא צעירה, רקדתי רק פעם אחת בשבוע. מי היה מאמין? פעם אחת, שהייתי מחכה לה כל השבוע...

בימים ההם, התחילו שמועות כי **יואב** חולה, נכנס לניתוח קשה ומפסיק להרקיד. היה לא קל להתמודד עם השמועות. נערכה לו הרקדת פרידה גדולה, מרגשת. אני זוכרת כל רגע ממנה. רוקדים וחושבים: "מה באמת... פעם אחרונה"? הן שום דבר לא דומה להרקדה של **יואב**. כן, יש הרקדות. אבל הן שונות. כמה טוב שזה פשוט לא קרה. **יואב** ניצח את המחלה וחזר אלינו לרקוד איתנו עוד שנים רבות, אם כי הרקדת אמסטרדם כבר לא חזרה.

לפני כ-12 שנים, התחילה ההיכרות האישית שלי עם **יואב**. היא התחילה בזכות האוטו שלי ובזכות **יודקה בן דויד**. יודקה, זמר ותיק של "חבורת האש", רקד עם **יואב** בצעירותו בהרקדה בה לימדה גורית קדמן. שניהם גם השתתפו בלהקת ריקודי העם של "הפועל תל אביב" והופיעו בפסטיבל דליה בריקוד הפותח והזכור "שרלה".

אני הייתי הנהגת. הייתי מסיעה את יודקה לעמק יזרעאל להופעות שירה שונות ויודקה הביא את חברו ללהקה **יואב אשריאל**. בדרך הם היו מספרים את סיפורי הלהקה ובעיקר את "חיזורי" הלהקה, ההרפתקאות עם הנשים וההופעות, בחדוה כזו שגרמה לי להרבה הנאה וקינאה. כמה מלאי שימחה, צחוקים וחדוות נעורים הם היו...

למי שמכור כמוני לריקודי עם ולשירי ארץ ישראל, נשמעו סיפוריהם כמו שיאי ההגשמה של חלומות הנעורים. סיפורי אהבה ומשובה, המון אנרגיה וכמובן, ריקוד וכוריאוגרפיה. בהרבה גאוה הייתי מסיעה את שניהם. אחת הפעמים בה נסענו להרקדת "אדום עתיק" בירושלים, מתועדת בסרטון קצר שאני אוהבת לצפות בו מדי פעם ולהיזכר, בעיקר בדרך, יותר מאשר מחוויית ההרקדה עצמה.

**יואב ניצח בגדול.
רוח החדשנות
שלו, ההליכה נגד
הזרם, והעמידה
על עקרונותיו
גם כשהיה צריך
להילחם מלחמות
לא פשוטות,
הביאה לכך שעולם
ריקודי העם הפך
למה שהוא היום.**

ריקוד עם יואב

החודש. הכין רשימת ריקודים מוקפדת ולא בקלות הסכים לכלול ריקודים נוספים ברפרטואר. בוודאות מוחלטת ידע מה נכון לו ומה לא. גם כשאירח יוצרים היה ממין את החומר שלהם ולא מסכים לכלול ברפרטואר שלו ריקודים שלדעתו הקהל לא מכיר או שהם פחות מוצלחים בעיניו. גם כשכולם התחננו. בהרקה שלו הוא היה הקובע היחיד ומעולם לא התפשר.

קשה להיפרד מ**יואב אשריאל**. למי שכמוני נושמת ריקוד עם מיום שעמדתי על דעתי, הוא היה ויהיה תמיד אחד האנשים שהשפיעו על העולם שלי. יוצרי דור הביניים קמו על רגליהם רק לאחר שקבלו את אישורו. אחד אחרי השני, הגיעו כאורחים להרקה החודשית ב"ביכורי העיתים", כולם עם סיפור שונה אך דומה, על ריקודיהם הראשונים **שיואב** תיקון, שיפר, או פסל. סיפור שאינו שונה מהדרך שבה הוא עצמו נהג לספר על ריקודו הראשון "ערב בא" ועל **גורית קדמן** שלא קבלה אותו כפי שהוא חיברו.

הרקדת שבת של שושנים בחולון משמאל: רות פרדס, יואב אשריאל, ריקה קוקוס, אשר ויצמן, אורלי שחר

לבושים בלבן וביצעו בהופעה יפהפייה את ריקודיו של **יואב אשריאל**. בתום הופעתם הצטרפו אלינו למעגלי הריקודים. אלו היו רגעים מאוד מאוד מרגשים בשביל כולנו. לרגעים חווינו תחושת ארץ ישראל היפה, זו של פעם. זו שגדלנו בה. **יואב** היה נרגש אך חזר והצניע את התרגשותו. לכאורה, זו הרקדת ריקודי עם, הקטין את חלקו האישי בהתרחשות.

בשנים האחרונות **יואב** ניהל הרקה שהתקיימה פעם בחודש ב"ביכורי העיתים" בתל אביב. ותיקי הרוקדים שלו, אלה שגדלו אצלו כמוני, לא ויתרו על הנוכחות בהרקה הזו ש"החזירה" אותנו תמיד לימי ההרקדות בהיכל הספורט בפ"ת ובשפיים. הרפרטואר הכל כך ייחודי חזר במיטבו: סטרוטה טו סטרומה, אספניה קאני, ג'לוסי, רד רוז טנגו, בלו טנגו, ואלס לגל, ארץ טרופית יפה, ריקודי שורות: שוגר שוגר, 16 טון, הרשימה עוד ארוכה.

יואב טיפח מאוד את ריקודי העמים. סיפר תמיד על העבר, כשהיה משתעמם למחזר בהרקדות את הכמות הלא מספקת של ריקודים שנוצרה בארץ, התעייף מהתלות בליווי האקורדיאון והתעקש להכניס להרקדות ריקודי עמים בליווי הקלטות מוסיקליות (על טייפ סלילים). הייתה התנגדות רבה לכך מצד **גורית קדמן**, **תירצה הודס**, וארגון המדריכים של הסתדרות העובדים. **יואב** התעקש.

ממרום השנים שעברו, מסתבר שהוא ניצח בגדול. ואנחנו הרווחנו את העולם העשיר של ריקודי העמים. מבחינה זו היה ברור כי רוח החדשנות שלו, ההליכה נגד הזרם, והעמידה על עקרונותיו גם כשהיה צריך להילחם מלחמות לא פשוטות בעולם ריקודי העם הממוסד שהיה קיים בעבר, הביאה לכך שעולם ריקודי העם הפך למה שהוא היום.

יואב היה מכין שיעורי בית לקראת ההרקה הזו כל

ערב בא

ערב שירים וריקודים בהצדעה ל**יואב אשריאל**
מסיידי המחול העממי, מראשוני הריקודים והכוריאוגרפים
בעיר גבעתיים, לרגל 65 שנות יצירה
במעמד רן קובניק ראש עיריית גבעתיים

יום שלישי 21.6.16 בשעה 20:30
תיאטרון גבעתיים (רח' רמז 40)

"היה זה ריקודי המחול העממי, "מבטני" גם רן חלקן כקן ששפות ריקודי העם
שירי, אשר מנחים מסי' באן ברור בריקודי העם הישראליים בארץ ובשילוב
תיקן דוחה של ריקודים סורקדים ויראנים רבים

בהשתתפות:
ישר כהן, דבנה ארנון, לוקטת המחול מייצגות של גבעתיים, לוקטת הסטודנטים של אוניברסיטת תל אביב,
ביסר וירול אופנה- שלמה ספן
הפזייה אבנר גרים

כרטיסים במחיר 25 ₪
תיקן לרכוש כרטיס: תיאטרון גבעתיים 03-7425.988 או במערכת אתר האינטרנט של התיאטרון - www.t-g.co.il

עיריית גבעתיים
מצדיעים ליואב אשריאל בשירה ובריקודים, לרגל 65 שנות
יצירה: יום שלישי 21.6.2016 בשעה 20:30 בתיאטרון
גבעתיים. האירוע במעמד רן קובניק - ראש עיריית גבעתיים
כרטיסים ניתן לרכוש בקופות תיאטרון גבעתיים, או באתר
www.t-g.co.il: האינטרנט של התיאטרון בכתובת

כרוזון הזמנה לאירוע הצדעה ל**יואב** ב-2016 בתיאטרון גבעתיים

דור הולך, דור בא והיום יש לנו יוצרים צעירים מוכשרים, אלא שאין דמות כ**יואב** המהווה "תנו תקן" ויכולה להשפיע על איכות היצירה. פני עולם ריקודי העם משתנים ואנחנו זורמים עם השינויים. אך ברור כי "טביעת הרגל" של **יואב** תמיד תישאר איתנו ותשפיע על הרוח של ריקודי העם הישראליים.

"ערב בא" הנצחי, לא ייעדר מאף הרקה בעתיד. גם אם, למורת רוחו של **יואב**, ירקדו אותו בזוגות. תפקידנו, אנו הותיקים, לשמור על הגרסה המקורית. לשמור על הרוח. ולהתגעגע...

יהודה עמנואל

בגאווה וביראת כבוד

אני מאמין ששמע לעצתי מידי פעם ולכבוד נחשב לי הדבר.

לימים לקחתי על עצמי משימה של תיעוד ריקודים בוידאו משל גדולי היוצרים שלנו. למען הדורות הבאים. ביניהם **שלום חרמון, יענקלה לוי, אליהו גמליאל, רבקה שטורמן, יונתן גבאי, תמר אליגור, בנצי תירם, מוטי אלפסי, משה תלם, אלי רונן, ויקטור גבאי, אבי פרץ, חיים שריון, מרקו בן שמעון, צבי פרידהבר, יעקב קמחי משה אסקיו, דני דסה, דני עוזיאל עם רות גודמן, שלמה בכר, ישראל יעקובי, יענקלה דקל, צבי הילמן, שאולי רוזנפלד** ועוד. רבים רואים במפעל חיים זה, נכס חשוב, אוצר בלום המקפל בתוכו עשייה של תקופה שלמה שתישאר לעד. ל**יואב** הקדשתי פרק חשוב בפרויקט הזה. אני זוכר היטב איך פנה אלי יום אחד וביקש שאצלם את כל ריקודיו. הייתי גאה מאד על האמון שנתן בי ועשיתי זאת בגאווה וביראת כבוד. היום יש שלושה דיסקים שלמים עם כל יצירותיו של **יואב**. אני שמח שנפלה בחלקי הזכות הזאת.

ועוד זכור לי שבנסיעה האחרונה שלו לארצות הברית ביקש ממני לצלם שלושה ריקודים **שמירה** כל כך אהבה. ביניהם הריקוד "יצאנו אט" בהשתתפותה של בתו **רקפת**. הקדשנו לזה יום צילומים מיוחד שריגש אותי מאד ואני שמח על המזכרת הזאת. ואוסיף עוד זאת: **יואב** היה עבורי ויהיה לתמיד, לא רק מורה נערץ וחבר, אלא סיפור חיים. לא פחות. כך אזכור אותו תמיד.

לכתוב על **יואב** בלשון עבר זה בלתי נתפס. **יואב** היה חלק בלתי נפרד מנוף ילדותי ונעורי. ממנו ספגתי את אהבת הארץ, עם השירים הנפלאים והמחול. **יואב** היה דמות מופת בעיני וכך יהיה תמיד. נצר לדור שעשה את הבלתי יאמן. הקים מדינה ויצר בה תרבות ייחודית יש מאין.

לכתוב רגשות? איני יודע איך מביעים אהבה במלים בלי להישמע פתטי. אז אומר בפשטות, אהבתי את **יואב** ותמיד תישאר לו פינה חמה בליבי. אני חושב עליו הרבה... נפגשנו לראשונה בבית הספר ביאליק בחולון. כבר אז נדלק בי הניצוץ הזה - האהבה למוסיקה, לקצב, לתנועה ולשילוב ביניהם, והם שעשו אותי למי שאני כל חיי. על כך לא אפסיק להודות ל**יואב**.

עם הזמן הצטרפתי ללהקת המחול שלו והופעתי איתה בכנס המחולות בדליה. יותר מאוחר, כשהייתי חייל, המשכתי להופיע עם הלהקה בחופשות, ב"מועדון התיאטרון". מכאן המשכתי לקורס מדריכים כשמוריי היו **יואב** כמובן, **גורית קדמן, תרצה הודס** ועוד מחשובי היוצרים והמרקידים. לא אשכח איך במבחן הסיום נתבקשתי ללמד חיילים את הריקוד "ערב בא", ללא ליווי מוסיקלי. רק עם השירה שלי. נראה לי ש**יואב** שבע נחת ממני באותו אירוע. במלוא הצניעות.

עם הזמן הקשרים בינינו התהדקו. **יואב** היה משמיע לי מגנינות בטלפון והיינו מחליפים דעות לכאן ולכאן.

אני זוכר היטב
איך פנה אלי
יום אחד וביקש
שאצלם את כל
ריקודיו.
הייתי גאה מאד
על האמון שנתן
בי ועשיתי זאת
בגאווה וביראת
כבוד.

"חמשת המופלאים": (משמאל) יואב ומירה אשריאל, יענקלה לוי, רבקה שטורמן ויהודה הלמן יבדל"א, צמח, 1970

זורמים עם הלחן המתנגן

יאיר הראל

ששר **יהורם גאון** שהצגתי בפניו, הוא התעקש על כך שבחלק השני של הריקוד, בו ישנם שני הצעדים לאחור, נכון לשנותם ולבצעם לפניו. עמדתי על כך שהתנועה צריכה להיות לאחור, וביקשתי ממנו לרדת מהבמה עליה ישב, ולבצע אותם. **יואב** ירד, ביצע, רקד והסכים עם דעתי.

צריך הייתי להגן על היצירות שלי. הגישה הקפדנית שלו תרמה לאיכות הריקודים. כשהיו התלבטויות, אמר לי: "ככה זה, לחבר ריקוד זה גם כואב".

יואב נהג להזמין מדריכים, ואותי ביניהם, כדי להציג בפניו את הריקודים החדשים. הוא זה שהחליט בו במקום, ללא כחל ושרק, לגבי טיב הריקודים, והביע את דעתו. כאשר הריקוד התקבל, היה רושם מיד את צעדיו בשפה המיוחדת לו ובצורה ברורה. הרישום כלל

פע של חוויות וסיפורים מעניינים צברתי מתקופת ההשתלמויות לריקודי עם שערכו **יואב ומירה** ז"ל בקיבוץ שפיים ואחר כך ב"מרכז ביכורי עיתים" בתל אביב.

מדריכים רבים רצו מאוד להציג וללמד את ריקודיהם בהשתלמויות "אשריאל". אין זה סוד שהיה קשה מאוד להתקבל אליהן, כיוון שמספר הריקודים שהוצגו ונלמדו הייתה מוגבלת, המדריכים נבחנו על ידם ב"פינצטה" כדי שיתאימו להשתלמויות שלהם, וכן כיוון שהשירים והריקודים היו צריכים לעמוד בסטנדרט גבוה. אלה היו השתלמויות פרטיות ו"בעלי המאה היו בעל הדעה".

ההשתתפות בהשתלמות הייתה חוויה, והיה בה פל"ה (פעילות, למידה והנאה). שניהם ניצחו בגאון על ההשתלמויות שהיו כעין אבן שואבת למדריכים מכל רחבי הארץ.

הייתי בין המדריכים והיוצרים הרבים שהשתתפו בהשתלמויות. כבר בהתחלה התפעלתי מהמקצועיות, מהאיכות ומהדיוק בהדרכות הריקודים. בשלבים מאוחרים יותר התרגשתי מהעובדה שהכירו את שמי. **מירה** ה"קשוחה" אף קראה לי "אירקה".

בסוף אחת ההשתלמויות אזרתי אומץ וניגשתי ל**יואב**, ואמרתי לו: **יואב**, אתה חיברת ריקוד "הואלס הראשון", אני חיברתי ריקוד ל "ואלס השני", אולי ביחד נחבר את "הואלס השלישי"?

יואב פנה ל**מירה** ואמר לה: "אנחנו לוקחים את יאיר לעבוד איתנו. הוא נראה בחור נחמד". כל השאר היסטוריה.

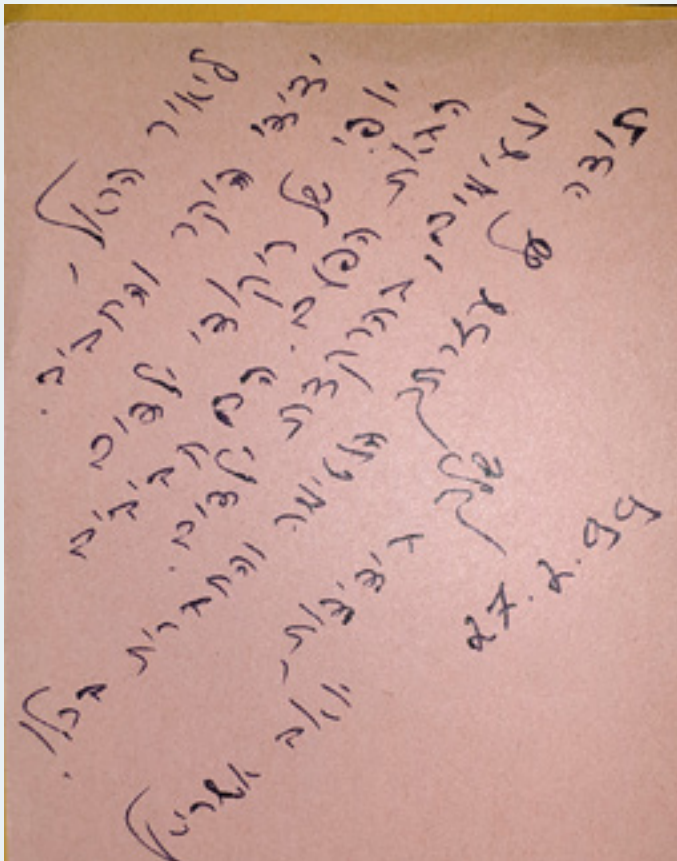
יואב היה מקצוען אמיתי, הבין את הריקוד ואת המוסיקה. כשהצגתי בפניו את הריקודים שלי הוא ישב, הביט, שאל ואף לעיתים אמר שהוא חושב שהצעד צריך להיות אחרת, ועמד על כך בתוקף. אני הייתי צריך מחד גיסא להגיע מוכן ונעול על הריקוד שאני עומד להציג, ומאידך גיסא הייתי צריך להיות פתוח לשינויים שהוצעו על ידו.

כל פעם לפני המפגשים הללו היו לי מחדש "פרפרים" בבטן. מה יגיד **יואב**? בריקוד הזוגות "רק חיוך אחד"

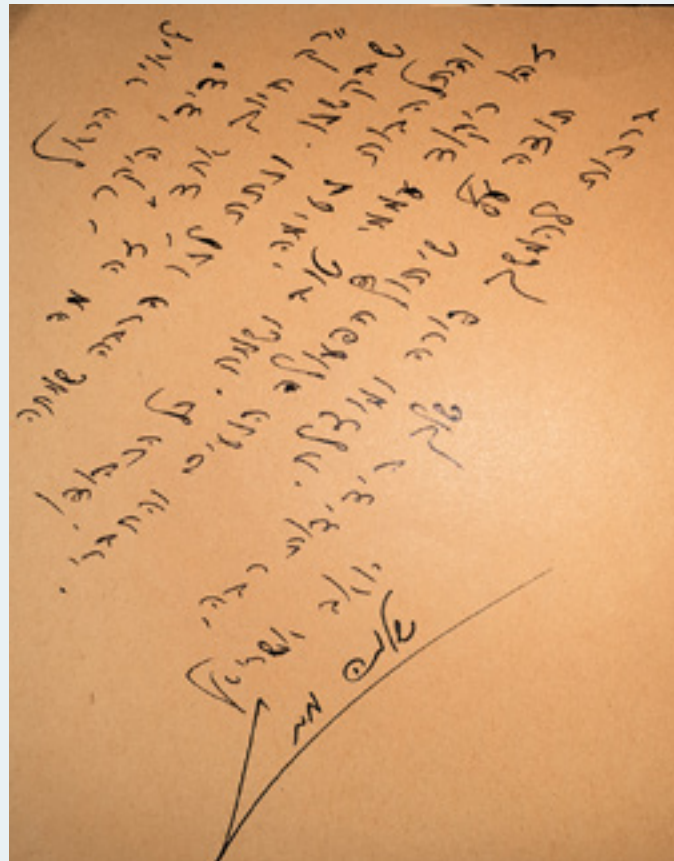
ואמרתי לו: "יואב, אתה חיברת ריקוד 'הואלס הראשון', אני חיברתי ריקוד 'ואלס השני', אולי ביחד נחבר את 'הואלס השלישי'?"
יואב פנה ל**מירה** ואמר לה: "אנחנו לוקחים את יאיר לעבוד איתנו. הוא נראה בחור נחמד".

חברת מונחים של מירה ויואב אשריאל

ריקודי ילדים - הקדשה

רק חיוך אחד - הקדשה

נלמדות מאות שנים ושורדות בזכות רישום התווים." בין לבין היו לנו שיחות קטנות ונחמדות. זכורות לי הנסיעות המשותפות בימי שישי, בהן אספתי אותו מביתו ונסענו יחדיו למושב חדיד, אל שמריהו חבני, לערוך ולבצע חיתוכים במנגינות ובשירים, על מנת להתאימם לריקודים.

תמיכתו במדריכים איתם עבד לא תסולא בפז. יהיה נכון לומר שהוא "בנה", אותנו, כיוון אותנו ותרם להצלחתנו.

ליואב הייתה רטוריקה מיוחדת משלו: "ריקוד צריך להיות פשוט ולא פשטני". "הצעדים זורמים עם הלחן המתנגן", "אני לא גדול אני בגודל הטבעי שלי" ועוד. ריקודי עם עבורו באו מתוך אידיאולוגיה, והוא דאג בכל עת להעביר את משנתו לכל מי שהיה לצידו.

בין הריקודים שיצרתי והצגתי בפניו היו: "יש לי חלום", "רק חיוך אחד", "שלוש אהבותיי", ובהשתלמויות ריקודי ילדים: "מזל טוב", "איזה יום שמח" ועוד.

בכל השתלמות **יואב** העניק חוברת עם הקדשה מיוחדת ליוצרים, בה הכניס את הפן האישי והמיוחד לכל יוצר במלים חמות ומרגשות.

מבחינתי, לעבוד עם **יואב אשריאל** היה חלום שהתגשם, הרגשתי שהיה זה כמו להיות "בסיירת מטכ"ל" של ריקודי העם. זכיתי!

צעדים, אחיזה, ספירה, כיוונים, כמה מלים חינניות על הריקוד והשיר ועוד.

בשנת 1992 **הזוג אשריאל** הפיק חוברת מונחים הקשורים לריקוד, לצעדות, לעמידות, למונחי יסוד, לתנועה ומוסיקה, כדי לסייע למדריכים להבין את רישומי הריקודים שבחוברות שהפיק ולעזור בכתיבתם. **יואב** אמר לי: "רישום הצעדים לריקוד חשוב כמו שחשוב רישום התווים ליצירה מוסיקלית. יצירות מוסיקליות

יאיר הראל עם יואב אשריאל באולם בבית דני

ליואב הייתה רטוריקה מיוחדת משלו: "ריקוד צריך להיות פשוט ולא פשטני". "הצעדים זורמים עם הלחן המתנגן", "אני לא גדול אני בגודל הטבעי שלי"

נתן להם במה

משה תלם

...ידע היטב לבחור
מבין הריקודים
שחוברו באותה
עת, את הריקודים
שהיה להם אופי
של פולקלור
ישראלי...

יואב מרקיד

הריקוד הראשון שחובר על ידו היה "טען המן", שהתקבל בהתלהבות רבה ונרקד עד היום. באופן אישי, אני חושב שהריקוד "ערב בא" שחובר על ידי **יואב**, הוא ריקוד עם ישראלי, הנרקד בכל העולם, ואחד הריקודי הטובים והנבחרים בין ריקודי העם.

יואב עזר להרבה מדריכים צעירים להיכנס לעולם ההדרכה והיצירה, ונתן להם במה בהשתלמויות שערך. ביניהם טיפח ועזר הרבה ליוצר והכוריאוגרף הנפלא **שלמה ממן**.

יואב ורעייתו, **מירה ז"ל**, תרמו רבות במשך השנים להתפתחות התנועה לריקודי העם, ובזכותם קם דור של מדריכים, יוצרים ורוקדים.

תודה לכם **מירה ויואב**, על תרומתכם האדירה לתנועת ריקודי העם.

פגשתי לראשונה עם **יואב אשריאל** לפני 60 שנה, בחוג הריקודים שניהל בבית הספר "אחד העם" בתל אביב.

חבר מהמושב בו אני מתגורר רקד באותו חוג והוא שהציע לי להצטרף, היות והייתי אחרי פציעה בשירות הצבאי וחשב שזאת תהיה אחת הדרכים לשיקומי.

יואב ישר קלט את הקשיים שיש לי בתנועת רגליו, והמריץ אותי להתמיד בהגעה לערבי ההרקדה. קיבלתי את המלצתו ואני מוכרח לציין שהרבה בזכותו ובזכות גישתו החברתית כלפיי, השיקום שלי היה מהיר יותר.

לאחר שנתיים הוזמנתי על ידו לרקוד בלהקה שלו, ויותר מאוחר הזמין אותי לאולפן (קורס) מדריכי ריקודי העם שניהל.

למעשה, הפכנו לחברי אמת. החברות הייתה לא רק בין שנינו, אלא גם עם הוריי ז"ל, ואחר כך עם אשתי ברכה. **יואב ומירה ז"ל** ביקרו הרבה במשק של הוריי, והיה זה מעין מפגש משפחתי.

יואב היה הראשון מבין המדריכים, שארגן את ההשתלמויות לריקודי עם, וידע היטב לבחור מבין הריקודים שחוברו באותה עת, את הריקודים שהיה להם אופי של פולקלור ישראלי, ובכל השתלמות לא נלמדו יותר משמונה ריקודים (מה שלא קורה היום, לצערי).

פעמי מחול בהיכל התרבות, 1958

פורץ דרך, מוביל ומחדש

משה פנקס

יואב מרקוד בכיכר מלכי ישראל עם גרשטיין ורותם

במוסיקה מוקלטת, שילוב ריקודי עמים ושורות בהרקדות, קיום הרקדות פרטיות בתשלום, שילוב מדריכים אורחים במרתונים שקיים. **יואב** הפך לסמל ומודל לחיקוי.

את **יואב** פגשתי לראשונה בהרקדה ליד בית מכבי אש בת"א, אז חלמתי עדיין להיות "אסטרונאוט" ולהרקיד אצלו במרתון נראה רחוק יותר אפילו מהגעה לירח...

הדקות להן זכיתי להרקיד במרתון של **יואב ומירה** בוינגייט היו מרגשות ונחשבו בעיני לשיא הכבוד וההכרה המקצועית באותה תקופה. גם אם שובצתי להרקיד בשעה 05:00, חיכיתי לכך בכליון עיניים וכמובן שהתווכחתי על כל ריקוד שנראה בעיני כחשוב ומחזיק קהל לאותה שעה. חלק נכבד מהזמן הוקדש לחלוקת פליירים במכוניות שחנו בהם פרסמתי מרתון שלי למשל. היה ברור שוינגייט היא במה שפרסום בה יגיע לכל הרוקדים בארץ. לזכות להכרזה של **יואב** אודות מרתון שאני מקיים, זו כבר הייתה משימה

יואב אשריאל הוא בעיני מחנך, מורה דרך, יוצר ואיש תרבות, איש משפחה מסור, חבר ובעיקר נשמה טובה.

תמיד היה פורץ דרך, מוביל ומחדש, הראשון ששילב בהשתלמויות גם ריקודי שורות, ריקודי עמים וניסה למצוא כיוונים חדשים בנוסף לריקודי עם ישראלים.

מעבר להיותו יוצר ריקודי עם, ידע **יואב** לזהות ולטפח כישרונות צעירים, לתת להם את הבמה ולסייע תוך שימוש בניסיונו הרב, בבניית הריקוד והצגתו.

בתחילת דרכי כמדריך רכשתי טייפ סלילים של סוני (Sony) וכשראיתי שגם **יואב** משתמש במכשיר זהה הייתי גאה עד לב השמיים. אני יודע ש**יואב** לא נפרד מהסלילים והשתמש בהם עוד שנים רבות לאחר שכולנו הפכנו לדיגיטליים, כמעט עד סוף השנים בהן הדריך.

אני זוכר את ההשתלמויות ב"ביכורי העיתים" בתל אביב, באולם הקטן והדחוס שהיה מלא עד אפס מקום. שבת שכולה חגיגה. מעבר למפגש עם קהל המדריכים - הקולגות שלי, הייתה לנו תמיד ציפייה למשהו חדש ויוצא דופן ואכן חידושים קיבלנו בשפע.

חיכינו גם להפסקות, כדי לחטוף בורקס וקולה ולקיים דיון צפוף על הריקוד החדש שזה עתה נלמד. ל**יואב** הייתה היכולת להחזיק את הקהל ה"לא סבלני" של המדריכים, כמעט עד הסוף מבלי שאף אחד עזב.

הויכוחים עם **מירה** היו גם הם חלק מחוייית המפגשים. אמנם היא "לבשה את המכנסים", אבל **יואב** ידע לכוון בהומור לאן שהוא רצה. בסופו של דבר הכל נשאר במשפחה.

הכישרון והיכולת לחדש ולדלג מעל מחסומי המסגרות האחרות פתחה דלת ליוצרים ומדריכים חדשים שזכו להתפתח ולהתפרסם תחת ידיו האמונות של **יואב**.

יואב אפשר לכל מדריך להציג משהו חדשני ובו בזמן לשמר את הישן והטוב. המבחן האמיתי היה הישרדות הריקודים החדשים שהוצגו.

הוא היה ראשון או בין הראשונים לחידושים שנראים היום כנוסטלגיה ישנה כמו הרקדות ללא אקורדיון תוך שימוש

הרקדה של יואב אשׂראל בבית הספר בדובנוב, 1965

“רוקדים”, אלוף הקלטות היה **שאוליק רוזנפלד שיואב** הרשה לו למכור סלילים בהשתלמות.)

יואב ידע לעודד, לסייע, לתמוך, להקשיב ולתת עצה טובה. כמו מנהיג שבטוח בעצמו ואינו חושש מטיפוח אנשים טובים סביבו, כך ידע **יואב** לכוון ולעודד ולגרום לאנשים להוציא את המיטב מעצמם.

זכיתי לעבוד לצידו גם בבניית תכנית ההרקדות בפסטיבל כרמיאל וגם אז החדשנות, הרחבת נושאי ההרקדה, העשרה, פינת נוסטלגיה, לרקוד עם יוצר, הגדלת מוקדי ההרקדה, פינה לריקודים סלונים ועוד, כל אלה היו יוזמות שלו והפכו לחלק אורגני מתשתית הפסטיבל.

בזמנו, **יואב** הטיל עלי את ניהול במת הריקודים הסלונים שמוקמה אז במרכז העיר. ההתרגשות והדבקות במשימה היו מעל ומעבר ובחצות, לאחר תלונות השכנים, הגיע שוטר שדרש להפסיק בגלל הרעש. הודעתי למטה וקיבלתי אישור להמשיך. זה לא עזר ונאלצתי לבלות את שארית הלילה בתחנת משטרת כרמיאל. לא יכולתי לאכזב את הקהל ואת **יואב**.

אשריך **יואב** שזכית למשפחה אוהבת ותומכת, גידלת וטיפחת דורות של רקדנים ומדריכים ותודה על הזכות שנפלה בחלקי להכירך מקרוב ולצקת מים על ידך. לעד תישאר בליבנו.

כמעט בלתי אפשרית במיוחד כי התחרות בין המרקידים לזכות בכך הייתה גדולה.

אני זוכר שזכיתי **שיואב** ילחש על אוזני כמה דקות נותרו למעבר ממעגל לזוגות כדי שאוכל “להתארגן” בזמן. זה היה סוד ששמור למקורבים בלבד, כך הרגשתי.

בכלל, לזכות למילה טובה **ממירה** זה היה כמו להשיג חתימה על טיוטת חוזה לפני ההסכם הסופי שהיה באחריות **יואב**. הציפייה לזריחת השמש במרתונים הייתה נחלתם של “מיטיבי הלכת” וכמובן שהייתי חלק מהחבורה. גם ההשתלבות עם קטע הזוגות המיוחדים וריקודים בלקניים של בוגרי חוגי **יואב** הייתה אתגר ששווה מאמץ.

אני זוכר את ההתרגשות שאפפה אותי כשהגעתי להרקדה במוצ”ש באוניברסיטת חיפה כשבאמתחתי ריקוד חדש שנלמד מספר שעות קודם לכן בהשתלמות בשפיים בהדרכתם וניהולם של **יואב ומירה** ובסיוע הדוק של שאר בני המשפחה. להיות הראשון באזור חיפה שמלמד ריקוד מההשתלמות של **יואב** (בגלל העובדה שההרקדה מתקיימת באותו יום) הייתה גאוה שלא תסולא בפז.

הייתי מחמיץ בקלות יום לימודים באוניברסיטה, אבל השתלמות של **יואב** הייתה מקודשת והפכה למוסד. השתתפתי בכלן. חוברת הדרכה, סליל הקלטה ובהמשך קלטת טייפ היו נכס צאן ברזל (באותם ימים של טרום

הכישרון והיכולת
לחדש ולדג
מעל מחסומי
המסגרות
האחרות פתחה
דלת ליוצרים
ומדריכים
חדשים שיואב
בהחלט מחזיק
בזכות לפרסומם
והתפתחותם.

יואב של הכלל ויואב של הפרט

ריקה קוקס

ואכן ביום רביעי עברנו לפתח-תקוה וביום שישי קרה לנו אסון גדול: אחי, קצין בגולני, נפל באחת מפעולות התגמול. קשה לתאר את האבל שנחת על משפחתי וכמובן עלי.

החיפוש אחר החוג של **יואב אשריאל** לא עמד על הפרק בסיטואציה זו, מה עוד שמביתי הייתי צריכה לנסוע בשלושה אוטובוסים, על מנת להגיע לבי"ס אחד העם בתל אביב.

כילדה בת 13, החלטתי בכל זאת להגיע לשם. התגברתי על כל המכשולים, עליתי על שלושה אוטובוסים והגעתי לחוג בתל-אביב. זהו רגע שינה את חיי...

יואב "קלט אותי" כבר בשלבים הראשונים של הגעתי לחוג זה ומאז לא נפרדו דרכינו לאורך כל השנים.

החוג בהדרכתו של **יואב** הפך להיות קרש ההצלה שלי מהטרגדיה האישית והמשפחתית וענה על התחביב שכבר אז היה חלק מההוויה הקיומית שלי.

אני כבר מתגעגעת לקבלת הפנים ולחיבוק שלו בכל מפגש שלנו, לריקודים המשותפים שלנו בהשתלמויות המרקידים ובהרקדות הרבות בהן רקדנו יחד.

כמה קיוויתי וייחלתי שנוכל לחגוג ולשמח אותו גם ביום הולדתו ה-90, כפי ששימחנו אותו ביום הולדתו ה-88. אך לצערי, **יואב** וכולנו לא זכינו לכך.

אני באופן אישי זכיתי בדמות משמעותית אשר ליוותה אותי ברגעים משמעותיים ובלתי נשכחים של חיי ותלווה אותי גם בשנים הבאות בהעדרו.

יהי זכרו ברוך!

הייתי צריכה לארגן את החשיבה והרגש, על מנת לכתוב על **יואב אשריאל** בלשון עבר. בסופו של דבר יצאו מספר מילים מהלב ונשפכו אל הכתב.

מבחינתי היו וישנם שניים – **יואב אשריאל** של הכלל ו**יואב אשריאל** של הפרט – **יואב** שלי.

יואב של הכלל הוא דמות מרכזית עם תרומה עצומה לתחום ריקודי העם הישראליים. ההשתלמויות הבלתי נשכחות אשר תרמו לכלל המרקידים והרוקדים, ההכשרה וליווי היוצרים בראשית דרכם בהטבעת חותמו על בחירותיהם, על הריקודים שחיברו ועל דרך הנחלתם לכלל הרוקדים. **יואב** של להקות המחול שהקים, איתן הופיע בארץ ובחו"ל.

הוותיקים מביננו ודאי יזכרו לעד את ההרקדות של **יואב ומירה** בימי העצמאות בכיכר רבין (אז מלכי ישראל), ומעל לכל – הריקודים הרבים שחיבר לאורך שנים ואשר הפכו לנכסי צאן ברזל בכלל ההרקדות (ולא רק חוגי הנוסטלגיה), ואשר אני מאמינה שירקדו עוד שנים רבות.

היה לי גם "**יואב** פרטי שלי" – **יואב** שחילצני ממשבר.

בילדותי-נעורי רקדתי בחוג לריקודי עם של הנוער העובד והלומד, בעיירת העולים של אז – בית-שמש. בבוא היום עמדנו לעבור עם משפחתנו לעיר פתח תקוה. מדרך ריקודי העם שהדריך אותנו בחוג של הנוער העובד בבית שמש אמר לי:

"את לא מפסיקה לרקוד. אני שולח אותך לאחד המרקידים הגדולים שמרקיד בתל-אביב בשם **יואב אשריאל** ותאמרי לו שאני שלחתי אותך אליו. הוא מרקיד בבי"ס "אחד העם".

"את לא מפסיקה לרקוד. אני שולח אותך לאחד המרקידים הגדולים שמרקיד בתל-אביב בשם יואב אשריאל ותאמרי לו שאני שלחתי אותך אליו."

הרקדה בפתח תקוה

האיש וההרקדה

זר"ל (זכר רקדן לברכה)

שמוליק גוב ארי

לפניו ואמר: "בשביל זה אני מבזבז את ימי נעוריי"? הוא לא השתכנע שהריקוד טוב דיו כדי להיכנס לתוכנית ההשתלמות שלו, ואני רציתי בכך בכל מאודי, שהרי הכנסת ריקוד להשתלמות של **יואב** משמע "אתה קיים ויוצר בתחום ריקודי העם".

לשמחתנו, שלמה עשה מאמצים עילאיים כדי לשכנעו שהריקוד טוב, ואפילו עוד יהיה להיט. לאחר דין ודברים אמר **יואב** בחוסר שביעות רצון: "טוב שלמה, לך אני שומע", וכלל אותו בתוכנית ההשתלמות.

למעשה אני מגלה, אולי לראשונה, שבזכות התערבותו של שלמה אנחנו רוקדים עד היום את "לכו נרננה", ריקוד חוצה דורות שזכיתי לחבר וברבות הימים הפך לריקוד נפוץ בכל העולם.

כל פגישה עם **יואב** הייתה חוויה בפני עצמה. לכל אחד נקבע תמיד זמן והיה צריך להמתין בתור כדי להיפגש עימו. ממש כמו למפגש עם רופא או פסיכולוג או כל נותן שירות אחר.

נראה היה שהוא כאדמו"ר ללא חסידים אבל עם קהל רב, מוסמך לריקודים, מוכר וידוע לכול, ללא שום תעודה הסמכה, אבל עם קבלות למכביר והצלחה ידועה לכול. איש רגיש במיוחד ובעל לשון מלאת חידודים, אם רצה להביע את דעתו בנושא כל שהוא.

אין ספק שבכל הווייתו מילא את ייעודו כמדריך שכולם שיחרו לפתחו. האיש אהב, דיבר ונשם ריקודי עם. אף פעם לא ידעתי אם יקבל ריקוד שאני מציג לפניו, אם יתלהב ממנו או יפסלו.

אני, הקטן ממעש, פיתחתי רגישות לצורת ישיבתו בעת שנפגשנו כדי להראות לו את ריקודי החדשים.

הכרתי היטב את סימני גופו. אם היה מתמתח ונזקף, היה ברור לי שהוא מתעניין בריקוד, ואם הראה חוסר מנוחה בצורת ישיבתו ונע אנה ואנה, ידעתי שאין סיכוי שיאות להכניס את הריקוד להשתלמות הקרובה. לשמחתי, זכיתי שפעמים רבות זקף את קומתו כשהצגתי לפניו את ריקודי.

לכשיקום פנתיאון ריקודי העם הישראליים, יהיה מקומו של **יואב אשיראל** בשורה המובילה.

אשרי(אל)נו שזכינו באישיות נוכחת שכמותו.

מנהיגות, כריזמה ויכולת הבעה, שליטה במצבים כאלה ואחרים הן תכונות שקשה ללמוד ולאמץ לעצמך, אבל כשתכונות אלה נמצאות באדם מסוים, ניתן מייד להבחין בכך שניצב לפנינו מנהיג.

מבחן ראשון של מנהיגות: האם אנשים הולכים אחריו? האם אתה מוביל ומעצב דעת קהל? האם אתה מביא לשינוי שיהיה מקובל בתחום שאתה פועל בו?

יואב היה, ללא ספק, אדם כזה - מנהיג מקצועי, עשוי מחומר אנושי שלא כל יום פוגשים. מעטים מאוד האנשים שזכו שמנהיגותם תתקבל גם על בני גילם, והוא זכה לזה. כל המדריכים והיוצרים שפעלו באותם ימים שאבו ממנו השראה, השתמשו ביכולתו להפיץ ריקודים, והכירו במנהיגותו המקצועית.

גם החולקים עליו ידעו תמיד להוסיף שמדובר במקצוען. יש שיאמרו, "היה קשה איתו", ואני אומר: "לא היה אפשר בלעדיו".

יכולתו לקחת את האחריות לשנות, לכון ולשפר ריקודים ליוצרים מרקעים שונים היתה ידועה, ולא תמיד נעמה למי שהתנסה בעבודה איתו.

המפגשים איתו התחילו תמיד באותה רוטינה של שיחת חולין קצרה שהייתה מתובלת בקצת היסטוריה, כגון: "הלכתי נגד הזרם וחיברתי את 'ערב בא' על אף שאמרו: מה זה הבלט הזה? אנחנו מעוניינים רק ב'ריקודי עם'", סיפור שחזר וסיפר במפגשים רבים איתו. מטרתו היתה לעודד את כל מי שעבד איתו לא לפחד, אלא להעז לחבר דברים לא סטנדרטיים.

לעולם לא ידעת איך יסתיימו המפגשים בינינו. אם יתלהב מהריקוד שלי או אם אאלץ לגנוז אותו או "לשפרו". משפט שחזר ואמר: "לך תעבוד על זה". במילים אחרות, עשית משהו נחמד אבל לא מספיק טוב בשביל שייכנס ל"אכסניה החשובה בעיר" להפצת ריקודי עם - "ההשתלמות של **יואב ומירה**".

המפגש הראשון שלי איתו עלה על שרטון ולא היה, לצערי, מהנעימים. הגעתי למפגש באיחור עקב פקקים באזור הצפון. **שלמה ממן** עשה כל שביכולתו כדי ש**יואב** יסכים להיפגש איתי למרות האיחור. **יואב** השתכנע ובחוסר רצון ניכר הביט בריקוד שהצגתי

אם היה מתמתח ונזקף, היה ברור לי שהוא מתעניין בריקוד, ואם הראה חוסר מנוחה בצורת ישיבתו ונע אנה ואנה, ידעתי שאין סיכוי שיאות להכניס את הריקוד להשתלמות הקרובה.

הערכה החדדית

אלי (אליהו) רונן

ברכה ליואב אשיראל

שיואב אהב אותם מהרגע הראשון וקיבל אותם מיד - "הפייטן", "ליל אביב" ו"אמח לי". אחד מהרגעים המרגשים שחוויתי איתו היה כשאמר לי על הריקוד "אני ושירי": "זה ריקוד עם אמיתי שיישאר לתמיד".

צריך לציין שבשני העשורים האחרונים מאוד התקרבו. זכיתי לכך שיואב אירח אותי כ"יוצר אורח" בהרקדות שלו, אכן ריגש אותי מאוד שזכיתי ממנו להערכה רבה.

היכרותי רבת השנים (כ-50 שנה), עם יואב וריקודי העם החלה בערב שישי כשהלכתי יחד עם אחי לתיאטרון "אהל" (על יד קולנוע תל-אביב). הערב ששולב יחד עם שירה בציבור נערך על ידי הזוג אשיראל ז"ל, והריקוד הראשון שלמדתי היה "סיגל", ריקודו של שאולי רוזנפלד ז"ל. מאז אותו יום נפגשנו כל שבוע בהרקדות בבית הספר דובנוב.

כתלמיד בכיתות ז' וח' בבית ספר דובנוב, היה על הורי לשלם עבור בניית אולם ספורט בבית הספר, אך אז לא תיארת לי לעצמי שלימים אתחיל את דרכי הריקודית דווקא באולם זה.

כשיואב נאלץ לעבור ניתוח בראשו, מירה ביקשה שאבוא אליהם לעזור עם הציוד וכן להביא אותה להרקדות. התבקשתי אף להחליפו בהרקדה שהייתה לו בראשון לציון. באותה תקופה נסעתי איתו גם להרקדות שבהן היה יוצר אורח בגבעת חביבה ובהרקדות נוספות.

בשנת 1978 הראיתי ליואב את ריקודי הראשון "לפנות ערב". הוא לא הסכים לקבל להשתלמות שלו כיוון שלימדתי ריקוד זה קודם לכן, בכנס המדור לריקודי עם של ההסתדרות, שנערך שנתיים קודם לכן ב"אוהלו" שעל יד הכינרת. לאחר עוד כשנתיים הריקוד עבר בכ"ז בהשתלמות אצל יואב.

לאחר מכן הראיתי את ריקודי "גשם יורד" (בזוגות) שיואב לא קיבל, "הריקוד מתחיל ברגל פנימית", אמר, "וריקוד לא צריך להתחיל ברגל הפנימית..." לא עזרו לי ניסיונות השכנוע גם כשהבאתי לו מספר דוגמאות של ריקודים קיימים בהם בני הזוג מתחילים ברגל הפנימית.

היו ריקודים שלי שיואב קיבל רק לאחר שנתיים שלוש כי לא הסכמתי לשנות בהם כלום ובסוף יואב התרצה וקיבלם כפי שרציתי ללא כל שינויי ("שלושה תרנים לאוניה", "סופו של קיץ"), והיו ריקודים

התרגשתי כשאמר לי על הריקוד "אני ושירי": "זה ריקוד-עם אמיתי שיישאר לתמיד".

יואב אשיראל (משמאל) מברך את אבי פרץ (יושב מימין) עם היבחרו כיו"ר הארגון

מימין: יואב אשיראל, דני עוזיאל, אלי רונן

נוצרה בינינו כימיה נפלאה

חיה אסקיו

**"הייתי ב'היי',
באיזו קלילות
רקד והדריך.
הסגנון התנועתי
המיוחד שלו
כבש אותי."**

יואב אשריאל עם יזהר כהן

נוצרה בינינו כימיה נפלאה והוא הדגים איתי את כל ריקודי הזוגות (למעשה עד לפני 5 שנים, בחוג הותיקים שהתקיים באולם "ביכורי העיתים" בתל אביב). בהמשך, הזמין אותי **יואב** למבחני הלהקה והתקבלתי. בשבילי זה היה השיא להקת "פעמי מחול". האקורדיוניסט היה **יאיר רוזנבלום** ז"ל.

הופענו בהרבה אירועים כמו ימי העצמאות, נשף מלכת היופי, צעדת ירושלים ועוד. זו הייתה תקופה שהעצימה אותי.

במקביל, המשכתי לרקוד בחוגים שלו ובמרתונים, שהיו גולת הכותרת בריקודי העם - לרקוד עד כלות.

בכל פעם שאני רוקדת את ריקודיו עולה לנגד עיני דמותו של **יואב**.

למשל, הוא חיבר את "יצאנו אט" לזכרה של **מירה** אשתו, שאהבה מאוד את השיר ולי הייתה הזכות להדגים איתו את הריקוד בכל מפגש ב"ביכורי העיתים".

יש משפט של **יואב** שהולך איתי עד היום. כששאלו אותו בן כמה הוא? תמיד השיב: "אני אחרי צבא" ואכן כאשר שואלים אותי אותה שאלה אני עונה כמוהו. כך בכל שיחה היינו מתבדחים.

קשה לדבר בזמן עבר, אבל אלה החיים... יהי זכרו ברוך.

הייתי עם **יואב** בקשר מתמיד, נהגתי להתקשר אליו כל שבועיים, לשאול לשלומו ולנהל שיחות וזיכרונות. כך היה לפני ראש השנה תשפ"א, התקשרתי לאחל לו "שנה טובה" ו"בריאות", אבל לא היה מענה... ליבי ניבא לי שלא הכל כשורה ובכל זאת לא רציתי להאמין שזה הסוף.

קשה לי המחשבה שלא אוכל להתקשר אליו יותר, עצוב לי מאוד עם לכתו, ואני מרגישה זכות גדולה שהכרתי את אחד מגדולי היוצרים ועמודי התווך של תנועת ריקודי העם.

המפגש הראשון שלי עם **יואב** היה כשהייתי בת 14 והגעתי דרך מדריכה לריקודי עם שרקדה אצלו בלהקה, והמליצה לי ללכת לסטודיו (אז קראו לזה סטודיו) של **יואב ומירה אשריאל** שהיה בבית הספר "אחד העם" בתל אביב ושהתקיים פעם בשבוע.

הריקוד הראשון שלימד בשיעור הראשון שלי היה "הרועה הקטנה". הייתי ב"היי", באיזו קלילות רקד והדריך. הסגנון התנועתי המיוחד שלו כבש אותי. מאז השתדלתי לא להחסיר אף שיעור.

אסתי כץ

דמיון ותשוקה

פעמי אביב, 1969

יואב אשריאל – מדריך מחול, מורה, כוריאוגרף מלא דמיון ותשוקה, אהבת ארץ ישראל, מוסיקה, תנועה ומחול.

חינוך מצוין קיבלנו מ**יואב** – דיוק, עמידה בלוח זמנים, התמדה, לא להיכנע לקושי, הרצון להתמקצע ולהגיע למצוינות, הקשבה ורצינות. כל חזרה איתנו הייתה חוויה. ואני תמיד חשבתי שהאיש הזה, הילד בגוף של אדם בוגר, יהיה איתנו לנצח, כי הוא על-זמני...

חיבוק גדול ותודה גדולה בדרכך האחרונה מכאן אל האינסוף. לא אשכח אותך אף פעם.

ג יל העשרה, יש להקת מחול בגבעתיים ואני, שכבר רקדתי בלט קלאסי, נבחנת ומתקבלת ללהקה.

יואב, איש קטן/גדול, נראה כמו נער, מגיע לחזרה וברגע שהוא מתחיל להנחות את הרקדנים ופורש בפנינו את התמונה שהוא רואה בדמיונו... פתאום הוא הופך ל"דמות".

יואב מלא אנרגיה, שמחת חיים, התלהבות אינסופית, יצירתיות, מוסיקליות ודמיון כמעט כמו של צייר או צלם הרואה תמונות-תמונות לנגד עיניו. כך הוא בונה יצירה ועוד יצירה ועוד יצירה וכבר הוא יודע איזה תלבושת תהיה לבנות, לבנים, כל יצירה היא סיפור שלם – **יואב** מספר לנו ואנחנו מהופנטים.

עם הסיפור הזה אנחנו לומדים את הכוריאוגרפיה. עוד חזרה, ועוד חזרה. ליטוש, מבט, חיוך, יציבה ומחווה עדינה לכאן או לשם. כך **יואב** מכונן עד לניואנס העדין ביותר. כך כל שנות נעורי וגם מעט אחרי השתחררתי מלהקת הנח"ל וחזרתי לרקוד בלהקת המחול שלו.

ריקוד העמק, 1954

יואב עם להקת בריוזקה 1961

איילה (כרמלה) שלמה

היחס הרציני והקפדני

”צ” יידים, לכו הביתה” היה המשפט ששמעתי מ**יואב** שאמר אותו כמעט בכל מפגש של החוג לריקודי עם, שהתקיים במכללת ”שנקר” ברמת גן.

החוג, מבחינתו של **יואב**, הינו המקום אליו באים כדי ללמוד, ליצור הווי ופולקלור ישראלי עם ערך מוסף תרבותי ולא מפגש למטרת היכרויות.

כשחזרתי הביתה אחרי החוג, זה הרגיש לי כמו לחזור מבית הספר עם שיעורי בית ומחויבות להתכונן גם לבוחן פתע בפעם הבאה.

אי אפשר לדבר על **יואב** מבלי לדבר על **מירה** האישה שאיתו. החברה, הקולגה וההשראה שלו. **מירה** הייתה המחמירה והמטילה מורא על הרוקדים. אוי למי שיטעה בצעד ועל אחת כמה וכמה אם העז לרקוד באמצע המעגל. **יואב** היה הדמות העדינה עם החיוך התמידי על השפתיים ועם הסבלנות האינסופית כמעט. את הצעד הראשון שלי עשיתי בחוג של **מירה** בבית

הספר ”דובנוב”. לאחר מכן הצטרפתי לחוג של **יואב** במכללת ”שנקר”, שם ספגתי את האהבה לריקוד, היחס הרציני והקפדן בכל הנוגע לצעדים, לאחיזת הידיים, הלימוד המדויק והמוקפד וההסתכלות על כל רוקד תוך התייחסות אישית. שם חוויתי התרוממות נפש ממש. הם היו לי ”אורים ותומים”. מהם שאבתי את ידיעת ההדרכה ואת ההתבוננות הביקורתית על כל ריקוד וריקוד. אין ספק שלמדתי מהטובים ביותר, דבר שהיווה עבורי קרש קפיצה רציני לקריירה של השנים הבאות.

מירה מדריכה בחוג לצלילי האוקרדיאון

עבודה של רעות וחיבה הדדית

רות יעקבסון

את **יואב** הכרתי כשהגעתי כילדה לבית הפועל שהיה בזמנו ברח' נחמני בתל אביב. השתתפתי בחוג לריקודי עם, עם הזמן עברתי אחריו לבניין הפועל החדש בצפון העיר ברח' אוסישקין על גדות הירקון. מאוחר יותר גיליתי ש**יואב** היה חברו של אחי הבכור.

בהמשך הזמן התחלתי לעבוד עם **יואב**. עבדתי אתו צמוד על הוצאת חוברות ההדרכה לימי ההשתלמות שערך. עבדתי אתו צמוד, לא אכחד שהיו ויכוחים ו"מריבות", אך בסופו של דבר זאת הייתה עבודה של רעות, ההערכה וחיבה הדדית.

חוברות ההדרכה שניתנו לכל המשתתפים בהשתלמות הודפסו בבית הדפוס שלי "דפוס קרן" ברח' יהודה הלוי בתל אביב. עבדנו יחד כ-30 שנה ויותר. התחלנו את העבודה עם מכונת כתיבה... קשה להאמין... אם הייתה שגיאה הינו צריכים להדפיס מחדש את העמוד. בתחילת שנות ה-80 עברנו לעבוד עם מחשב ובעקבות זאת ירדו הרבה לחצים, הקלה ומהירות יותר בעבודה.

יואב היה מביא את הדפים בכתב ידו, אחרי שהדפסתי הוא היה עובר ובדק את הטקסט מספר פעמים, עובר בצורה יסודית על כל נקודה ופסיק, כל צעד ותנועה לבדוק שזה בדיוק כפי שרצה. בדק גם כל איור, בוחר בקפידה כדי להתאימו למקום המתאים. על כל חוברת עבדנו לפעמים בטירוף של זמן, וב"לחץ מתון" עד... עד להוצאת המוצר הסופי לשביעות רצונו.

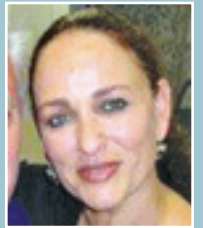
היו פעמים שאלקנה בן זוגי ואני עבדנו עד הרגע האחרון, כך שבערב שבת, בדרכנו הביתה, היינו צריכים להביא ל**יואב** הביתה את החוברות עבור ההשתלמות שתיערך למחרת.

יואב היה משגע את כולם, אך עם כל הלחץ והשיגעון – הכבוד, הערכה וחיבה שהייתה בינינו, התגברו על כל הלחצים ונשארנו בידידות כל השנים הללו.

אשרי האיש שההובי האהוב שלו הוא גם מקצועו ופרנסתו.

אופטימי, חם ולבבי

לוסי ממן

יואב אשריאל עם לוסי ושלמה ביום חתונתם

מרתקים, אותם אני נוצרת בליבי מאז. **יואב** היה איש עבודה נאמן. הוא ביצע את עבודתו במסירות ובכישרון רב. ביתם היה בית עבורי והרגשתי חלק מהמשפחה. שנים רבות הייתי מגיעה עם בתי **ליטל** לקיבוץ שפיים לחברתי **רקפת**, ביתם של **מירה ויואב**, לחגוג אירועים משפחתיים וחגים, עם ילדיה המדהימים **עומר**, **שיבולת ואלומה**. (השמות מייצגים את זיקתם לארץ). נחשפתי לאהבה האין סופית של **מירה ויואב** לנכדיהם שהיו למרכז עולם. לאורך השנים נוצרה בינינו חברות חמה ואוהבת עם הרבה הערכה ואהבה הדדית. זכיתי לבלות עמם שעות רבות בהרקדות, במרתונים, בהשתלמויות וגם בטיולים משפחתיים. לאחר מותה של **מירה** האהובה המשכתי לשמור על הקשר עם **יואב** שתמיד שמח לשמוע את קולי ("לוסינקה" כך קרא לי) והיה מספר לי שהכל טוב. הוא אף שיתף אותי בהתלהבות משליטתו בקדמה, כשבעזרתו של עומר הנכד נהנה לצפות ביוטיוב בפולקלור רוסי שכל כך אהב. כאדם אופטימי גם כשעבר לדיור מוגן היה מספר לי שנהדר לו שם, ושהוא מרוצה מאד מהיחס ומהתנאים.

יואב ומירה, שני אנשים יקרים לי מאוד. הם היו זוג מיוחד במינו, עם הערכה והערצה הדדית. היה ביניהם קשר יוצא דופן שגרם לי להתפעל ממנו ומהעשייה המדהימה שלהם שהייתה למפעל חייהם אותו בנו ותרמו תרומה אדירה למחול הישראלי. אני מתגעגעת לתקופה הנהדרת והמשמעותית שהייתה לי במחיצתם וזו תישאר צרובה בליבי לנצח.

המפגש הראשון שלי עם **יואב ומירה אשריאל** היה בהיותי בת 15 בשנת 1977 כששימשתי מדריכה מחליפה בלהקת המחול בקרית מוצקין. במסגרת עבודתי נשלחתי להשתלמות שלהם בתל אביב.

כאן התחיל להירקם הקשר בינינו. הגעתי עם אימי היקרה ז"ל להשתלמות בביכורי העיתים.

אחת המורות שהדריכה בהשתלמות הייתה **קלרה וולני**, מדריכה לריקודי אופי ("קארקטר"). **יואב ומירה** הבחינו בי וביקשו שאעמוד קדימה ואדגים איתה את הריקוד. המחווה גרם לי להתרגשות רבה ובמשך שנים הזכירו לי את האירוע, ואת הערכתם והתרשמותם מהנוכחות המסורה של אימי שלוותה אותי.

המפגש הבא בינינו היה כאשר באתי אליהם כבת זוג של **שלמה ממן**. נהגנו להגיע לביתם של **יואב ומירה**, עם ריקוד חדש שנוצר והיה מיועד להילמד בהשתלמות. תמיד התלוותה לבואנו ציפייה ויראת כבוד לתגובתם והערותיהם המקצועיות.

יואב ייחס חשיבות רבה לקשר בין מילות השיר, הלחן וצעדי הריקוד. אלה אמורים היו להשתלב בפשטות, באופן מקורי עם הגיון פנימי ובהרמוניה מלאה. הוא הנחה להקפיד ליצור באופן הזה. כשאני נזכרת בזה ומסתכלת על מה שקורה היום בתחום יצירת ריקודי העם, אני מבינה מצוין עד כמה חסרה בתחום שלנו דמות של מנטור מקצועי כמו שהיה לנו **יואב**.

ההשתלמויות נערכו באופן מקצועי מאד. הוקדשה תשומת לב רבה וקפדנית לתוכן ההשתלמות. ניתנה חשיבות לריקודים החדשים שנלמדו על ידי היוצרים השונים. במשך השנים הפכו הריקודים האלה, לקלאסיקות, ובמרוצת השנים חלקם נהיו לנכסי צאן ברזל של ריקודי העם הישראליים.

אהבתי מאוד לבוא אליהם הביתה ולשמוע סיפורים מרתקים על התהוות המחול הישראלי בארץ.

באחד הביקורים **מירה** סיפרה לי בהתרגשות על הופעתה הבלתי נשכחת של הלהקה הרוסית "בריוזקה" בישראל. אביה התלווה ללהקה כמתרגם לעברית מרוסית. זו הייתה חוויה שנחקקה בזיכרונה לאורך כל השנים.

האשריאליים היו זוג שהיטיב לשלב בצורה הטובה ביותר בין חיים מקצועיים לאלה המשפחתיים. הערכתי מאוד את חלוקת התפקידים שהייתה ביניהם. **מירה** תמיד הקפידה על אירוח חם בביתם, ו**יואב** הסביר פנים לכולם.

לימים **יואב** הציע לי להצטרף אליו לעבודה עם להקת המחול חיפה וכמובן שנעניתי בחיוב. הנסיעות הארוכות במונית היו עבורי חוויה נפלאה. הן היו מלוות בסיפורי נוסטלגיה

זוג שהיטיב
לשלב בצורה
הטובה ביותר
בין חיים
מקצועיים
לאלה
המשפחתיים.

האיש והאגדה

מאיר זערוור
(סינטרה)

יואב רכש רכב כזה, חדש חדש, מהניילונים. הוא קרא לי לפני ההרקדה בבית הספר דובנוב ובהתרגשות רבה אמר לי: "בוא תראה את האוטו החדש שקניתי..." היראה לי אותו והסביר כל כך יפה על התכונות של האוטו...

הייתה לי חוויה מיוחדת כל יום מחדש, בבואי להרקדה, לראות איך **יואב** מסביר ומתקן כל תנועה של הריקוד, בעיקר בריקודי הזוגות. אני זוכר את הריקוד "כשושנה בין החוחים" של **יענקל'ה לוי**, את הקפיצה הקלילה שבריקוד למדתי ממנו לעשות.

פעמים רבות לאחר ההרקדה. **יואב** היה מצטרף אלינו לבית קפה. היינו יושבים ומדברים על אופן ההרקדה, על המוסיקה שהולכת ומשתנה. זה הדאיג והפריע לו מאוד שמכניסים מוסיקה ושירים לא מתאימים לריקודי עם. לפי מה שקורה היום - נראה שצדק.

בשנת 1990-92 בערך, ביקשו **מיואב** להקים שוב את להקת המחול הייצוגית הגדולה ושוב הוזמנתי לקחת חלק בחזרות ולהשתתף במופעים מאוד מרכזיים. התחלנו את החזרות בקיבוץ שפיים. **ליואב** היו יחסים יפים עם הקיבוץ. עבדנו מספר חודשים והתחלנו להופיע. הייתה זו להקה גדולה מאוד ויפה, אבל לאחר תקופה לא ארוכה החזרות בוטלו וגם המשך פעילות הלהקה בוטל עקב חוסר תקציב. שוב החמצה גדולה מאוד לבטל להקת מחול בהדרכתו של **יואב אשיראל**. הפסד גדול.

אני זוכר שיחה חשובה עם **יואב** באחת ההשתלמויות שלו למדריכי ריקודי עם. היו כמה מדריכים שדיברו והפריעו. **יואב** אמר לי בשיחה פרטית: "אני לא מבין איך אנשים שאמורים להדריך לא מבינים שזה מפריע..."

לפני כשנה נסענו, **שלמה ממן** ואנוכי לרמת אביב לבקר את **יואב** בדיוור המוגן שם התגורר בשנים האחרונות. היה משונה מאד לראותו לא בפעילות של הרקדה והדרכה. הוא נראה טוב והיה במצב רוח מצוין. ישבנו

יחד במועדון של המקום. שוחחנו על הא ועל דא. זו חוויה לשבת עם איש רם וחשוב כמוהו ולשמע ממנו עוד ועוד דברי חוכמה שרק הוא ידע להשמיע. הוא הראה לנו את חדרו ואיך שהוא יודע לגלוש במחשב ולעשות הרבה פעולות מרתקות. הצעתי לו שתהיה לו מטפלת פיליפינית כי זה מאד חשוב, אבל הוא לא גילה בזה עניין. סיפר לנו שכל בוקר מתקשרים לחדר לבדוק שהכל כשורה. שלמה ואני התרגשנו מאד להיות במחיצתו כשעתיים.

ואב אשיראל האיש והאגדה, הכריזמה, כושר הארגון, הניהול וההדרכה. האיש שהרקיד את כל העולם. בזכותו קמו וגדלו המרקידים למיניהם, שלקחו ולוקחים חלק בהרקדות בחו"ל.

בשנת 1975 החליטו במשרד החוץ בישראל להקים להקת מחול רשמית שתייצג את ישראל בסיבוב הופעות של 6 חודשים ארה"ב וקנדה. חיפשו וחיפשו מי האיש המתאים ביותר לתפקיד הרם. הגיעו למסקנה שרק **יואב אשיראל** הוא האיש. כך התחיל להתארגן הרכב הלהקה שנקראה "פעמי אביב" בהנחיתו של **דודו טופז** ז"ל.

ליוו את הלהקה: הזמרים **אבי טולדנו**, **שושנה דמארי**, **רבקה זהר**, **ציפי זרנקין**. הניהול המוזיקלי הופקד בידי **שמעון כהן** הידוע, במאי המופע היה **יואל זילברג**. **יואב** פנה גם אלי והציע לי להצטרף כרקדן בלהקה, לנסיעה ולהופעות. קצת התלבטתי כי רק חזרתי מ-2 נסיעות לאירופה ונעדרתי מהארץ פעמיים למשך 5 חודשים. בסופו של דבר נעניתי והתחלנו בחזרות בבית "בכורי העיתים" בתל אביב.

במשך כחמישה חודשים התקיימו החזרות, 4 פעמים בשבוע, בהדרכתו של **יואב** וכמובן הכוריאוגרפיות שלו. בסיום החזרות נערכה חזרה גנרלית - "הופעה לפני הנסיעה".

עוזי אדורם, האחראי מטעם עיריית תל-אביב שגם נסע איתנו, התנגד שאני אסע עם הלהקה. הוא חשש שתהיינה איתי "בעיות". **יואב ויואל זילברג** אמרו: "בלי האיש הזה אין לכם מה לנסוע", כך סיפר לי **יואב** ביחידות... בסופו של דבר הסתבר שאני היחיד במשלחת שלא היו עמו בעיות. בסיום הסיור קיבלתי זר פרחים **מעוזי אדורם**.

יואב לא נסע איתנו לסיבוב זה עקב סיבות רפואיות "עבר ניתוח". זה היה חבל מאד להיות בלעדיו. החמצנו חוויה ענקית להיות במחיצתו 6 חודשים.

בשנות השמונים בערך, יצאו לשוק בארץ מכוניות סימקה.

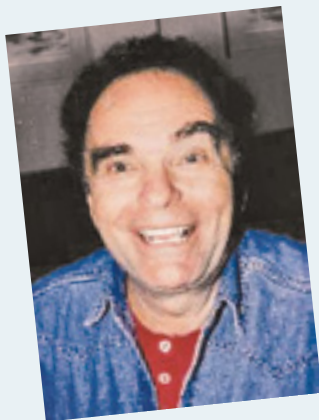

"הדייגים", פעמי אביב, תל אביב 1972

הורה, 1974

פעמים רבות
לאחר ההרקדה.
יואב היה
מצטרף אלינו
לבית קפה.
היינו יושבים
ומדברים על
אופן ההרקדה,
על המוסיקה
שהולכת
ומשתנה. זה
הדאיג והפריע לו
מאד שמכניסים
מוסיקה ושירים
לא מתאימים
לריקודים עם.

שורות של רקפות באדום וסגול

אורה לוי ליפסקי*

אני נולדתי באוסטרליה. במהלך חיי הלכתי ל-10 בתי ספר ב-7 ערים ב-4 ארצות ועל פני שלוש יבשות. בכל פעם שעברנו למקום אחר בעולם, אמי הייתה נושאת חבילה בזרועותיה. בחבילה היו ההקלטות שלה. המוזיקה הישראלית האהובה עליה. עם הזמרים שהעשירו את חיינו. **תיאודור בייקל, חווה אלברשטיין, יהורם גאון.** והקול הגדול והטהור של **נחמה הנדל.**

אמי אף פעם לא סמכה על המובילים, או על אף אחד אחר, עם התקליטים שלה. היום היינו קוראים לזה "כבודת יד".

האהבה והתשוקה לשפה הישראלית ולתרבותה הזינו את ילדותי ואת שנות הנערות שלי ולכן הידיעה שהריקוד הראשון שיואב יצר היה "טעם המן", שיר שאמי נהגה לשיר לנו, יצרה קשר מיוחד מאוד בליבי.

כל השירים הישראלים הגדולים, עם ההרמוניות המבריקות של **נחמה הנדל ורן אלירן**, הפכו להיות חלק ממני.

ה שם של בתו **רקפת** מהווה תצלום של המהות הישראלית. בעברית, רקפת היא השם של הצמח הלאומי הישראלי Cyclamen בלעז.

בילדותי, ראיתי שדות של רקפות כשמשפחתי עברה לישראל, חודשים ספורים לפני מלחמת ששת הימים ב-1967. בימים ההם שירים בעברית וריקודים ישראלים שלהבו את הדמיון שלי, ומאז ועד היום נותרתי שבויה בקסמם. זאת הסיבה שהריאיון עם **יואב אשריאל** האגדי, באתר "ארגון הרוקדים", לפני עשר שנים מהווה כזו השראה עבורי:

"הוא אכפתי, רגיש, בעל חזון ומלא אהבה. על ברכיו גדלו והתחנכו עשרות ואף מאות רוקדים ומרקידים", כך נפתח הראיון... והנה אני, בצד השני של העולם, נזכרת איך הריקודים הראשונים שיצר **יואב אשריאל** משקפים את הסיפור של ילדותי. ההורים שלי (אבא מליטא, אימא מסין עם רקע רוסי) נפגשו והתחתנו בישראל. אבי היה מהנדס שהעבודה שלו לקחה אותו למקומות שונים כל שנתיים.

* אורה לוי ליפסקי היא זמרת, כותבת פזמונים ואמנית קונצרטים שהופיעה בעבר עם כוכבים בינלאומיים דוגמת **ריי צ'ארלס, יהורם גאון, רן אלירן, יפה ירקוני, דודו פישר וצביקה פיק.** השירים שלה שודרו ברדיו האוסטרלי והישראלי, והפכו לריקודים שבוצעו בפסטיבלי ריקוד בדרום אמריקה, הונג קונג, סינגפור ואוסטרליה. במלבוך היא אירחה בביתה את חברה **אהוד מנור, אבי טולדנו ודויד ברזזה.**

עוד קפיצה קדימה בזמן, לשנת 2016. אני בביקור בישראל, עובדת על האתרים שלי (www.jewishworldlife.com) עם חברי המבריק והרקדן הנהדר, **אלי שילו** מירושלים. ברגע ששמעתי שעומדים לערוך קונצרט מחווה ל**יואב** לכבוד 65 שנה ליצירה שלו, עזבתי הכל כדי להגיע לגבעתיים ולהצטרף לחגיגות. **שלמה ממן** וכוריאוגרפים אחרים קידמו בחמימות את פניהם של המשתתפים, וההתרגשות החלה עוד לפני שנכנסו לאולם.

ההופעה הייתה לא מהעולם הזה, כל כך מלאה בחיים, אהבה וחגיגה. המחוות, המוזיקה, הריקודים, ההפקה. הכל היה פשוט מהמם. ערב מדהים. אבל זה לא נגמר בהופעות. המסיבה שאחרי האירוע גם היא זכורה לטוב באותה מידה.

מחוץ לאולם ישבו עד לשעות הקטנות של הלילה **אבנר נעים, רוני סימנטוב, שלמה ממן, אלי שילו ואני**, וחגגנו יחד עם **יואב ורקפת** כפי שגיליתי במהלך קריירת השירה שלי, האמנים הגדולים באמת הם, לעיתים קרובות, הצנועים ביותר והכי כיפיים. כך זה היה בגבעתיים באותו לילה מיוחד ב-2016.

התחלתי את המסע בזיכרון עם רקפות ואסיימו עם רקפות. לבתו של **יואב**: יום אחד אני מקווה שתהיה לך ההזדמנות לבקר באוסטרליה ולהגיע לגן שלי. לאורך השבילים בגן יש שורות של רקפות באדום וסגול. ולכן אני מודה לך שוב, רקפת, על שהזמנת אותי להוסיף את חלקי שלי למחווה ל**יואב**, אביך וההשראה שלי.

יואב אשריאל ובתו רקפת

קדימה בזמן, לתקופה של קלטות הוידאו, והנה אני יכולה לראות את **יואב** ולשמע את קולו הקפדני בהשתלמות (לא לה שאינם מכירים אותי, אני מ-ת-ה על "קפדני"! זה סימן לתשוקה ומקצוענות).

בילדותי, חיינו שלוש שנים נפלאות בחיפה. לילה אחד, בעודי הולכת הביתה ממרכז הכרמל, חלפתי ליד מגרש אורנים וראיתי חבורה של צעירים רוקדים, מלווים באקורדיוניסט. הייתי מהופנטת והפכתי מכורה לנצח.

האהבה והתשוקה לשפה הישראלית ולתרבותה הזינו את ילדותי ואת שנות הנערות שלי ולכן הידיעה שהריקוד הראשון שיואב יצר היה "טעם המן", שיר שאמי נהגה לשיר לנו, יצרה קשר מיוחד מאוד בליבי.

בערב מחווה ליואב

יואב ומירה היו צוות

אלן קינג

ברקלי, קליפורניה, ארה"ב
תרגום: אלכס הובר

אבא (יואב) עם הבת (רקפת)

שלמדנו באותו סוף שבוע היו "עד אור הבוקר", "בלב אחד", "השושנה פורחת", ו"כליזמר".

נדלג 28 שנה קדימה, לקיץ 2008, כאשר **יואב** ביקר את ביקורו האחרון בארצות הברית, שם לימד במחנות הריקודים הורה-כיף ושורשים בניו יורק. **יואב** שהה בעבר בקליפורניה אך מעולם לא הזדמן לו לבוא כתייר. הצלחתי לארגן לו ביקור תיירותי מיוחד מאד. הוא היה אז בן 78, אך גילו לא מנע ממנו ללמד בשלוש הרקדות באזור סן פרנסיסקו בשבוע אחד. מאות רקדנים הגיעו ללמוד מה"וותיק", מהכוריאוגרף מהדור השני של כוריאוגרפים של ריקודי העם הישראליים. היה נפלא לחוות שוב את סגנון ההוראה שלו, הפעם עם בתו **רקפת**, כבת זוגו. זה הזכיר את סגנון ההוראה שלו עם **מירה** אשתו ז"ל, מביקוריו הקודמים ב-1980 וב-1987.

יואב אהב את קליפורניה, במיוחד את תקופת שהותו בסן פרנסיסקו, שם שהה במלון בוטיק ליד יוניון סקוור כאורחו של **דייוויד אפלבוים**, תומך חזק בישראל וידידו של **דוד בן גוריון** ושל הרמטכ"ל ה-9 **דוד אלעזר**.

רבים מריקודיו עמדו במבחן הזמן והם נחשבים היום לקלאסיקות ומייצגים את הרוח שניתן לעורר כאשר רוקדים ריקוד גדול באמת.

אנחנו נתגעגע ל**יואב** אבל זכרו יחיה בריקודים שלו. יהי זכרו ברוך.

ביוני 1980, **מירה ויואב אשריאל** ז"ל היו מורים אורחים במחנה השמיני של המרכז לריקודי עם ישראלים בסן לואיס אוביספו בקליפורניה, שהיה באותה תקופה המחנה היחיד לריקודי עם ישראלים בחוף המערבי. זו הייתה ההזדמנות היחידה של רקדנים מצפון ודרום קליפורניה להתכנס לרקוד וללמוד ריקודים מכוריאוגרף שהגיע "כל הדרך מישראל".

יואב ומירה היו צוות. הם לימדו את כל הריקודים של **יואב** יחד, גם מעגלים וגם זוגות. היינו רגילים ללמוד מכוריאוגרף יחיד, אך אף פעם לא מ"צוות" של שניים. אפשר היה לראות כמה הם אוהבים ומעריצים זה את זה, וכיצד הם עובדים יחד כדי לוודא שהרוקדים לומדים את הצעדים המדויקים וגם את אופיו של הריקוד.

ליואב הייתה דרך ייחודית לגרום לכל הרוקדים להרגיש בנוח כשהוא לימד אותנו. הוא מילא את החדר בהתרגשות בזמן שלימד ריקוד חדש או חזר על ריקוד שהכרנו. הוא היה גם מורה תובעני, במיוחד לגבי האופן שבו נלמדו ונרקדו הריקודים שלו. אך ברגע שלמדנו אותם, לעולם לא נוכל לרקוד אותם אחרת. הם הרגישו בדיוק נכון כשרקדנו אותם. הריקודים היו פשוטים ומעניינים בעת ובעונה אחת. זו הייתה, וזו עדיין, איכות נדירה בריקודי העם הישראליים.

יואב היה מחוייב לשלב בין המוזיקה והצעדים לסיפור על חיי היומיום בישראל. אנו חווים את הסיפור מחדש בכל פעם שאנו רוקדים את אחד הריקודים שלו. בין הריקודים

יואב ומירה רוקדים

הריקודים היו פשוטים ומעניינים בעת ובעונה אחת. זו הייתה, וזו עדיין, איכות נדירה בריקודי העם הישראליים.

גאווה על דור היוצרים שטיפח

גלעד עדן-צעדי

האבות משען שברמת אביב. בכל מפגש כזה, על כוס קפה ועוגת גבינה, סיפר לנו **יואב** קצת על עברו, על ימיו בקיבוץ רמת דוד, על זיכרונותיו **מגורית קדמן** ז"ל, אצלה השתתף בקורס ריקודי עם ב-1947, על "טעם המן" - הריקוד הראשון שחיבר 3 שנים אחרי הקורס... **יואב** סיפר לנו את הסיפורים המסתתרים מאחורי

ואב נוכח בחיי הרבה לפני שהכרתיו אישית. מאז שהתחלתי לרקוד הוא נכח איתי בכל צעד, בכל תנועה, בכל יצירה. לימים, רקדתי אצלו בבית הספר דובנוב בתל אביב. השתתפתי במספר השתלמויות וזכיתי גם לרקוד בחוג הנוסטלגיה המשובח שלו באולם "ביכורי העיתים" בתל אביב.

כש**יואב** ביקש ממני לחזור על "שמלתך השזורה" בחוג, לא היה גאה ממני. החיבור בינינו היה מייד, למרות שמעולם לא עבדנו יחד. **יואב** אהב לראות שאני מפיץ מיצירותיו, ואני אהבתי לרקוד לצידו את סטרוטה טו סטרומה.

לימים, שיתף אותי **יואב** בעיפותו וברצונו לפרוש. מחיתי. לא יכולתי לדמיין חודש ללא מפגש רוקדים איכותי איתו. שמחתי שבסופו של דבר פעילותו הוארכה ממש עד הרגע בו אי אפשר היה לעצור את ה"התחדשות" שהכתיבה עיריית תל אביב: הריסת המבנה של מרכז המחול "ביכורי העיתים".

נורית (גרניפלד) ואני הקפדנו לבקר את **יואב** בבית

יואב סיפר לנו את הסיפורים המסתתרים מאחורי "נכסי צאן הברזל" שהותיר לנו. כל ריקוד, וסיפורו. סיפר על החוגים, הלהקות, ההשתלמויות, ובעיקר על גאוותו על דור היוצרים שהשכיל לטפח

"נכסי צאן הברזל" שהותיר לנו. כל ריקוד, וסיפור. סיפר על החוגים, הלהקות, ההשתלמויות, ובעיקר על גאוותו על דור היוצרים שהשכיל לטפח.

לקראת יום הולדתו ה-89, התלבטנו, נורית ואני, אם לקיים מופע מריקודיו. בסופו של דבר החלטנו לקיים הרקדה - שבה נוכל לשתף כמה שיותר רוקדים המכירים ואוהבים את **יואב**. מאז, בכל שיחת טלפון, הוא הדגיש עד כמה ניהנה בהרקדה זו. בינינו, אני לא יודע מי ניהנה יותר... אנחנו או הוא... ואפילו דיברנו לקיים מפגש נוסף לכבוד יום הולדתו ה-90.

אבל הימים ימי קורונה הם, וביום הולדתו זה, כשהתקשרתי לברך, הסתבר ש**רוקפת** איתו בבית החולים.

עכשיו, **יואב** יוצר, רוקד ומרקיד שם למעלה... ולנו נותר רק להתגעגע ולהגיד תודה על היצירות, היצירתיות ותרבות הריקוד המופלאה שהוריש לכולנו.

הייתה לי הזכות להכירו ואני מוקיר את הזכות שניתנה לי ללוותו בדרכו האחרונה. מתגעגע.

כך הכרתי את יואב

נורית גרינפלד

מימין: רקפת, יואב ונורית

מימין: גלעד, יואב ונורית בביקור ב"משען"

ב-2006 פגשתי את **יואב ומירה** כשהגיעו לקורס המדריכים בו למדתי. אחר כך, כשהתחלתי להדריך, כמובן וכמובן שריקודיו של **יואב** כיכבו אצלי בהרקדה וכשפתחתי את הרקדת הנוסטלגיה, הגיעה הפריחה הגדולה.

לפני כ-8 שנים פגשתי את **יואב** יחד עם ביתו **רקפת**, בסופ"ש הנוסטלגיה של **מאיר שם טוב** בתל חי. כאן הגיע המפנה הגדול. התחלתי להכיר את **יואב** האדם.

את **יואב אשריאל** הכרתי ברגע שעליתי לארץ, בכתה א'. אך אז לא באמת הכרתי את **יואב**, אלא את ריקודיו. בהפסקות הפעילות רקדתי את "הורה מדורה" ו"הורה נרקודה" ועוד רבים וטובים... בכתה ו' למדתי את "קוראים לנו ללכת".

אני לא יכולה לספר על היכרותי עם **יואב** האדם כ"רבת שנים". אישית פגשתי לראשונה לפני כ-20 שנה, כשהלכתי עם חברי, מרקו בן שמעון, כדי לצלם ב"ביכורי העתים" ריקוד שחיבר לקראת השתלמות קרובה, כדי ש**יואב ומירה** יחליטו האם להכניסו להשתלמות או לא ואולי גם לעבוד עליו ולהכניס בו שינויים. **יואב** ישב בפנים, לידו ישיבה **מירה** ולידם הצלם.

כל הבאים התגודדו בחוץ בשקט מופתי! כשהגיע התור שלנו נכנסתי עם מרקו וצילמנו. אחר כך ישבנו בבית וכססנו ציפורניים, מחכים לבשורה מפי **יואב** האם הריקוד מספיק טוב ויכנס להשתלמות.

התחלתי להכיר את **יואב** האדם. התחלנו לשוחח. יותר נכון **יואב** מספר ואני שותה בצמא. הייתה בינינו כימיה מידית.

הזמנה לרקוד עם יואב בנורדיה

עם האנשים שידע שהיו קשורים ל**יואב**. אני עסקתי בנושא, בתוכן, בריקודים.

מפגש אחה"צ היה מושלם ושמחנו מאוד שיצא לפועל. עבורי זו הייתה הרקדת סיכום למפעל חיים של **יואב אשיראל** האדם, המדריך והיוצר.

כ**ששלמה ממן** קרא את ההספד בבית הקברות, בכינו איתו כולנו. "אם לא הייתה הקורונה", אמר, "בית העלמין היה צר מלהכיל את כל האנשים שהיו מגיעים לחלוק כבוד אחרון ל**יואב** האדם, היוצר והמדריך".

יואב נגע בהמון אנשים בכל העולם!

אבידה גדולה לנו, לעולם ריקודי העם, ולמשפחתו היקרה ובראשה, לבתו **רקפת**, שליוותה אותו לאורך כל הדרך.

מוטל עלינו באהבה להנציח את זכרו.

אבידה גדולה לנו, לעולם ריקודי העם, ולמשפחתו היקרה ובראשה, לבתו **רקפת**, שליוותה אותו לאורך כל הדרך.

התחלנו לשוחח. יותר נכון **יואב** מספר ואני שותה בצמא. הייתה בינינו כימיה מידית.

כשחזרנו מהסופ"ש כבר הזמנתי אותו להתארח בהרקדות הנוסטלגיה בנורדיה ולשמחתי, **יואב** התארח אצלי מספר פעמים עד שהחליט שהוא תולה את נעלי הריקוד.

כ**שיואב** עבר לדיור מוגן, שמרנו על קשר הדוק. יחד עם גלעד צעידי הקפדנו לבקר אותו בכל הזדמנות והיינו יושבים בבית הקפה בדיור המוגן ו**יואב** היה מפליג בסיפורים ואני... מתמוגגת.

באחד הביקורים, שאלתי אותו האם לדעתו נוכל לארגן ערב הוקרה לפועלו בדיור המוגן? **יואב** שמח מאוד על הרעיון! דיברנו עם האחראית ומכאן עד לביצוע הדרך כבר הייתה קצרה. גלעד התרוצץ ויצר קשר

טעם המן

מתוך הקדמה לחוברת רישום צעדי הריקודים

בעונות המתחלפות. התחושות הרבות בחיינו בארץ, בכל תקופה. ההשפעות הרבות שיש לנו מכל עדה בארץ, שירים הלקוחים מהתנ"ך ואווירתם המיוחדת. השמחה המשותפת שלנו והחוויה לרקוד יחד. ריקודי הזוגות, עם אינסוף הנושאים והווריאציות שבינו לבינה.

כל אלה משפיעים עליי ביצירת ריקודי עם ישראליים. עם זאת, הריקודים צריכים להיות עממיים, פשוטים ובתנועה שוטפת. הציבור הרחוק אותם צריך להרגיש אותם טוב, ולחוש שהם מבטאים אותו נאמנה.

כל ריקוד וצורתו המיוחדת. לכל ריקוד ישנו הרקע שלו, ההשראה והחוויה המיוחדת לו. הן מושפעות מן הנושא המיוחד, מהנעימה והקצב, שילוב התנועות, הצורות והצעדות. כל ריקוד והסיפור המיוחד שלו ודרך יצירתו.

תודה לידידי הוותיק **דני עוזיאל**, אשר האיץ ועזר בהוצאת חוברת זו לאור.

על הריקוד מספר לנו יואב סידי

ריקוד הזוגות "טעם המן" חובר בשנת 1950.

המילים והלחן לשיר נכתבו על ידי **יצחק אליהו נבון**. (לפי **ברכה צפירה** זהו לחן פרסי). **יצחק נבון** היה משורר יהודי-טורקי-ישראלי שנפטר בשנת 1952. זהו שיר אהבה עם מילים תנכיות כגון מור וקינמון וה"מן" האגדי שהאכיל את בני ישראל במדבר.

שיר נוסף וידוע שלו הוא "ניצני שלום", שאף לו חיבר **יואב** ריקוד זוגות.

יואב עבר קורס מדריכים לריקודי עם בשנת 1947. ב-1950 שירת בצוות הווי נח"ל. על "טעם המן" כתב: זהו הרקוד הראשון שיצרתי, כוונתי הייתה להגיש רקוד שקט, עדין ופשוט לזוגות (דבר שהיה חסר בין הריקודים הסוערים באותה תקופה). לשלב את הנעימה היפה בסגנון של רומנסה ספרדית ובקצב של 3/8 עם הצעדות התימניות והאווירה הישראלית, זאת בתנועות קלות, פשוטות ושוטפות. הפסיעות בשני הבתים זהות זו לזו. בבית הראשון הן מתבצעות כשבני הזוג בחזית משותפת (הידיים מוצלבות לפנים) ובבית השני אותן הפסיעות, כשבני הזוג עומדים פנים אל פנים.

ולדתי בקיבוץ רמת דוד בעמק יזרעאל, בו התחנכתי ובגרתי. במקום זה מצויים שורשיי, המשפיעים על יצירתי. זהו לידי האזור היפה ביותר בארץ, בכל עונה בשנה ובכל שעה משעות היום.

פגשתי לראשונה בריקודים ישראליים, כשהשתתפתי, בהיותי בן 16, בקורס לריקודי עם שהתקיים באזור, בהדרכת **גורית קדמן**. קשה לתאר את התלהבותי מהריקודים, האווירה, התנופה הרבה והתקוות בתחילת יצירה של פולקלור, הווי וריקודים ישראליים. התלהבות זו נמשכת למעשה עד היום והיא גוברת עם הזמן, תוך קשר עמוק ואהבה רבה לנושא.

בנעוריי הדרכתי ריקודי עם בקיבוץ והכנתי הופעות לחגים. בהיותי בנח"ל, הדרכתי את להקת המחול של הנח"ל והופעותיה הרבות, קורסים למדריכי מחול והרקדות רבות. שם הכרתי את **מירה**, ששיתפה עמי פעולה, כמדריכה מעולה ורקדנית נהדרת. מאז אנחנו יחד, כשותפים לחיים ובכל שטח, כשהיא נותנת השראה וסיוע ומשתתפת פעילה בתכניות ובהדרכה.

לאחר השחרור מהנח"ל הדרכתי בחוגים רבים, השתלמויות מדריכים, הרקדות רבות של ציבור רחב באירועים שונים, כוריאוגרפיות ללהקות מחול רבות, מופעים רבים בארץ והופעות רבות בחו"ל. כמו כן, הדרכת מדריכים ורקודים בחו"ל.

סיוע ליוצרים צעירים וותיקים, ביצירת ריקודי עם - ליטוש, רישום והפצה. ניהול השתלמויות למדריכים ותיקים שאני מארגן עם **מירה**, בצירוף חוברות הדרכה, הסברים מקצועיים ורישום הריקודים.

התחלתי ליצור ריקודי עם, עם שחרורי מהצבא. הריקוד הראשון היה "טעם המן" ואחריו רבים, רבים אחרים. בחוברת זו לא נכללו כולם, אלא רוב מייצג, לפי סדר יצירתם.

בריקודי אני מנסה לתת ביטוי לתחושות והחוויות המשפיעות עליי. אווירת הקיבוץ בו גדלתי, החיים החלוציים המשותפים, השמחות, העצב וכל החוויות שחולקים יחד בקיבוץ. הנוף הכפרי, השדות והטבע של העמק, האווירה וההווי הישראלי, קצב החיים שלנו, הנוף המיוחד שלנו בארץ, הגיאוגרפי (והאנושי), האקלים

יואב אשריאל

"התחלתי ליצור ריקודי עם, עם שחרורי מהצבא. הריקוד הראשון היה "טעם המן" ואחריו רבים, רבים אחרים. בחוברת זו לא נכללו כולם, אלא רוב מייצג, לפי סדר יצירתם."

הבת היא מיוחדת ורומנטית (אחיזת סנדוויץ') אך אינה מופיעה ברישומים של **יואב**! יכול להיות שגם כאן, כמו בהורה מדורה, האחיזה אינה מקורית של **יואב** אבל הפכה ברבות השנים להיות חלק בלתי נפרד ומזוהה עם הריקוד.

באחד מהרישומים מוסיף **יואב** כי ניתן לרקוד את הריקוד גם לפי הלחן של "ילדתי מרוסיה". בהתאם לדעה שהייתה מקובלת אז, שאפשר להחליף מנגינות לריקודים, דבר שהיה מוסיף עניין לריקוד אבל מטיל צל של ספק על השפעת תוכן השיר (שיר אהבה) על הכוריאוגרפיה.

בריקוד יש שילוב יפה בין מזרח למערב בין הלחן המזרחי לסגנון האירופאי ובין הצעדות התימניות שמוצאן בריקודי נשים ערביות בתימן ששינו כאן אופי והפכו למערביות. יש בריקוד שילוב יפה של התייחסות קרובה ואינטימית לבת הזוג לבין ריקוד חברתי וגם התייחסות לבן/בת הזוג השכנים משני הצדדים.

יש לשים לב שבבית הראשון הבן אינו "חובק" בימינו את מתני הבת (כפי שקיים ברוב הריקודים היום), אלא שני בני הזוג אוחזים ידיים מוצלבות מלפנים. יתכן וזה אופייני לצניעות שהייתה פעם...

הריקוד נרקד עד עצם היום הזה בעיקר בחוגי נוסטלגיה והפך, לדעת רבים, לנכס צאן ברזל של המחול העממי הישראלי, וללא ספק לריקוד הדגל של **יואב אשיראל** שנחשב לאחד מעמודי התווך של המחול העממי ושרבים מריקודיו הפכו לריקודי עם (הורה מדורה, הורה נרקודה, כליזמר, לילה לילה, עז וכבש ועוד...)

טעם המן

צורת הקבוצה: זוגות במעגל

מבנה הריקוד: שני בתים, בכל בית שלושה חלקים, חלק ג' - פזמון

משקל: 3/8 כל 3/8 ירשמו כספירה אחת.

בית ראשון

חלק א': זוגות במעגל עמידה רגילה, אחיזת ידיים סגורה בשיכול מלפנים. התקדמות נגד כיוון השעון.

1-2 צעדה תימנית החל בשמאל.

3-6 שתי העברות משקל לפנים ולאחור החל בימין לפנים. התנועה תעשה בברכיים כפופות ובתנופה כבתנועת נדנדה.

7-8 כמו 1-2 החל בימין.

1-8 חוזר שנית.

חלק ב':

1-2 צעדת צימוד בשמאל לשמאל, פסיעה בשמאל לשמאל.

3-4 שיוף ימין בשיכול לפני שמאל, ניעה בשמאל (ימין

יואב אשיראל עם האקורדיון, 1947

הערה: המושג "בית" ברישום ריקודי עם, פירושו שהלחן מתחיל "סבב" הוסף אבל הצעדים הפעם שונים.

המשקל המוזיקלי של השיר, כפי שמופיע ברוב התווים הקיימים, הוא 3/4 אבל, יש מקומות שהוא כתוב ב-3/8. ניתן בוודאות לשמוע את השמיניות בעיבוד המוזיקאלי (בהקשות של התוף). כדי להפוך את התנועה לאיטית ועדינה, בחר **יואב** לבצע כל צעד על 3/8 וברישום הריקוד הוא רושם כל תיבה של 3/8 כספירה אחת.

הריקוד מתחיל בצעדה תימנית אבל ללא השהייה וללא הסגנון התימני. כלומר, זו הפעם הראשונה שהצעדה התימנית נכנסת לריקוד שלא לפי אופייה המקורי התימני אלא יותר כצעדת "באלנס" אירופאית.

המבנה של הריקוד דומה לריקודי עמים שבהם יש צעדת יסוד הנרקדת פעם במעגל ופעם בזוגות, ובין החלקים חלק שהוא הפזמון החוזר.

ריקודים קודמים לטעם המן שבהם קיים אותו הרעיון (ללא הפזמון החוזר) הם אור חבצלות ואל הרהט של **רבקה שטורמן**. ריקוד נוסף של **יואב** באותו סגנון הוא בת צורים.

הריקוד קל לביצוע ויש בו הן התייחסות לבת הזוג והן לזוגות השכנים תוך תנועה בשני מעגלים של בנים ובנות שנעים לכיוונים נגדיים. האחיזה בבית השני של הריקוד היא אחיזת יד ימין כשיד שמאל של הבן עוטפת את יד

יואב סידי:
**”הריקוד נרקד
 עד עצם היום
 הזה בעיקר בחוגי
 נוסטלגיה והפק,
 לדעת רבים, לנכס
 צאן ברזל של
 המחול העממי
 הישראלי, וללא
 ספק לריקוד
 הדגל של יואב
 אשריאל...”**

טעם המן

מילים ולחן: **יצחק אליהו נבון**

גזרתך – תבנית נוגה,
 ריחה נרד ובמור סוגה, שפתותיך ארגמן,
 ניבן – בינות, טעמן – מן.

פזמון:

טעם המן, המן, המן,
 אם יסופר לא יאומן.
 צוף, תירוש, חלב ודבש
 לא ירווני, חיכי יבש,
 את אשק שפתותיך
 תשקיני עדניך.

פזמון:

טעם המן...

בת שירתי, עופי נא
 מול תמתי כיונה.
 ברה הנה כחמה,
 ליווית חן נעימה.

פזמון:

טעם המן...

כפופה לפני ברך שמאל ואצבעות הרגל כלפי מעלה).

5-8 כמו 1-4 ברגליים נגדיות לצד ימין.

1-8 חוזר שנית.

חלק ג':

1-2 צעדה תימנית החל בשמאל.

3-4 צעדת חילוף לפני החל בימין.

1-4 חוזר עוד שלוש פעמים.

בית שני

חלק א': זוגות במעגל עמידת פנים אל פנים, גב הבן למרכז המעגל, יד ימין של הבת אחוזה בשתי יד הבן בגובה הכתפיים.

כמו חלק א' בבית ראשון, ב-3-6 תנועת הנדנדה מתבצעת כשצד ימין של רגלי בני הזוג קרובות זו לזו.

חלק ב': אחיזת ידיים ימניות

1-4 כמו 1-4 בחלק ב' בבית ראשון. בזמן השיוף נפגשים עקבי רגל ימין של בני הזוג השכנים. תוך הניעה הצמדת ידיים שמאליות אל בני הזוג השכנים משמאל. נוצר מעגל בעמידה חילופית בקשר ידיים ורגליים.

5-8 כמו 1-4 ברגליים נגדיות ולצד שני באחיזת ידיים שמאליות ומפגש עקבי רגליים שמאליות וידיים ימניות.

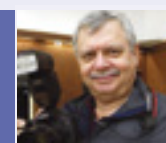
1-8 חוזר שנית.

חלק ג': פזמון. כמו בבית ראשון

רישום: המדור לריקודי עם.

החוויות של אלכס

אלכס הובר מתעד במצלמתו את האירועים החשובים של ריקודי העם

כל התמונות צולמו על ידי הרוקדים שהשתתפו באירוע

רוקדים ליואב עם נורית גרינפלד וגלעד צעדי

מימין: איצ' גיל, שלמה ממון, אלי רונן ורקפת אשריאל

יואב במיטבו כמו בימים עברו

שיואב עבר לגור בדור המוגן, החלטנו לבקרו מדי כמה חודשים כדי לשמח את ליבו ולשמור על קשר. היינו יושבים איתו בימי שישי בבוקר, מזמינים את הקפה והעוגה ואז נותנים ליואב להפליג בסיפורים.

באחת הפעמים, שאלנו אותו האם יש להם במקום חוג לריקודי עם? תשובתו: "לא. הדיירים כאן כלל לא יודעים מי אני ושיש לי קשר לעניין". אמרנו שחייבים לתקן זאת ושיפנה אותנו לאחראי/ת על התרבות. קבענו איתה פגישה וביחד קבענו מועד לאירוע: 16.7.19 משעה 18:00 עד 19:30.

מימין: אלי רונן, טוביה טישלר וחיים שריון

שלמה ממון מברך

החוויות של אלכס

אלכס הובר מתעד במצלמתו את האירועים החשובים של ריקודי העם

כל התמונות צולמו על ידי הרוקדים שהשתתפו באירוע

רצינו לערוך ערב בלתי נשכח בדיור המוגן, מין "חיים שכאלה" ליואב בצירוף אורחים, רוקדים, יוצרים והתחלנו לגלגל עניינים. לשמחתנו הייתה היענות רבתי מכל מי שפנינו אליו. גייסנו את שלמה ערוסי שהיה אחראי על ההגברה והמוזיקה בהרקדות של יואב בשנים האחרונות. רקפת, הבת, שיתפה איתנו פעולה והרוקדים שהגיעו הביאו כיבוד מדהים מבלי שביקשנו. וזהו! יחד הוצאנו את העניין לפועל.

הגיעו כ-60 רוקדים, היה אחר הצהריים קסום בהחלט. כל דיירי המקום העריכו ונהנו ושמחו לדעת שאושיה כזאת חיה איתם.

